

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ
СЕКТОР ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ И УРБАНИЗАМ

ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ПЛАНИНЕ ЦЕР

ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ
INSTITUTE OF ARCHITECTURE AND URBAN & SPATIAL PLANNING OF SERBIA

Београд, децембар 2018. године

ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ПЛАНИНЕ ЦЕР

Носилац израде:

МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ

Извршиоци:

ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ

Директор

др Саша Милијић, научни саветник

GeoGIS konsultanti d.o.o.

Директор

Ђорђе Нинков

Београд, децембар 2018. године

РАДНИ ТИМ ЗА ИЗРАДУ
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ПЛАНИНЕ ЦЕР

Руководни тим:

одговорни планери:

др Саша Милијић, број лиценце 100 0007 03 **МП**
дипл. просторни планер

др Никола Крунић, број лиценце 100 0189 11 **МП**
дипл. просторни планер

одговорни урбаниста (детаљна разрада):

др Божидар Манић, број лиценце 100 0189 11 **МП**
дипл. инж. арх.,

Синтезни тим:	др Никола Крунић, дипл. просторни планер др Божидар Манић, дипл. инж. арх. др Саша Милијић, дипл. просторни планер др Ана Никовић, дипл. инж. арх. Божидар Васиљевић, дипл. географ Олгица Бакић, дипл. просторни планер
Шири радни тим:	
<i>КОНЦЕПТ ОДРЖИВОГ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ</i>	др Никола Крунић, дипл. просторни планер др Божидар Манић, дипл. инж. арх. Божидар Васиљевић, дипл. географ др Саша Милијић, дипл. просторни планер
<i>ДЕТАЉНА РАЗРАДА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА</i>	др Божидар Манић, дипл. инж. арх. др Ана Никовић, дипл. инж. арх. Милорад Обрадовић, МА, дипл. инж. арх. Олгица Бакић, дипл. просторни планер др Никола Крунић, дипл. просторни планер Светозар Теофиловић, дипл. инж. грађ. Бранислав Котрањац, дипл. арх. техн. Радован Јовановић, дипл. инж. телеком Слободан Миљанић, дипл. инж. елетро.

<i>ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, ПРЕДЕЛА И НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА</i>	Божидар Васиљевић, дипл. географ др Борис Радић, дипл. инж. пејзажне арх. Љубиша Безбрадица, МА дипл. инж шум.
<i>РАЗВОЈ ТУРИЗМА</i>	др Саша Милијић, дипл. просторни планер
<i>РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ РАЗВОЈА, МРЕЖА НАСЕЉА, СТАНОВНИШТВО И СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ</i>	Александра Гајић, МА дипл. просторни планер
<i>ЗАШТИТА И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА (пољопривреда, шумарство и експлоатација минералних сировина)</i>	Александра Гајић, МА дипл. просторни планер проф. др Милан Медаревић, дипл. инж. шум. др Снежана Обрадовић, дипл. инж. шум. Биљана Пешић, дипл. инж. шум. Божидар Васиљевић, дипл. географ Љубиша Безбрадица, МА дипл. инж шум. Олгица Бакић, дипл. просторни планер
<i>ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ</i>	Олгица Бакић, дипл. просторни планер Радован Јовановић дипл. инж. телеком др Марина Ненковић-Ризнић, дипл. просторни планер
<i>КОРИШЋЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ЗА ОДБРАНУ И У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА</i>	др Никола Крунић, дипл. просторни планер
<i>СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА</i>	др Никола Крунић, дипл. просторни планер др Божидар Манић, дипл. инж. арх. др Саша Милијић, дипл. просторни планер др Небојша Стефановић, дипл. просторни планер
<i>БАЗА ПРОСТОРНИХ ПОДАТАКА (ГИС), РЕФЕРАЛНЕ КАРТЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА и КАРТЕ ДЕТАЉНЕ РАЗРАДЕ</i>	Олгица Бакић, дипл. просторни планер др Божидар Манић, дипл. инж. арх. Милорад Обрадовић, МА, дипл. инж. арх. др Ана Никовић, дипл. инж. арх. Дејан Вујић, дипл. просторни планер др Никола Крунић, дипл. просторни планер Божидар Васиљевић, дипл. географ

САДРЖАЈ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	1
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	3
1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА, ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОТЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	3
1.1. Територијални обухват подручја Просторног плана.....	3
1.2. Положај и основне одлике подручја Просторног плана	3
1.3. Граница подручја Просторног плана	6
1.4. Границе целина и потцелина посебне намене.....	7
1.5. Посебне намене подручја Просторног плана	7
2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ДРУГИХ РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНАТА	8
2.1. Просторни планови	8
2.1.1. Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године	8
(„Службени гласник РС“, 88/10)	8
2.1.2. Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана Колубарског и Мачванског управног округа („Службени гласник РС”, број 11/15)	8
Уредбом о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора	8
2.2. Остали релевантни развојни документи	8
3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА.....	9
3.1. Посебне намене подручја	9
3.1.1. Заштита природе, природних вредности и предела	9
3.1.2. Заштита непокретних културних добара.....	10
3.1.3. Туризам.....	14
3.2. Друге намене на подручју Просторног плана	15
3.2.1. Природни ресурси	15
3.2.2. Становништво, мрежа насеља и јавне службе	19
3.2.3. Инфраструктурни системи	20
3.2.4. Заштита животне средине.....	23
3.2.5. Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље	25
и у ванредним ситуацијама.....	25
3.2. Синтезни приказ потенцијала и ограничења.....	25
просторног развоја подручја посебне намене	25
II ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	27
1. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА.....	27
2. ОПШТИ И ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА.....	27

3. РЕГИОНАЛНИ ПОЛОЖАЈ И АСПЕКТИ РАЗВОЈА	28
ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	28
4. КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	29
4.1 Општа концепција.....	29
4.2 Полазишта и принципи за релативизацију конфликтних интереса	31
III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	32
ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	32
1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ.....	32
2. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА	34
3. ТУРИЗАМ.....	36
4. УТИЦАЈ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НА РАЗВОЈ ПОЈЕДИНИХ ОБЛАСТИ.....	38
4.1. Природни ресурси	38
4.1.1. Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде.....	38
4.1.2. Заштита и коришћење шума и шумског земљишта	38
4.2. Развој насеља, демографски и социјални развој.....	39
4.3. Инфраструктурни системи	40
4.3.1. Саобраћајна инфраструктура.....	40
4.3.2. Енергетска инфраструктура.....	41
4.3.3. Водоснабдевање и одвођење отпадних вода.....	41
4.3.4. Електронске комуникације и поштански саобраћај	41
4.3.5. Третман комуналног отпада	41
4.4. Заштита животне средине	42
4.5. Заштита од акцидената, елементарних непогода и.....	43
обезбеђење интереса за одбрану земље	43
5. КОРИШЋЕЊЕ ПРОСТОРА И БИЛАНС ПОВРШИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	44
IV ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА.....	46
1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ЗОНЕ СА ПОСЕБНИМ РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ.....	46
1.1. Зоне заштите природних добара.....	46
1.2. Заштита непокретних културних добара.....	46
2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА У ОБУХВАТУ ДЕТАЉНЕ РАЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	47
2.1. Обухват и опис подручја детаљне разраде	47
2.1.1. Манастир Чокешина.....	47
2.1.2. Меморијални комплекс „Цер“	48
2.2. Подела на карактеристичне целине са описом делова зона заштите природних вредности	48
2.2.1. Манастир Чокешина.....	49
2.2.2. Меморијални комплекс „Цер“	50
2.3. Планирана намена простора и врста и намена објеката.....	50

2.4. Урбанистички услови за површине и објекте јавне намене	51
2.4.1. Саобраћајне површине	52
2.4.2. Инфраструктура	54
2.4.3. Гробље	56
2.4.4. Меморијални комплекс „Цер“	56
2.4.5. Спорт и рекреација	57
2.4.6. Водотоци, шуме и остало зеленило	57
2.5. Услови за формирање грађевинске парцеле.....	57
2.6. Општа правила грађења.....	57
2.7. Остала правила грађења	58
2.8. Смернице за спровођење плана у границама детаљне разраде	58
V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	59
1. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ И УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ.....	59
2. СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	60
2.1. Смернице за спровођење Просторног плана у другим планским документима и однос према донетим планским документима	60
2.2. Смернице за спровођење просторног плана.....	61
у секторским плановима и програмима	61
3. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ	61
4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	62

Списак табела и слика:

Табела 1: Обухват подручја Просторног плана

Табела 2. Непокретна културна добра на подручју Просторног плана

Табела 3. Државни путеви на подручју Просторног плана

Табела 4: Пројекција становништва по насељима на подручју на подручју Просторног плана

Табела 5: Приказ биланса коришћења простора на подручју посебне намене (у ha)

Табела 6: Подела на карактеристичне целине детаљне разраде, са деловима који улазе у зоне заштите природе.

Табела 7. Приказ биланса намена простора на подручју детаљне разраде целине I – „Манастир Чокешина“ (ha).

Табела 8. Приказ биланса намена простора на подручју детаљне разраде целине II – „Меморијални комплекс ‘Цер’“ (ha).

Табела 9: Попис парцела за јавне намене.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Приступа се изради Просторног плана подручја посебне намене планине Цер (у даљем тексту: Просторни план), на основу Одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене планине Цер („Службени гласник РС” број 78/17) и Одлуке о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене планине Цер на животну средину („Службени гласник РС”, број 17/17).

Просторни план је усклађен са принципима/начелима планирања, коришћења, уређења и заштите простора утврђеним чланом 3. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14 и 145/14) и начелима заштите и одрживог коришћења природних ресурса, вредности и добара утврђених чланом 5. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка и 14/16), као и начелима заштите културних добара утврђених Законом о културним добрима („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11 – др. закон и 99/11 – др. закон). Поред овога, Просторни план је усклађен са: Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10, у даљем тексту: Просторни план Републике Србије), Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Службени гласник РС”, број 64/2015), Законом о водама („Службени гласник РС”, број 30/10), Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10), Законом о туризму („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 84/15), Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/10), и другим важећим одлукама и стратегијама Владе, актима и документима која уређују питања у вези са посебном наменом овог просторног плана.

Просторни план представља плански основ за изградњу Меморијалног комплекса „Цер“, као и за заштиту, коришћење и уређење планираног ПИО „Цер”. Садржи детаљне разраде за манастир Чокешину, непокретно културно добро од великог значаја површине од око 9 ha и за планирани Меморијални комплекс „Цер“ површине од око 57 ha. Просторни план представља плански основ за издавање локацијских услова, урбанистичких пројеката, утврђивање јавног интереса и спровођење поступка експропријације и израду пројеката парцелације и препарцелације за просторе у обухвату детаљне разраде, као и за израду других планова детаљне регулације.

Просторни план јесте и плански основ за усклађивање донетих просторних планова за територије градова Шабац и Лозница према смерницама утврђеним у делу V Просторног плана.

Доношењем Просторног плана обезбеђују се: услови за заштита и уређење будућег ПИО „Цер”, услови за изградњу Меморијалног комплекса „Цер“, успостављање заштите манастира „Чокешина“, унапређење инфраструктурне и комуналне опремљености, задовољење спортско-рекреативних потреба урбаног становништва из окружења, и смернице за институционално-организациону и управно-контролну подршку одрживом коришћењу и заштити ПИО „Цер”.

Саставни део документације Просторног плана чини и Извештај о Стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину.

Изради Нацрта просторног плана претходили су организација и спровођење раног јавног увида о чему је сачињен Извештај (број 350-01-05146/2016 од 26.03.2018. године).

Текстуални део Просторног плана садржи:

- 1) Полазне основе (са положајем, просторним обухватом и описом граница подручја Просторног плана, граница целина и потцелина посебне намене; обавезама, условима и смерницама из Закона о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године и других развојних докумената; скраћеним приказом постојећег стања, потенцијала и ограничења и др);

- 2) Принципе, циљеве и општу концепцију просторног развоја планираног ПИО „Цер” (принципе просторног развоја; опште и оперативне циљеве просторног развоја; регионални аспект развоја подручја посебне намене и функционалне везе и односе са окружењем; општу концепцију развоја подручја ПИО „Цер”, као и полазишта и принципе за релативизацију конфликтних интереса и др);
- 3) Планска решења просторног развоја подручја посебне намене и других области од значаја за дефинисање планских решења (режиме заштите, уређења и коришћења простора, са анализом утицаја посебне намене на природне системе, привреду, туризам и рекреацију, демографске и социјалне процесе; просторни развој саобраћаја и инфраструктурних система; заштиту животне средине, природних и непокретних културних добара и заштиту од елементарних непогода и акцидената; основну намену простора с билансом површина посебне намене и др);
- 4) Правила употребе земљишта, правила уређења и правила грађења; општа правила уређења и грађења за зоне са посебним режимом заштите; и правила уређења у обухвату регулационе разраде просторног плана;
- 5) Имплементацију Просторног плана (институционални оквир и учеснике у имплементацији; смернице за израду планске документације и спровођење Просторног плана; приоритетна планска решења и пројекте; мере и инструменте за имплементацију Просторног плана и др).

Рефералне карте и графички прилози Просторног плана су:

1. Реферална карта број 1. „Посебна намена простора”, у размери 1:25000;
2. Реферална карта број 2. „Мрежа насеља и инфраструктурни системи”, у размери 1:25000;
3. Реферална карта број 3. „Природни ресурси, заштита животне средине и природних и културних добара”, у размери 1:25000;
4. Реферална карта број 4. „Спровођење Просторног плана” у размери 1:25000;
5. Карта детаљне разраде I, Манастир Чокешина (целина 1), лист I-1. „Постојеће стање“, лист I-2. „Планирана намена површина“, лист I-3. „Регулација и нивелација са елементима синхрон плана“; у размери 1:1000.
6. Карта детаљне разраде II, Меморијални комплекс „Цер“ (целина 2), лист II-1. „Постојеће стање“, лист II-2. „Планирана намена површина“, лист II-3. „Регулација и нивелација са елементима синхрон плана“, у размери 1:2500.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА, ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОТЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Границе Просторног плана подручје посебне намене, приказане су на рефералним картама Просторног плана (1-4) и описане, према ситуацији на топографским картама (ТК) размере 1:25000 (Листови ТК25: Бијељина 427-4-1, 427-4-2, 427-4-3, 427-4-4 и Шабац 428-3-1, 428-3-3), као и дигиталној катастарско-топографској подлози у одговарајућој размери 1:1000 и 1:2500, те на основу ортофото снимака. У случају неслагања са текстом, меродавна је ситуација на рефералним картама. Све координате карактеристичних тачака са елементима за геодетско обележавање дате су у овом просторном плану са тачношћу која одговара класи размере картографско-топографске подлоге.

За потребе детаљне разраде Просторног плана и утврђивања зона извршено је снимање терена из ваздуха мобилним мултиплексним ласерским скенирањем (око 80 ha), а на основу добијених података урађен је топографски план хоризонталне тачности 1-2 cm и висинске тачности 3-5cm (укупне површине око 70 ha) на основу чега су дефинисане границе зона регулационе разраде површине око 67 ha.

1.1. Територијални обухват подручја Просторног плана

Подручје Просторног плана укупне површине 292,45 km² обухвата: евидентирано природно добро планирано за заштиту ПИО „Цер“, површине од 62,64 km², са заштићеном околином непокретног културног добра „Комплекса манастира Радовашница“ (око 9,04 ha), као и заштићено природно добро Меморијални природни споменик „Текериш“, и планирани Меморијални комплекс „Цер“ (око 56,69 ha). Подручје Просторног плана обухвата територије следећих јединица локалних самоуправа (Табела 1), и то:

- Град Шабац – целе катастарске општине (КО): Бела Река, Петковица, Радовашница, Десић, Двориште и Румска;
- Град Лозница - целе катастарске општине (КО): Текериш, Трбосиље, Милина, Лешница, Чокешина, Каменица, Јошева, Јадранска Лешница и Ново Село, као и територија насељеног места Доњи Добрић.

Табела 1: Обухват подручја Просторног плана

Територија	Површина у km ²						% града
	Укупно град	Просторни план					
		Подручје ПИО (А)	Ван заштите (Б)		Укупно (А+Б)		
Град Шабац	795	20,10	18,7%	87,56	81,3%	107,66	13,54
Град Лозница	612	42,51	23,0%	142,28	77,0%	184,79	30,19
Укупно	1407	62,61	21,4%	229,84	78,6%	292,45	20,78

1.2. Положај и основне одлике подручја Просторног плана

Подручје Просторног плана налази се у западној Србији, на додиру познатих географских крајева, Мачве са Поцерином на северу и североистоку, Јадра на југу и југозападу и Подриња на западу. Обухвата планину Цер, равнице десне долинене стране Дрине и Мачве, побрђе Поцерине, долину Лешнице и северне падине Иверка.

Најмаркантнији елемент рељефа је планинско тело Цера које се уздиже са површи висине 180-200 m н.в. на северној страни, и долине Лешнице на јужној страни, пружајући се

правцем северозапад-југоисток на дужини око 20 km, укључујући и Видојевицу, завршни северозападни, издвојени и снижени огранак ове планине надморске висине око 400 m.

Планина је најшира у свом средњем делу, западно од највишег врха (тригонометар Цер), у атарима села Бела Река и Петковица на северној и Милина и Каменица на јужној страни и достиже око 8 km. Максимална висинска диференцираност подручја, између врха планине (тригонометар Цер /Шанчина/ - 689 m н.в.) и најнижег дела терена у атару села Петковица (Ранђи бара - 91 m н.в.) износи скоро 600 m.

У хипсометријском погледу, 67% површине планског подручја је на надморским висинама испод 250 m, 30% на висинама 250- 500 m и 3% на надморским висинама већим од 500 m. Планинске истране изрезбарене су густим сплетом флувиоденудационих долинских облика различите дубине и хидролошких одлика, односно вододерина, јаруга, плитких долина повремених и дубљих долина сталних водотока. Местимично су од ерозије очувани фрагменти заравни 410-440 и 510-530 m н.в. и флувијалне површи на јужној страни Цера и темену Иверка. На планинском темену, односно главном развођу нема већих и дубљих превоја и преседлина, изузев у западном делу где је између Цера и Видојевице, регресивном ерозијом наспрамних водотока, Стражанице на северу и Бобушје (Вратачке реке) на југу, развође снижено до 250 m н.в. Мање изражено снижење планинског темена, (480-520 m н.в.) јавља се и у средишњем делу, између главног врха Цера и Кумовца, на сектору Баставачке колибе-Широка раван.

По геолошкој грађи планина Цер представља плутонско, лаколитско тело састављено од гранитоидних магматских стена угиснутих у доба перма у комплекс палеозојских девонско-карбонских седимената, при чему су на контакту магме и ових стена оне метаморфисане у виду корнита, скарнова и других литолошких варијетета. На подручју, од магматских стена, доминирају амфиболско-биотитски и биотитски гранодиорити, док су мање заступљени дволискунски и турмалински гранити, а међу старим палеозојским стенама највеће распрострањење имају девонски и карбонски пешчари, аргилофилити и филити. Мезозојске стене представљене су мањим оазама доњотријаских кречњака (Румска, Петковица, Чокешина), а неогене седиментне творевине средњемиоценским пешчарима, лапорцима, глинама, глинцима, песковима и шљунковима у јужном подножју Цера (Иверак и долина Лешнице) и доњеплиоценским, понтијским песковима, глинама и шљунковима на северној страни, у Поцерини и Мачви. Значајније квартарне наслаге наталожене су у алувијалним равним Дрине, Јадра и Лешнице и на речним терасама у долинама ових река и чине их шљункови, пескови, супескови и глине.

У погледу геотехничке стабилности терен масива Цера је повољан за изградњу свих врста објеката због чврстоће стена на притисак, савијање и смицање. Међутим за градњу је неопходно мињање (за ископе дубље од 3 до 5 m), локално се могу уочити неповољни морфолошки услови услед великих нагиба терена, а нестабилност терена је могућа у јако измењеним и распаднутим зонама, кречњацима локална појава, сипарима и дробинама.

Одлике климе, осим општим географским положајем планског подручја у односу на устаљене регионалне правце кретања ваздушних маса, условљене су одређеном просторном варијабилношћу климатских чинилаца везаном за висинске разлике, експозиције, нагиб, морфолошки склоп (отвореност или заклоњеност) терена и др. Према подацима метеоролошких осматрања за тридесетогодишњи период 1961-1990. године на ГМС Лозница (121 m н.в.), као станици из државне осматрачке мреже која је најближа планском подручју, средња годишња температура ваздуха износи 11,0°C, а средња годишња количина падавина 820 mm. Најтоплији месец је јул (20,7°C), а најхладнији јануар (-0,2°C). Апсолутни забележени максимум температуре ваздуха у том периоду био је 40,3 °C (24. јула 2007.) а апсолутни минимум – 25,4 (24. јануара 1963.). Средњи број мразних дана је 77, а тропских 28, док је просечно годишње трајање сунчевог сјаја 1976 часова. Највише падавина се излучи у четворомесечју мај-август, са максимумом у јуну (99,5 mm) и секундарним максимумом у новембру (70,3), а најмање у зимском периоду (јануар-март) са минимумом у фебруару (49,2 mm) и секундарним минимумом у октобру (53,7). Максимална дневна количина падавина од

80,7 mm забележена је у јулу. Просечно годишње трајање снежног покривача већег од 1 cm је 46 дана, а просечан број дана са појавом магле 32,5. Највећу учесталост имају ветрови из југозападног квадранта (са приближно једнаком расподелом праваца од севера до запад-северозапада и максимумом учесталости из праваца запад-југозапад и југозапад) и северног квадранта (са максимумом учесталости из правца севера), док је број/учесталост тишина веома велики и износи 56,6%. Анализом података метеоролошких осматрања на истој станици за период 1981-2010. године констатовано је повећање средњих вредности температура ваздуха: годишњих (на 11,6°C), јулских (на 21,8°C) и јануарских (на 0,8°C), као и апсолутног температурног максимума (на 42,0°C) и повећање средње годишње количина падавина (на 868 mm) у односу на период 1961-1990. године. Може се претпоставити да се на Церу, у зависности од надморске висине и експозиција средње годишње температуре ваздуха крећу од 10°C у подножју до 8,5°C на највишим деловима планинског темена.

На подручју нема већих река, изузев водотока и сталних или напуштених рукаваца Дрине на кратким деоницама (око 7-8 km) инундационе равни ове реке у атару Новог Села и Лешнице. Јужну страну Цера дренира хидрографска мрежа реке Лешнице чији се природни ток уливао у Дрину у истоименом селу, а сада је вештачки спојена везним каналом са реком Јадар на профилу Јадранска Лешница-Горњи Добрић-Козјак. Главне церске притоке Лешнице су Милинска река, Каменица, Павловића поток, Јошевица, Бобушје и Слатина. Део југоисточних падина, првенствено у атару Текериша, преко речице Цернице припада сливу Јадра. Северне и северозападне падине Цера одводњавају се преко изворишних кракова десних притока Саве: Добраве, Думаче, Мутника, Беле реке и Јереза. Воде горњих делова сливова ових река уводе се у тзв. Церски ободни канал (ЦОК), хидротехнички објекат укупне дужине 31 km, изграђен око 1990. године ради хидромелиорације Мачве и дела Поцерине, при чему се део овог канала на подручју просторног плана налази у атарима села Чокешина и Петковица.

Подземне воде везане су за пукотинску издан магматских и метаморфних стена (гранодиорита, пешчара и аргилошиста), и слободну, водом доста оскудну издан неогених и квартарних са седимената интегрануларном порозношћу. Те воде празне се преко великог број извора, при чему извора са издашношћу до 0,01 - 0,10 l/s има око 120, док јаким извора са издашношћу већом од 0,1 l/s има око 15, углавном у неогеним седиментима, Знатан број извора је захваћен за потребе локалног (појединачног или групног) водоснабдевања, мање за уређење јавних чесми. На подручју је пре четири деценије регистровано око 4500 копаних бунара, углавном у неогеним седиментима. Поједина села су имала и 1000 бунара (Прњавор – 1100, Лешница – 1000), друга по неколико стотина (Ново Село - 430, Петковица – 350, Чокешина – 250, Горњи Добрић – 240). Већина бунара више није у активној функцији водоснабдевања.

Карактеристике педолошког покривача везане су за врсту и структуру матичног супстрата, нагибе терена, надморску висину и хидролошке одлике терена. Главни тип земљишта по свом распрострањењу је параподзол или псеудоглеј, релативно слабе плодности због неповољног водног режима и смањене количине хумуса, везан првенствено за матичну подлогу неогених седимената Мачве, Поцерине и делом долине Лешнице. Неразвијена, скелетоидна параподзоласта земљишта јављају се и на мањим површинама на магматским и метаморфним стенама, на надморским висинама преко 300 m (Петковица, Бела Река, Десић). Друга по површини коју заузимају су кисела смеђа земљишта (дистрични камбисол). То су претежно шумска земљишта која се јављају на планинским странама Цера, а на највишим деловима планине, на гранодиоритима налазе се и мале оазе ранкера. Од других типова земљишта, нешто значајније површине заузимају алувијална, песковито иловаста земљишта на речном наносу (флувисол) и гајњаче (еутрични камбисол), углавном на неогеним седиментима (село Прњавор), минерална барска земљишта на ниским равничарским деловима некадашњих ритова и смонице (вертисол) на сасвим малим површинама. У погледу могућности коришћења, преовлађују земљишта средњег бонитета (од треће до пете бонитетне класе) погодна за ратарство, воћарство и вештачке ливаде, док су

знатне површине под земљиштима лошег бонитета (од шесте до осме бонитетне класе), са потпуном неподесношћу или веома озбиљним ограничењима коришћења за друге намене осим за шуме, ливаде и пашњаке.

Живи свет одликује се значајном специјском и екосистемском разноврсношћу заснованој првенствено на општем биогеографском положају, разноликости и специфичностима станишта планског подручја, од водотока и инундационе равни Дрине, преко равничарске Мачве, брежуљкасте и заталасане Поцерине до стрмих страна и издигнутог планинског била Цера. Главни природни вегетацијски облик, у погледу просторне заступљености, су шуме које су представљене лишћарским састојинама букве, храстова (цер, сладун, китњак, лужњак), граба, липе, беле врбе, црне и беле тополе, црне јове, јасена и других врста у оквиру двадесетак шумских заједница. Највећи део подручја Просторног плана припада зони климатогене шуме храста сладуна и цера, али је под утицајем човека и локалних станишних услова буква данас главна врста дрвећа у шумама Цера и Иверка, где доминира у погледу просторне и запреминске заступљености, а од храстова, китњак значајно преовлађује у односу на цер и сладун. Преко 15 врста дрвећа је у групи ретких, ендемичних, реликтних и угрожених. Фонд васкуларне флоре планског подручја броји око 450 таксона, са одређеним бројем заштићених или строго заштићених врста међу којима је и на овом простору недавно откривена, а у Србији ретка врста медитеранско-атлантског флорног елемента *Hypericum androsaemum* L. (крвавац, плускавица).

У дивљем животињском свету подручја најзначајнија и најпознатија фаунистичка група су птице које се представљене са око 150 врста, од којих су више од 90 врста гнездарице. Оне су везане гнезђењем или исхраном за шумска станишта Цера и Иверка, али и воћњаке и ливаде ових планина и њихове подгорине (сеоски детлић, шумска шева, руси сврачак, црногрла и виноградска стрнадица, беловрата мухарица, мали славуј, дрозд певач и имелаш, батокљун и др.), као и за водена станишта Дрине између Страже и Новог Села (мала и обична чигра, водомар, брегуница, црна рода, белорепан, ластавичар, голуб гриваш и др). Више од три четвртине врста птица је заштићено или строго заштићено. Сисари су представљени са преко 35 врста, међу којима је и десетак врста слепих мишева од којих је већина строго заштићена. Херпетофауну чини по десетак врста гмизаваца водоземаца.

1.3. Граница подручја Просторног плана

Граница Просторног плана дефинисана је границама целих катастарских општина, а приказана је графички и описно, на следећи начин:

- 1) *северна граница* се пружа источно од државне границе са Републиком Српском (БиХ) и реке Дрине, дуж спољних северних граница КО Ново Село и КО Чокешина на територији града Лознице, односно јужно од Прњавора (град Шабац). Граница пресеца државни пут ИБ реда бр. 26, а потом и државни пут ПБ реда бр. 323, након око 3,5 km, пружа се даље све до границе са КО Петковица, где улази на територију града Шапца. На територији Петковице граница пресеца токове Нечаја и Сувог грма и улази на територију КО Бела река пратећи њену спољну северну границу, потом пресеца ток Милошевића реке, иде до општинског пута заобилазећи насеље Бела река са северне стране где мења правац ка југу и југоистоку и улази на територију КО Радовашница и КО Десић. Даље граница заобилази засеоке Десић и Станишића Мале, прати северну границу КО Двориште, и притоку Дворишке реке, а потом мења правац ка североистоку до насеља Марковића Мала и коте 164 m н.в.;
- 2) *источна граница* се пружа дуж спољних источних граница КО Двориште и КО Румска на територији града Шапца. Заобилазећи узвишење Јасиковац са висинама од око 250 m н.в. прати ток Дворишке реке и улази на територију КО Румска. Пресеца државни пут ПА реда бр. 137, прелази Велико брдо (231 m н.в.) и у правцу североистока се спушта до долине Церске реке и реке Добрава. Одатле се ломи из праваца истока ка југу до

Радоњића брда заобилази узвишење од 236 m н.в. све до узвишења Кик (335 m н.в.), где пресеца границу између локалних самоуправа и прелази са територије града Шапца на територију града Лознице;

- 3) *јужна граница* се пружа дуж спољних јужних граница КО Текериш, КО Трбосиле, КО Милина, КО Каменица, КО Јошева и КО Јадранска Лешница (град Лозница). Од узвишења Кик (335 m н.в.) граница се спушта у правцу југозапада до коте 204 m н.в. одакле мења правац ка северу пресеца државни пут ПА реда бр. 137 и пратећи ток Гајића реке долази до државног пута ПА реда бр. 138, потом мења правац ка западу, онда опет ка северу до Бориног поља, одакле се враћа у правац ка западу и реци Церници до државног пута ПА реда бр. 138. Даље пресеца државни пут на територији КО Трбосиле и наставља у правцу северозапада, заобилази узвишење Бадањска глава (353 m н.в.) са северне стране и преко Дебелог Рта (426 m н.в.) пролази кроз КО Милина. Надаље, се пружа ка западу, врхом Иверка, преко Поповог парлога (382 m н.в.) Станчиног гроба, Барица (349 m н.в.), Брњачке барице (335 m н.в.) до врха Курјачка липа (356 m н.в.) и Голог брда на територији КО Јадранска Лешница;
- 4) *западна граница* се пружа дуж спољне западне границе КО Јадранска Лешница, КО Доњи Добрић и КО Лешница. Западна граница има правац од југа ка северу, заобилазећи насеље Трновача, пресеца државни пут ПА реда бр. 138 и дуж Добрићког поља ломи се ка западу. Пратећи ток Јадра мења правац ка северу да би након 2 km поново променила правац ка североистоку, све пратећи границу КО Доњи Добрић. Прелази железничку пругу на простору Срећковача (110 m н.в.) скреће ка северу заобилазећи насељено место Стража у дужини од око 2 km потом се враћа ка западу до корита реке Јадар. Пресеца државни пут IB реда бр. 26 и даље током реке Јадар улази у ток реке Дрине, у правцу југозапад-североисток територијом КО Лешница све до почетне тачке овог описа.

1.4. Границе целина и потцелина посебне намене

Зоне заштите природних добара са целинама и потцелинама према одговарајућим режимима заштите дате су у делу III, глава „1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ“.

Зоне заштите манастира Чокешина, непокретног културног добра од великог значаја дате су у делу III, глава „2. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА“, као и у делу IV, глава „2. Правила уређења и грађења у обухвату детаљне разраде Просторног плана“, рефералним картама Просторног плана и Карти детаљне разраде I.

Целине и потцелине детаљне разраде планираног Меморијалног комплекса „Цер“ описане су у делу IV, глава „2. Правила уређења и грађења у обухвату детаљне разраде Просторног плана“, и приказане су на рефералним картама Просторног плана и Карти детаљне разраде II.

1.5. Посебне намене подручја Просторног плана

Предмет просторног плана су следеће посебне намене:

- Евидентирано природно добро планирано за заштиту ПИО „Цер“, на коме је утврђен режим заштите III степена на површини од око 4721 ha и режим заштите II степена на око 1543 ha у оквиру четири одвојених просторних јединица („Видојевица“, „Гребен Цера“, „Косанин град“ и „Тројанов град-Коњуша“), са заштићеном околином манастира Радовашница;
- Објекти и простори/околине споменика културе од великог значаја манастира „Чокешина“, као и споменика културе манастир Радовашница и манастир Петковица;
- Меморијални природни споменик „Текериш“;
- Простори у функцији туризма, рекреације и спорта;
- Комплекси специјалне намене са заштитним зонама,
- Подручје од посебног значаја за водопривреду - Церски ободни канал (ЦОК), и др.

У непосредном окружењу Просторног плана су и друге посебне намене: државна граница са Републиком Српском (БиХ), коридор планираног државног пута Шабац-Лозница, коридор планиране пруге Ваљево-Лозница и подручје будуће експлоатације минералних сировина „Јадар“.

2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ДРУГИХ РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНАТА

2.1. Просторни планови

2.1.1. Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, 88/10)

Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 88/10) је утврђено да ће на основу претходних истраживања и валоризације заштите и одрживог коришћења природног наслеђа, бити дефинисан статус, просторни обухват и режими заштите за подручје западне Србије – у коју спада и планина Цер. На основу истраживања и валоризације које је обавио Републички завод за заштиту споменика културе Републике Србије, предложена је листа културних подручја, као и листа споменика који са непосредном околином чине сагледиве културно- пејзажне целине, у које је укључено и подручје планине Цер. Такође, Просторним планом Републике Србије предвиђено је да је. у области заштите природног наслеђа, приоритетна активност израда просторних планова подручја посебне намене за сва већа заштићена подручја.

2.1.2. Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана Колубарског и Мачванског управног округа („Службени гласник РС“, број 11/15)

Уредбом о утврђивању Регионалног просторног плана Колубарског и Мачванског управног округа („Службени гласник РС“, број 11/15) је планирана заштита планине Цер као природне вредности.

2.1.3. Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора државног пута I реда бр. 21 Нови Сад-Рума-Шабац и државног пута I реда бр. 19 Шабац-Лозница, („Службени гласник РС“, бр. 40/11)

Уредбом о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора државног пута I реда бр. 21 Нови Сад-Рума-Шабац и државног пута I реда бр. 19 Шабац-Лозница, деоница Шабац-Лозница, обухваћен је део територије подручја Просторног плана у КО Ново Село и КО Лешница, као простор ширег коридора инфраструктурних система са њиховим заштитним појасима (у дужини од око 9,2 km (ширине путног коридора 70m).

2.2. Остали релевантни развојни документи

Стратегијом развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године („Службени гласник РС“, број 98/16) планина Цер је издвојена као кључна вредност (атрактивност) у туристичкој дестинацији Подриње, Лозница и Бања Ковиљача.

3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

3.1. Посебне намене подручја

3.1.1. Заштита природе, природних вредности и предела

Од природних добара која сходно одредбама Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16) имају својство заштићеног подручја, на подручју Просторног плана налазе се:

- Меморијални природни споменик „Текериш“, установљен актом Скупштине општине Лозница 1977. године на површини 0,37 ха на основу тадашњег Закона о заштити природе који је као врсту заштићених објеката/подручја имао и места и просторе са културно-историјским вредностима који су се налазили у природном окружењу, односно ван градова;
- Заштићена околина манастира Радовашница, установљена одлуком Скупштине општине Шабац 1992. године на површини око 54 ха на основу Закона о културним добрима из 1990. године и Закона о заштити животне средине из 1991. године. Истим актом комплекс манастира Радовашница утврђен је односно проглашен за споменик културе, а према наведеном закону о животној средини, заштићена околина непокретног културног добра имала је статус предела изузетних одлика.

Подручје Просторног плана обухвата готово у целости (изузев мање површине на јужним падинама Иверка) међународно значајно подручје за птице (IBA/*Important Bird Area*) под називом „Цер“ (класификациони код - RS024IBA), укупне површине око 19.000 ха, установљеног Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС”, број 102/10), на основу критеријума ИВА програма и верификације предлога у оквиру организације BLI (*BirdLife International*). ИВА подручје Цер има 130 регистрованих врста птица (претпоставља се да их је више – око 160), од чега су 90 врста гнездарице. Одлучујуће врсте за стицање статуса међународног значајног подручја су сеоски детлић (*Dendrocopas syriacus*), шумска шева (*Lullula arborea*) и руси сврачак (*Lanius collurio*). Такође, северозападни периферни део подручја у инундационој равни Дрине, у атарима Лешнице и Новог села, припада другом ИВА подручју које носи назив „Доње Подриње“ (класификациони код - RS023IBA). На основу Уредбе о еколошкој мрежи, Дрина и њене притоке са приобалним појасом у природном и блиско-природном стању, као и предеони елементи у оквиру културног предела (појасеви зеленила, појединачна и групе стабала, кошанице, међе и живице) имају статус и улогу еколошких коридора.

На подручју је регистрован већи број биљака и животиња са статусом строго заштићених и заштићених дивљих врста утврђених Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016), на основу Закона о заштити природе. На првом месту по учешћу строго заштићених врста (на националном нивоу) у укупном фонду одређене групе, класе или друге крупне таксономске категорије живог света подручја су птице, а затим фауна слепих мишева. Такође, више од 25 врста птица налазе се у Анексу I Директиве ЕУ о птицама, а неколико врста су у категорији СПЕЦ 1, што је све показатељ међународног орнитолошког значаја подручја Просторног плана. На листи **Уредбе о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне** („Службени гласник РС”, бр. 31/05, 45/05-исправка, 22/07, 38/08, 9/10 и 69/11) налази се преко 30 врста биљака и десетак врста гљива и 7-8 животиња.

Такође, на основу Правилника о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС”, број 35/10), а сходно одредбама Закона о заштити природе, на подручју Просторног плана ће се у току

његове имплементације детаљно картирати станишта што ће представљати основу за утврђивање и спровођење мера њихове заштите и очувања.

3.1.2. Заштита непокретних културних добара

На подручју Просторног плана, статус заштићеног непокретног културног добра, сходно о културним добрима („Службени гласник РС“, бр. 71/94, 52/11-др. закон и 99/11-др. закон), имају:

- Рановизантијско утврђење Коњуша на Церу, заштићено 1975. актом Републичког завода за заштиту споменика културе и категорисано као археолошко налазиште од великог значаја. Обухвата остатке византијског фортификационог објекта (темељи три куле и ров) из времена 5-6. века, на североисточној страни Цера, у атару села Милошевац, КО Двориште, к.п. број 962 и 963 укупне површине 1,3 ha, општина Шабац. Актом о заштити археолошког налазишта утврђена је и његова заштићена околина површине 7,1 ha;
- Комплекс манастира Радовашница, заштићен као споменик културе 1992. године актом СО Шабац, на к.п. број 630, КО Радовашница, општина Шабац. Заштићена околина манастира утврђена актом о заштити обухвата површину око 54 ha. Сматра се да је манастир подигнут у 14. веку, први писани подаци о њему као старом манастиру су из 16. века, а предања говоре да је то задужбина краља Драгутина. Споменичка својства манастирског комплекса имају црква св. архангела Михаила и Гаврила, археолошки остаци објеката и гробља и зграда вајата-амбара. Манастир је као и већина српских светиња више пута рушен, оштећиван и обнављан, црква је минирана и срушена до темеља од стране немачке војске у октобру 1941. године, а други манастирски објекти попаљени или порушени. После Другог светског рада подигнути су капела посвећена Покрову Пресвете Богородице и конак, а на месту капеле изграђена је 1988. године истоимена црква. Финансијским средствима из иностранства обновљена је и 2013. године освештана црква св. Архангела Михаила и Гаврила;
- Манастир Петковица, заштићен 2005. године актом Владе и категорисан као споменик културе од великог значаја, на к.п. бр. 1977, КО Петковица, општина Шабац; заштићена околина манастира утврђена актом о заштити има површину 4,3 ha; манастир се први пут спомиње 1561. године, а садашња манастирска црква подигнута је крајем 19. века, 1887. године и представља вредно дело сакралне архитектуре;
- Манастир Чокешина, заштићен 1948. године актом Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе и категорисан као споменик културе од великог значаја, на к.п. бр. 2324, КО Чокешина, општина Лозница. За овај споменик културе није утврђена заштићена околина. Манастирска црква, посвећена Рођењу Пресвете Богородице, која се први пут спомиње у првој половини 15. века, више пута је рушена и обнављана у време Турака, а данашња црква подигнута је између 1820. и 1823. године. Са северне стране цркве, у непосредној близини, подигнута је 1890. године спомен-костурница браћи Недић и осталим погинулим 1804. године у чувеном и у народној песми опеваном боју на Чокешини;
- Место боја на Чокешини и седам надгробних споменика у Чокешини, заштићено 2014. године актом Владе као знаменито место, к.п. број 1133 и 1136, КО Чокешина, општина Лозница, са десне стране потока Липовица, око 1,5 km западно од центра села и око 2,8 km северозападно од манастира. Актом о заштити утврђена је заштићена околина површине око 13,4 ha (заједно са заштићеним простором знаменитог места). На том месту одиграла се почетком Првог устанка, 28. априла 1804. године, жестока и неправедна битка устаничке хајдучке чете браће Недић и турске војске. Погинули устаници сахрањени су касније код манастира Чокешина, а појединима су на месту погибије били подигнута надгробна обележја, од којих је до данас сачувано седам споменика;
- Окућница Павловић Јеврема, заштићена као споменик културе, к.п. број 915, КО Трбосиље, општина Лозница, представља добро очуван и репрезентативни пример

сеоског домаћинства заснованог почетком 19. века, са низом стамбених и економских објеката изграђених у аутентичном стилу народног градитељства тог времена;

- Основна школа „ Степа Степановић “ у Текеришу, заштићена као споменик културе, к. п. број 950, КО Текериш, општина Лозница, изграђена је 1882. године и представља најстарију зграду основне школе у Србији која је још у функцији. Прва школа у том селу почела је са радом још 1843. године;
- Спомен-костурница на Церу, заштићена 2001. године актом Владе као знаменито место од посебног значаја¹, к.п. број 980, 981 и 982, укупне површине 0,36 ha, КО Текериш, општина Лозница. Актом о заштити утврђена је заштићена околина која (заједно са заштићеним простором) обухвата површину 3,8 ha. Најжешће и одсудне борбе у оквиру Церске битке, која представља блиставу победу српске војске и прву савезничку победу у Великом рату, водиле су се између 16. и 19. августа 1914. године на гребену и јужним падинама Цера, долини Лешнице и Иверку На простору Текериша (Мала и Велика Лисина, испод Тројановог града) и Румске (Дивич) у ноћи 15/16. августа дошло је до познатог првог, изненадног ноћног окршаја са непријатељем, што се показало значајним за заустављање даљег напредовања аустроугарске војске на овом правцу и исход читаве церске операције. Централни објекат знаменитог места чине костурница 3.500 српских ратника, међу којима су и кости војника 28. прашког пука, и споменик у облику пирамиде од неправилних камених блокова, високе 10,5 метара на чијем врху је бронзана фигура орла раширених крила који у кљуну држи ловоров венац. На странама доњег дела споменика је грб и низ натписа међу којима се истиче централна порука и захвалница: „ВАША ДЕЛА СУ БЕСМРТНА“. Споменик је открио краљ Александар I Карађорђевић на Видовдан 1928. године. У близини костурнице, у згради некадашње капеле, је музејска поставка посвећена Церској бици. Испред музеја су бисте војвода Путника, Степановића, Мишића и Бојовића постављене 1989. године и бисте краља Петра I и Александра I Карађорђевића, постављене 2014. године. Испред споменика, поред пута налази се спомен чесма.

На основу одговарајућег акта о условима чувања, одржавања, коришћења и утврђеним мерама заштите утврђених културних добара и објеката и локалитета са културним вредностима који је за потребе овог просторног плана издао Завод за заштиту споменика културе Ваљево, на подручју је идентификовано и картирано и око 40 археолошких локалитета и објеката градитељског наслеђа који су од интереса за даље истраживање и могућу заштиту (Табела 2. и Реферална карта 1.).

За неколико заштићених споменика културе (манастир Чокешина, школа у Текеришу и окућница у Трбосиљу) границе заштићене околине нису формално утврђене.

Локације археолошких места на рефералној карти одређене су приближно, мање или више апроксимативно, с обзиром да доступни писани и картографски извори коришћени приликом израде Просторног плана не омогућавају прецизну просторну идентификацију.

¹ Спомен костурница је првобитно, седамдесетих година проглашена за споменик културе и категорисана 1979. године као споменик културе од изузетног значаја.

Табела 2. Непокретна културна добра на подручју Просторног плана

рб	Катастарска општина	Назив и основне карактеристике локалитета	Статус заштите
ГРАД ШАБАЦ			
1	Бела Река	Осоје; археолошки локалитет, неолитско насеље, римски период,	Евидентирано – од интереса за истраживање и заштиту
2		Џиновско гробље; археолошки локалитет, гробље, позни средњи век, 0,5 ha	
3		Црквина; археолошки локалитет, остава посуђа и накита, позна антика	
4	Двориште	Коњуша; археолошки локалитет, војна инфраструктура, рановизантијско утврђење на Церу, 5. и 6. век, атар села Милошевац, заштићена околина 7,1 ha	Заштићено – археолошко налазиште од великог значаја
5		Селиште; археолошки локалитет, насеље, средњи век, 3 ha	Евидентирано – од интереса за истраживање и заштиту
6		Трајанов град; археолошки локалитет, војна инфраструктура, римски период, 3. век	
7		Црква Св. Симеона Столпника; сакрални објекат, село Милошевац	
8	Десић	Кућине; археолошки локалитет, римска вила рустика, некропола, римски период, позни средњи век, 3 ha	Евидентирано – од интереса за истраживање и заштиту
9		Рупље; археолошки локалитет, насеље, остава новца, римски период, 1 ha	
10		Париповац; археолошки локалитет, рурална насебина, позна антика	
11		Мађарско гробље; археолошки локалитет, некропола, османски период 17-18. век, 1 ha	
12	Петковица	Манастир Петковица, градитељско наслеђе, сакрална архитектура, заштићена околина 4,3 ha	Заштићен – утврђени споменик културе од великог значаја
13		Турско гробље; археолошки локалитет некропола, ср. век, 1 ha	Евидентирано – од интереса за истраживање и заштиту
14		Граник; археолошки локалитет неолитског насеље, 2 ha	
15		Бело брдо; археолошки локалитет, градинско насеље, неолит, старије гвоздено доба	
16		Преко брдо; археолошки локалитет, праисторија, неолитско насеље	
17		Школа у Петковици, градитељско наслеђе, архитектура грађанска	
18	Радовашница	Манастир Радовашница; градитељско наслеђе, сакрални објекат, манастир, средњи век, 15. век, заштићена околина 54 ha,	Заштићен – утврђени споменик културе
19		Мађарско гробље; археолошки локалитет некропола, бронзано доба, средњи век, 11-12. век, 1,5 ha	Евидентирано – од интереса за истраживање и заштиту

20		Стрељачка; археолошки локалитет ,насеље, средњи век	
21		Збег; археолошки локалитет, насеље, 16-18. век	
26	Румска	Мађарско гробље; археолошки локалитет, некропола, османски период, 1ha	
27		Кулина; археолошки локалитет, утврђење, османски период, 2 ha	
28		Црквина; археолошки локалитет, насеље, неолит, 3 ha	
41		Кик; археолошки локалитет, праисторија, градинско насеље, неолит	
43		Сребрне рупа; археолошки локалитет, металуршка инфраструктура, рудник и топионица, антика	
44		Сребрни јаз; археолошки локалитет, металуршка инфраструктура, рудник и топионица, средњи век	
45		Крам; археолошки локалитет, металуршка инфраструктура, рудник и топионица, антика	
ГРАД ЛОЗНИЦА			
29	Доњи Добрић	Кућерине; археолошки локалитет, праисторија, неолит, збијено насеље	Евидентирано – од интереса за истраживање и заштиту
22		Слатина; археолошки локалитет, праисторијско насеље	
30	Јадранска Лешница	Виноградац; археолошки локалитет, праисторија, неолит	
31		Соћин поток; археолошки локалитет, римски период, остава новца,	
32		Црквине, археолошки локалитет, остаци цркве, средњи век	
23		Тетениште; археолошки локалитет, средњовековно гробље	
24	Јошева	Парложине; археолошки локалитет, средњовековно гробље	
33	Каменица	Каменица; археолошки локалитет, рурално насеље збијеног типа, праисторија, гвоздено доба, 1000-800. г. п.н.е, Босутска култура	
34		Беглуци; археолошки локалитет, праисторија, рурално насеље збијеног рипа	
35	Лешница	Велики шанац, знаменито место, фортификациони објекат, почетак 19. века, први српски устанак	Евидентирано – под претходном заштитом
36		Задужбина Стаке Пекић; градитељско наслеђе, грађанска архитектура, зграда Месне заједнице у Лешници	
37		Видојевица; археолошки локалитет, војна инфраструктура, бенефицијарна станица, позна антика	Евидентирано – од интереса за истраживање и заштиту
38	Милина	Косанин град; археолошки локалитет, војна	

		инфраструктура, утврђење, римски период, касна антика, 4. век	
39	Текериш	Спомен-костурница на Церу; знаменито место, споменик, костурница, музеј и простор везан за одвијање и обележавање Церске битке 1914. године,	Заштићен – утврђено за знаменито место од изузетног значаја
40		ОШ „ Степа Степановић“; градитељско наслеђе, грађанска архитектура, зграда основне школе из 19. века	Заштићен – утврђен за споменик културе
41		Школа, археолошки локалитет код школе у Текеришу, праисторија, неолит, насеље, винчанска култура	Евидентирано – од интереса за истраживање и заштиту
42		Воденичина; археолошки локалитет, насеље, средњи век-антика	
46	Трбосиље	Окућница Павловић Јеврема; градитељско наслеђе, народно градитељство, 18-19. век	Заштићен – утврђен за споменик културе
47	Чокешина	Манастир Чокешина, градитељско наслеђе, сакрални објекат, прва половина 15. века	Заштићен – утврђен за споменик културе од великог значаја
48		Место боја на Чокешини, историјско наслеђе, знаменито место, простор на коме се одиграла позната битка 1804. године и на коме се налазе споменици погинулим српским ратницима, заштићена околина 13,4 ha	Заштићен – утврђен за знаменито место
25		Мршића гроб; археолошки локалитет, средњовековно гробље	Евидентирано – од интереса за истраживање и заштиту

3.1.3. Туризам

На подручју Просторног плана преовлађују излетнички и културно-историјски туризам (који се односи на прошлост и традицију) и чију окосницу представљају природне вредности и културно-историјско наслеђе Цера. Поред тога присутни су и верски туризам, поједини видови туризма специјалних интереса (бициклизам, параглајдинг, планинарење, туре за посматрање птица и др.), манифестације и др. Подаци о броју туриста на подручју Просторног плана нису доступни, али се може проценити да су релативно мали с обзиром на скромне смештајне капацитете који нису развијени.

Планина Цер поседује одређене потенцијале за развој туризма који су сразмерни: природним условима (морфолошким, климатским, хидрографским и биогеографским), предеоним вредностима, положају према саобраћајницама, инфраструктури и градским насељима, историјском значају, погодностима за развој спортско-рекреативних активности и различитих видова туризма.

Туристичка валоризација Цера захтева дефинисање посебних облика туристичког активирања, јер су њене компаративне предности у односу на друге планине у Србији релативно скромније. Шабац и Лозница као седишта јединица локалних самоуправа које административно деле планину, упућени су на Цер као своје излетиште и подручје у ком се може развијати интегрална туристичка понуда, која може привући и туристе и рекреативце из Београда, Новог Сада и других делова западне Србије, али и Републике Српске (Бијељина).

Планина Цер се одликује знатном вертикалном разгранатошћу рељефа, што увелико умањује избор локалитета погодних за туристички развој (уздиже са терена од 90 до 100 m н.в., већи део планине је до 500 m н.в, а само око 3 km главног планинског била прелази висину од 600 m н.в.). Благо нагнуте, присојне стране долина водотока са јужном експозицијом и висином од 300 до 500 m н.в су приступачније и условно погодније локације за туристичко активирање, али условљене недостатком адекватне инфраструктуре. Због малог пространства, висине и незнатног успона планинске масе Цер се не одликује посебним климатом у односу на непосредну околину у тој мери да клима представља посебну туристичку вредност. Међутим постоје битне разлике у микроклими на висинама од 300 до 600 m н.в, које су изражене свежином ваздуха, бољим струјањем локалних ветрова, већим избором експозиција, интензивнијом инсолацијом и бољим стимулативним дејством на људски организам.

Туристичку вредност Цера представљају историјске, културне и природне вредности. Уз бољу промоцију и презентацију туристичке понуде Цер може развијати одређене видове туризма пре свега излетнички, етно, еколошки, рурални, спортско-рекреативни, адреналински и др. Туристичку градњу, због ограничења у вишим зонама, треба оријентисати на подножје уз инфраструктурно опремање локација у постојећим насељима.

Туристичко-рекреативна понуда на планини Цер обухвата:

- дневне и ноћне планинарске туре (дужине до 13km) у више праваца: од планинарског дома „Липове воде“ ка Косанином граду/Шанчинама 687 m н.в (врх Цера), од манастира Радовашница до Липових вода;
- вишедневне „еко авантуре“ са активним боравком у природи и шетњи (дужине до 30 km), могућност обилазака манастира (Радовашница, Чокешина, Криваја и Петковица) кружним путем око Цера и др.;
- стазе материјалног и нематеријалног културног наслеђа Цера (као једине планине у свету која има свој марш и своју химну) и сећања на Церску битку и Велики рат;
- шумске и планинске стазе (дужине око 80 km) са упознавањем: а) богатог историјског наслеђа подручја од праисторије, периода римске империје, владавине Немањића, и као раскрснице путева разних култура и народа (нпр. каравански пут Дубровачких трговаца) који су прелазили преко Цера, оснивали села или експлоатисали природне ресурсе, и др.; б) природних вредности, традиције, легенди, митова, обичаја локалног становништва („шетња кроз легенде и митове“, начин исхране српских војника током I светског рата војним хлебом „таином“ и др.);
- полетиште за лет параглајдингом (које је неопходно боље уредити);
- коридоре две планинске бицикличке стазе, укупне дужине око 110 km;
- скромне смештајне капацитете у оквиру планинарског дома и викенд насеља, као и један угоститељски објекат; и др.

3.2. Друге намене на подручју Просторног плана

3.2.1. Природни ресурси

Пољопривредно земљиште

Према подацима Републичког геодетског завода (катастарске културе и класе), на подручју Просторног плана налази се око 15168 ha пољопривредног земљишта, што представља око 52% укупне површине. Структура коришћења пољопривредног земљишта предиспонирана је физичко-географским карактеристикама терена и самим тим учешће ораница у пољопривредним површинама опада са порастом надморске висине.

У складу са природним карактеристикама на подручју Просторног плана издвајају се следећа пољопривредна подручја:

- равничарско-долинска агроеколошка подручја (до 200 m н.в) која обухватају 8 КО (Лешница, Ново Село, Бела Река, Двориште, Десић, Петковица, Радовашница, Румска) са око 6569 ha, што чини око 23% укупног подручја Просторног плана.
- брежуљкаста агроеколошка подручја (200-350 m н.в) која преовлађују у брдским пределима и обухватају такође 8 КО (Доњи Добрић, Јадранска Лешница, Јошева, Каменица, Милина, Текериш, Трбосиље и Чокешина) са око 8599 ha, што чини око 29% укупног подручја Просторног плана.

На основу података Пописа пољопривреде из 2012. године, на подручју Просторног плана било је укупно 3233 регистрованих пољопривредних газдинстава. Од укупног расположивог земљишта, коришћено пољопривредно земљиште обухватало је 45-87% и то највише у атарима села Доњи Добрић, Лешница и Ново Село. У структури коришћених пољопривредних површина на подручју Просторног плана највећи удео имају оранице и баште (око 85%), затим воћњаци (око 7%), ливаде и пашњаци (7%), док се површине под виноградима јављају спорадично (мање од 1%). Сточарство је нешто више заступљено у селима Милина и Текериш, где од укупног коришћеног пољопривредног земљишта на ливаде и пашњаке, просечно одлази око 30-37%. У атарима села Бела Река, Јошева и Милина удео коришћеног пољопривредног земљишта под воћњацима креће се од 11-15%.

Шуме и шумско земљиште

Површина шума и шумског земљишта на подручју Просторног плана је око 16820 ha (57,5% подручја), од чега је око 5800 ha (34,5%) у државној својини, 1180 ha (7,0%) у својини Српске православне цркве, односно неколико манастира појединачно и највећи део, око 9840 ha (58,5%) у приватној својини, претежно физичких лица.

Главни шумски комплекси обухватају планину Цер и северне падине Иверка, а највећу шумовитост (65-80%) имају лозничка села чији се атари простиру истовремено на јужним странама Цера и северној страни Иверка (Трбосиље, Милина, Каменица и Јошева) и шабачка села на северним падинама Цера и побрђу Поцерине чија је шумовитост у распону од 55 до 70% (Милошевац, Десић, Радовашница, Бела Река, Петковица).

Шуме и шумско земљиште у државном власништву, којима управља ЈП „Србијашуме”, Шумско газдинство „Борања”, Лозница, обухватају готово у целости Газдинску јединицу „Цер-Видојевица” (на површини око 4100 ha) и делове газдинских јединица „Иверак” (на површини око 810 ha) и „Дринско-савске аде” (на површини око 410 ha). Црквене шуме и шумско земљиште у власништву су манастира Чокешина, Петковица и Радовашница и цркве у Јадранској Лешници, а уређени су у оквиру Газдинске јединице „Цер-Манастирске шуме” површине око 1180 ha која је највећим делом формирана од шума које су у поступку реституције, на основу Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама („Службени гласник РС”, број 46/2006), враћене Епархији шабачкој,

Шуме су лишћарске, а четинари се јављају само у оквиру вештачки подигнутих састојина укупне површине око 470 ha (мање од 3% површина под шумом). Стање шума у односу на порекло и очуваност је најбоље на Церу где је 61% уређених (државних и манастирских) шума представљено високим састојинама са запремином од око 300 m³/ha, а 28% изданачким састојинама чија је запремина 225 m³/ha. Скоро 85% састојина шумског комплекса Цера је у категорији очуваних (са потпуним склопом), око 12% шума у категорији разређених и 3% девастираних, при чему је просечна запремина састојина преко 250 m³/ha. У државним шумама Иверка које су обухваћене подручјем просторног плана високе састојине су на 56% шумских површина са запремином 280 m³/ha а изданачке састојине на око 38% површина са запремином 165 m³/ha, док је просечна запремина 227 m³/ha. Текући запремински прираст је око 5,9 m³/ha на Церу и око 5,0 m³/ha на Иверку.

Највеће површине су под буковим састојинама које обухватају 50% уређених шума на Церу и око 61% на Иверку. Те шуме су у добром стању, посебно на Церу, у погледу порекла, очуваности, запремине и прираста. Старосну структуру ових шума карактерише

концентрација састојина високог порекла у IV, V и VI добном разреду (60-120 година), а у изданацким шумама у VI, VII и VIII добном разреду (60-80 година старости), што упућује на закључак да су оне најинтензивније коришћене за време и између два светска рата. На другом месту по заступљености су шуме храста китњака које се простиру на око 22% уређених шума Цера и на 15% уређених шума Иверка. Састојине цера обухватају 4% уређених шума планине Цер и 5% обухваћених шума Иверка, а састојине сладуна са цером око 4,5 % шумских површина Цера и око 2% Иверка. Вештачки подигнуте састојине четинара (црни бор, смрча, бели бор, дуглазија и др.) захватају око 8% шумских површина Цера и 5% Иверка. Од других шума значајније учешће имају изданацке састојине граба (око 0,7% на Церу и око 1,4% на Иверку) и багрема (око 1,7 на Церу и 6,2% на Иверку). У шумама Цера присутно је око 30 врста дрвећа, што указује на значајну дендролошку разноврсност ове планине, а на подручју Иверка 20 врста, Главне врсте у погледу укупне запремине су буква, китњак, цер, сладун, крупнолисна липа, граб, црни бор и смрча.

Шуме у алувијалној равни Дрине, у оквиру обухваћеног дела ГЈ „Дринско-савске аде” представљене су на око 47% површина интензивним засадама ЕА тополе, а остале обрасле површине су под састојинама врба, црне и беле тополе. У овим шумама констатовано је 7 врста дрвећа, а осим најзаступљенијих, већ споменутих врста (клонови тополе, бела врба, црна и бела топола) присутни су црна јова, пољски јасен, лужњак и пољски брест.

Здравствено стање шума је релативно добро, али са дугогодишњом забрињавајућом појавом сушења храста китњака и повременим пренамножавањем штетних иснеката, пре свега дефолијатора.

Намена уређених (државних и манастирских) шума је, на првом месту, производња техничког дрвета на 5600 ha (на 80% шумских површина), а затим заштитна (антиерозивна заштита, заштита вода, шуме ван газдинског третмана под сталном заштитом, заштићена околина споменика културе). Шумско газдинство „Борања”, као део ЈП „Србијашуме“, добило је међународни еколошки сертификат SGS-FM/COC – 007100 (важења 2014-2019. године) за шуме на свом подручју. На основу спроведеног поступка сертификације, као шуме високе заштитне вредности (High Conservation Value Forests – HCVF) у категорији HCVF – 4 (подручја која пружају основне природне користи у критичним ситуацијама) на подручју просторног плана утврђене су државне шуме на укупној површини око 200 ha, највише у оквиру ГЈ „Цер-Видојевица” (око 180 ha). Основна намена односно приоритетна функција HCV шума је заштита земљишта од ерозије на површини 165 ha и стална заштита ван газдинског третмана на површини око 15 ha (ГЈ „Цер-Видојевица”) и заштита вода (водоснабдевања) II степена на површини од 20 ha (ГЈ „Дринско-савске аде”). У оквиру ГЈ „Цер-Манастирске шуме“, осим производње техничког дрвета, као основне намене шуме установљени су производни центар крупне дивљачи (410 ha), заштићена околина манастира Радовашница (39 ha) и семенска састојина храста китњака (7 ha).

Укупан план сеча за Цер је 20579 m³ годишње, а интензитет је 16% у односу на запремину и 68% у односу на запремински прираст. У укупном приносу 44,4% је проредног (узгојног и мањим делом санитарно узгојног) карактера док су сече обнављања садржане у укупном приносу са 55,6%. Ово је и очекивано с обзиром на старосну и дебљинску структуру ових шума у којој запремина стабала јачих од 50 cm учествује са 30 % у укупном шумском фонду. У припадајућем делу ГЈ „Иверак” план сеча је 2715 m³ годишње, а интензитет је 15% у односу на запремину и 68% у односу на запремински прираст. У укупном приносу 49,4% је проредног (узгојног и мањим делом санитарно узгојног) карактера док су сече обнављања садржане у укупном приносу са 50,6%. У припадајућем делу ГЈ „Дринско-савске аде” обим коришћења дрвета износи 950 m³ годишње, при чему захваљујући старосној структури и у односу на опходњу од 25 година за засаде топола, доминира главни принос остварив сечом обнављања шума. Сече обнављања су планиране на 62 ha, а прореде на 7 ha.

Шуме сопственика, чији су власници физичка лица, представљене су, такође, лишћарским састојинама у којима, зависно од надморске висине, експозиције и геолошке подлоге, преовлађују буква, китњак, цер, сладун и багрем, али са веома малим учешћем

вештачки подигнутих састојина четинара. Оне су неуређене, слабије очуване, лошијег квалитета и мање запремине од државних, претежно изданачког порекла, често фрагментисане на мање парцеле и шумарке.

Угроженост шума од пожара је релативно мала с обзиром да се највећи део, преко 90% обраслих површина налази под састојинама букве (V степен угрожености) и храста (IV степен), док су културе четинара, које су више угрожене од пожара (борови - I степен, смрча, јела и други четинари – II степен и мешовите културе четинара и лишћара – III степен угрожености), заступљене на малој површини (око 3% обраслих површина).

Подручје Просторног плана обухвата ловиште „Цер-Видојевица” којим газдује ЈП „Србијашуме” и делове ловишта „Милошевица” којим газдује ЈУ „Слога” из Липолиста, „Добрава” којим газдује ЈУ „Селимир Селе Јевтић” из Шапца, „Мачковац” којим газдује ЈУ „Видојевица” из Лешнице и „Јадар” којим газдује ЈУ „Гучево” из Лознице. Главне стално гајене врсте ловне дивљачи су дивља свиња, срна, зец, фазан и пољска јаребица, а у ловишту „Цер-Видојевица”, које има ограђени део и прихватилиште, и европски јелен. Подручје насељавају и друге (негајене) врсте ловне дивљачи које су ловостајем заштићене и могу се ловити у одређеном периоду (јазавац, куна белица, сиви пух, твор, веверица, дивља мачка) или у току целе године (вук, лисица). Комерцијални лов, односно ловни туризам, није развијен. Од ловачких објеката на подручју има већи број стабилних чека и чека на дрвету, хранилишта за срне и фазане, солишта, прихватилишта за фазане, као и неколико ловачких кућа.

Према укупним (економским, еколошким и социјалним) вредностима шумских ресурса на подручју просторног плана на првом месту је планина Цер. Ова планина, заједно са Видојевицом, истиче се величином просторно непрекинутог шумског комплекса (5100 ha уређених шума и око 4000 ha шума сопственика, мање на планинским падинама а знатно више у подножју планине), дендролошком и фитоценолошком разноврсношћу (29 врста дрвећа, од којих су 12 врста реликтне, ендемичне, ретке или угрожене и већи број лишћарских природних шумских фитоценоза), значајним учешћем високих састојина (преко 60%), добром очуваностју и квалитетом шума, посебно букових састојина, које захватају преко 50% обраслих површина и својом запремином и запреминским прирастом знатно надмашују просеке за Републику Србију. Шуме китњака, са 22% обрасле површине, очуваностју, пореклом и производним показатељима (запремина и прираст) заостају за буковим, али заједно са шумама цера и сладуна (око 10% обраслих површина) добро репрезентују шуме хрastoвог појаса Србије. Шумовитост и стање састојина на Церу су данас изразито бољи него у периоду интензивног развоја сеоских насеља и пораста броја становника од друге половине 19. до педесетих година 20. века, укључујући и бурна, а за шуме посебно погубна времена два светска рата. Промене у шумовитости и квалитету шума запажају се на топографским картама, фотографијама и из писаних докумената из наведеног доба.

Воде и водно земљиште

Подручје Просторног плана припада водним јединици број 7, Сава – Шабац и водној јединици број 10 – Дрина – Лозница, према Правилнику о одређивању водних јединица и њихових граница („Сл. гласник РС“, 8/2018). Најзначајније воде су река Дрина, махов ван подручја Просторног плана и река Јадар, Река Јадар припада водном подручју Сава и водоток је I реда („Сл. гласник РС“, 83/2010).

Геолошки ресурси

На основу службене евиденције катастра експлоатационих поља који се води у Министарству рударства и енергетике утврђено је да на територији обухвата Просторног плана постоји експлоатационо поље Alas Holding a.d., Шабац, експлоатација каолинитисаног

гранита у лежишту Бели Мајдан. Апликант за експлоатацију је ПЗП Ваљево, за лежиште Плешевица.

На подручју Просторног плана истражене су оверене резерве следећих минералних сировина: а) Alas Holding a.d., Шабац, сировине каолинитисани гранит у лежишту Бели Мајдан; б) ПЗП Ваљево, Ваљево, кречњак као техничко-грађевински камен у лежишту Плешевица. Одобрено је и извођење геолошких истраживања и експлоатација подземних вода – питка вода, предузећу „ЈКП Водовод Шабац“ на локалитету Мачвански Прњавор, бр. поља В-924.

На подручју Просторног плана одобрено је извођење геолошких истраживања минералних ресурса следећим предузећима: а) НИС а.д. Нови Сад за истраживања нафте и гаса на територији Републике Србије јужно од Саве и Дунава (број решења 310-02-059/2010-06, лист у катастру 1915); б) Nova Centauri Metals д.о.о., Београд поседује активно истражно поље литијума и бора (Li, В), локалитет Цер, општина Лозница,

Апликанти за истраживање су: а) Geomin Consulting д.о.о., Београд, за истраживање сировина Li, В, Na, Sr на локалитетима Јадар и Бадања; б) Medgold д.о.о., Београд, истраживање сировина Au, Ag, Pb, Zn, Cu на локалитету Завлака.

3.2.2. Становништво, мрежа насеља и јавне службе

Становништво

Подручје Просторног плана обухвата укупно шеснаест катастарских општина, односно седамнаест статистичких насеља у којима је према подацима Пописа из 2011. године на подручју Просторног плана у седамнаест статистичких насеља живело је 14447 становника. Популационо највеће насеље Лешница са 4276 становника обухвата око 30% укупног становништва на подручју Просторног плана.

Просечна густина насељености на подручју Просторног плана износила је око 50 ст./km², при чему је најмања просечна густина насељености била у насељима Милина (11 ст./km²) и Милошевац (13 ст./km²), а највећа у насељима Доњи Добрић (77 ст./km²) и Лешница (151 ст./km²).

Подручје посебне намене, евидентирано природно добро планирано за заштиту ПИО „Цер“, обухвата слабо насељене делове брдско-планинског подручја Просторног плана са ниским учешћем сталног становништва.

Сва насеља на подручју Просторног плана карактерише депопулација, у односу на податке Пописа из 2002. године укупан број становника смањен је за око 13%. Смањење укупног броја становника последица је негативног природног прираштаја и исељавања становништва ка већим урбаним центрима.

Највеће учешће у старосној структури имало је одрасло становништво (20-59 година) са 54%, учешће старог становништва (преко 60 година) износило је око 24% (највеће учешће Текериш 49%). Учешће младих (0-19) на подручју Просторног плана је кретало се око 22%. У том погледу највеће учешће младих у старосној структури имају насеља Јадранска Лешница (27%), Доњи Добрић (25%), Бела Река и Трбосиље (24%). Учешће радно способног становништва (15-64 година) у укупном становништву износило је 67%. Просечна старост становништва на подручју Просторног плана износила је 44 године.

Према Подацима Пописа из 2011. године, на подручју Просторног плана евидентирано је 4796 домаћинства, што је 429 домаћинства мање у односу на 2002 годину. Просечна величина домаћинства износила је 2,9 чланова, а највећи удео имала су двочлана (25%), самачка (24%) и трочлана (15%) домаћинства

Укупан стамбени фонд на подручју Просторног плана обухватио је 6890 станова од којих је око 88% било намењено за стално становање.

Мрежа насеља

Мрежу насеља на подручју Просторног плана чине фрагменти формираних мрежа насеља градова Лозница и Шабац. У долинском подручју насеља су релативно збијене морфолошке структуре формирана дуж главних саобраћајница, односно водотока које дренажу планину Цер.

У мрежи насеља на подручју Просторног плана идентификоване су четири категорије сеоских насеља разврстане према демографској величини: патуљаста насеља са мање од 250 становника (Милошевац, Каменица, Милина, Радовашница, Двориште); мала насеља која имају од 250 до 500 становника (Десић, Текериш, Трбосиље), средња већа насеља са 750 до 1000 становника (Чокешина, Румска, Бела Река, Петковица) и велика сеоска насеља са 1000 и више становника (Јошева, Доњи Добрић, Ново Село, Јадранска Лешница и Лешница).

У погледу функцијских карактеристика издвајају се насеља Лешница (са карактером варошице, и релативно високим нивоом урбанитета), Јадранска Лешница и Текериш са вишим нивоом опремљености услугама и јавним службама и добром саобраћајном повезаношћу која се остварује државним путевима IБ и IIА реда. Ова насеља имају карактеристике центра заједнице насеља и интегришу околна примарна сеоска насеља.

Јавне службе

На подручју Просторног плана предшколско образовање организовано је оквиру издвојених група установа, које се налазе у насељима Лешница, Јадранска Лешница и Текериш.

Мрежу објеката основног образовања чине матична осморазредна школа у Лешници (са издвојеним одељењима у насељима Чокешина, Доњи Добрић и Ново Село), Текеришу и Јадранској Лешници (са издвојеним одељењима у насељима Јошева и Милина). Издвојена одељења четворогодишњег образовања постоје и у насељима Петковица, Бела Река, Радовашница, Десић, Двориште и Румска.

На подручју Просторног плана постоје отворени спортски терени при основној школи у насељима Лешница, Јадранска Лешница, Текериш, Бела Река, Петковица, Двориште и Румска.

Здравствена станица постоји у Лешници, а амбуланте у Текеришу, Доњем Добрићу, Јошеви, Јадранској Лешници, Новом Селу, Чокешини, Белој Реци, Десићу и Петковици. Објекти културе постоје у Лешници, Текеришу, Јадранској Лешници, Петковици, Белој Реци, Десићу и Румској.

3.2.3. Инфраструктурни системи

Друмски саобраћај

Мрежу друмског саобраћаја на подручју Просторног плана чине државни путеви (у даљем тексту: ДП, а према Уредби о категоризацији државних путева („Службени гласник РС”, бр. 105/13, 119/13 и 93/15), укупне дужине од око 69,10 km, приказани у табели 3:

Саобраћајну мрежу, поред државних путева чине и општински путеви (у даљем тексту: ОП) чија је укупна дужина око 190 km, од тога на подручју града Лознице око 140 km и на подручју града Шапца око 50 km. Општински путеви, посебно по ободу планираног ПИО „Цер“ имају неповољне техничке елементе посебно недовољну ширину коловоза.

Табела 3. Државни путеви на подручју Просторног плана

Државни пут, број	Дужина, km	Број деонице државног пута, чвор од –до	Стационажа државног пута (улаза/излаз)
ИБ - 26	8,55 km	02615, чвор 2613 (Прњавор) km 98+952 (ван Плана) - чвор 2614 (Липнички Шор) km 117+0530 (ван Плана)	km102+512 / km111+062.
ПА - 137	11,71 km (7,36+2,71+1,63)	13702, чвор 13701 (Вољујац) km 16+945 (ван Плана) – чвор 13702, (Текериш, Чокешина) km 27+438 (у Плану) и 13703, чвор 13702, (Текериш, Чокешина) km 27+438 (у Плану) - чвор 13703 (Текериш, Трбосилје), km 30+152 (у Плану) и 13704, чвор 13703 (Текериш, Трбосилје), km 30+152 (у Плану) - чвор 2705 (Завлака, Текериш), km 42+778 (ван Плана).	km20+075 / km27+438, km27+438 / km30+152 и km30+152 / km31+784.
ПА - 138	16,15 km (15,55+0,21+0,39)	13801, чвор 2614 (Липнички Шор) km 0+000 (ван Плана) - чвор 13703 (Текериш, Трбосилје) km 25+497 (у Плану)	km7+100 / km22+650, km24+770 / km24+980 и km25+110 / km25+497.
ПБ - 323	32,33 km (25,32+7,01)	32301, чвор 2613 (Прњавор), km 0+000 (ван Плана) - чвор 13702 (Текериш, Чокешина) km 28+154 (у Плану) и 13702, чвор 13701 (Вољујац) km 0+000 (ван Плана) - чвор 13702 (Текериш, Чокешина) km 10+493 (у Плану).	km2+828 / km28+154 и km3+481 / km10+493.

Железнички саобраћај

На подручју Просторног плана налази се следећа железничка инфраструктура:

- деоница неелектрифициране једноколосечне железничке пруге број 52: „Рума – Шабац – Распутница – Доња Борина – државна граница” од km 31+250 до km 42+330 у дужини од око 9,8 km;
- железничка станица Лешница у km 35+000 пруге број 52, са четири станична колосека отворена за путнички и теретни саобраћај, као и железничка стајалишта Подрињско Ново Село на km 33+300 и Јадарска Стража на km 38+900; и
- путне прелазе преко пруге на станицама пруге km 32+533, km 33+306, km 34+785, km 35+230, km 36+390, km 38+874 и km 41+080, који су осигурани саобраћајним знацима на путу и троугловима прегледности.

Стање расположивости капацитета јавне железничке инфраструктуре, нарочито на овој прузи указује на дугогодишње недовољно улагање у одржавање, што је резултирало значајним смањењем поузданости железничког саобраћаја.

Енергетика и енергетска инфраструктура

На подручју Просторног плана надлежност над електродистрибутивном мрежом има Оператор дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција” д.о.о. Београд, Огранак ЕД „Лозница“.

Мрежу далековода (у даљем тексту: ДВ), на подручју Просторног плана, у власништву „Електро mreжа Србије“ А.Д., чине:

- деоница ДВ 220 kV (бр. 209/1 ТС „Бајина Башта” – ТС „Сремска Митровица 2”);
- деоница ДВ 110 kV (бр. 1214 ТС „Лешница” – граница ТС „Јања”);
- деоница ДВ 110 kV (бр. 119/2 ТС „Мали Зворник” – ТС „Лешница”); и
- деоница ДВ 110 kV (бр. 119/3 ТС „Лешница” – ТС „Шабац 3”).

Снабдевање потрошача електричном енергијом, на подручју Просторног плана, врши се из надземних електроенергетских водова свих напонских нивоа (110kV, 35 kV, 10kV и 0,4kV), подземних водова 10 kV и 0,4 kV и трансформаторских станица (ТС 110/35/10 kV „Лешница“, као и велики број ТС 10/0,4 kV које гравитирају напојним ТС 35/10 kV „Завлака“, ТС 35/10 kV „Драгинац“ и ТС 110/35/10 kV „Лешница“).

На подручју Просторног плана постоји изграђена следећа гасоводна мрежа:

- део транспортног гасовода високог притиска Батајница-Зворник, пречника DN400; и
- главна мерно регулациона станица (ГМРС) „Лешница”.

Мрежа напонског нивоа 10 kV изван градских подручја Лознице и Шапца је највећим делом надземна и радијална са алуминијумско-челичним ужима на бетонским стубовима.

Водоснабдевање и одвођење отпадних вода

Јавни систем водоснабдевања постоји само у градским и приградским насељима Шапца и Лознице и мањег броја сеоских насеља ван подручја посебне намене. Насеља на подручју Просторног плана се у највећој мери снабдевају из сопствених бунара. Махом ван подручја Просторног плана, односно подручја посебне намене налази се магистрални цевовод питке воде који се пружа долином Јадра од Текериша ка Јадранској Лешници и Новом Селу.

Такође, у обухвату Просторног плана не постоје формирано канализациони систем, а отпадне воде се евакуишу у индивидуалне септичке јаме, махом малих капацитета.

Постројења за пречишћавање отпадних вода не постоје на подручју просторног плана, нити градова Шабац и Лозница.

Електронске комуникације и поштански саобраћај

Подручје Просторног плана у погледу јавне телекомуникационе (у даљем тексту: ТК) мреже Србије припада мрежној групи 015 Шабац. Услуге фиксне мреже пружа оператор „Телеком Србија“. ТК инфраструктура је добро развијена, а поред телефонских услуга у знатном броју насеља се пружају и услуге преноса података, интернета, ИПТВ и друго. На подручју Просторног плана је инсталирана инфраструктура за 5300 телефонских прикључака, од којих је раду 4078 и 2000 интернет прикључака од којих је 1586 у функцији. Инфраструктура фиксне мреже, у облику кабловске претплатничке мреже, постоји у свим насељима. Комутациони чворови (истурени степени дигиталне аутоматске централе) инсталирани су на локацијама Петковица, Бела Река, Румска, Текериш, Милина, Јошева, Јадранска Лешница, Доњи Добрић, Лешница, Ново Село и Чокешина. Од битног утицаја на развој и квалитет ТК мреже и услуга на овом подручју је постојећа мрежа ТК оптичких каблова. Оптички каблови доведени су до постојећих комутационих чворишта Ново Село, Лешница, Доњи Добрић, Јадранска Лешница, Јошева, Милина, Текериш, Румска и Петковица. Поред тога оптички кабл је доведен и до постојеће РР станице „Цер“, која већ дуги низ година има значајну улогу у међумесној телекомуникационој мрежи Србије. Ови оптички каблови омогућили су да се ТК инфраструктура осавремени и обезбеди за пружање свих врста услуга, преко савремених мултисервисних чворова (у даљем тексту МСАН), типа ИПАН и миниИПАН, у свим насељима подручја, изузев у Чокешини и Белој Реци, до којих још нису доведени оптички каблови.

Подручје Просторног плана покривају два оператора мобилне телефоније „VIP“ и „Телеком Србија“ са по 4 базне станице. Покривеност сигнаlima је добра у свим насељима.

На подручју Просторног плана је постојећа емисиона станица за ТВ и FM радио пренос „Цер“, што обезбеђује добре услове за пријем радиодифузије и ТВ у дигиталном облику.

Према подацима ЈП „Пошта Србије“, на подручју овог Просторног плана у раду су јединице поштанског саобраћаја у насељима Лешница, Јадранска Лешница и Текериш. Број и просторни распоред поштанских јединица је задовољавајући.

Третман комуналног отпада

Прикупљање комуналног отпада са територија у обухвату Просторног плана је једним делом у надлежности јавних комуналних предузећа. На територији Шапца и Лознице не постоји ни једна санитарна депонија и генерално гледано, постоји значајан проблем у управљању отпадом.

Постојећа градска депонија у Шапцу (локација Дудара) је затворен, а у плану је њена санација, и рекултивација. Чврсти комунални отпад из града Шапца одлаже се на регионалну депонију на територији града Сремска Митровица, док се комунални отпад из града Лознице и приградских насеља одлаже на градску депонију у близини индустријске депоније „Вискозе“ код улива Штире у Дрину. Процедне воде са депоније одлазе у Штиру и Дрину, а делом и у подземље. На депонијама није присутан ни један облик обраде отпада, нити организовано издвајање и рециклирање.

Сакупљање отпада на подручју плана је делимично у надлежности ЈКП. Због специфичне морфологије терена, са релативно малим селима разбијеног типа, већих сеоских депонија практично нема, а сав отпад одлаже на многобројним мањим и већим сметлиштима, у путне канале, поред или чак у корита река и потока. И поред тога што у руралним срединама, према карактеристикама отпада, постоје одговарајући услови за компостирање (велики садржај органског отпада), компостирање се не врши.

Спроведене су претходне активности (споразуми о регионалном управљању отпадом) на реализацији две регионалне депоније (једна за град Лозницу и општине Мали Зворник, Љубовија и Крупањ и друга за Мачву и Срем - регионална депонија у Сремској Митровици је у функцији).

Не постоје званични статистички подаци јавних комуналних предузећа о количини прикупљеног отпада на територији плана, те је, за потребе анализе и детерминисања укупне количине отпада на територији Просторног плана узет у обзир Попис становништва из 2011. године и апроксимације дате Стратегијом управљања отпадом за период 2010-2019. године, према којима је просек дневне створене количине отпада око 0,5 kg/становник/дневно. На основу ових података процењено је да укупна годишња количина отпада који се продукује на подручју Просторног плана износи око 2630 t годишње.

На подручју Просторног плана не продукује се опасни отпад, осим у случајевима одлагања батерија, акумулатора и електронског отпада.

На планском подручју, према Мапи депонија јавних комуналних предузећа и дивљих и старих депонија (Агенција за заштиту животне средине) евидентирано је 13 несанитарних одлагалишта и то: на територији Шапца – 1 (Петковица) и на територији Лознице 12 (Текериш-1, Трбосиље-1, Ново Село – 2, Лешница – 3, Доњи Добрић – 3, Јошева – 2).

3.2.4. Заштита животне средине

На подручју Просторног плана не врши се систематски (државни и локални) мониторинг животне средине, тако да се оцена елемената и показатеља стања животне средине може извести само посредно, на основу сазнања о објектима и активностима који

могу бити извор загађења ваздуха и земљишта, односно који могу генерисати буку, отпад и зрачење.

Главни локални извори загађења ваздуха су издувни гасови моторних возила на саобраћајницама и, знатно мање, ложишта на чврсто гориво у домаћинствима и другим објектима у насељима. Основано се претпостављају повремена (дневна и часовна или осмочасовна) прекорачења граничних вредности концентрација SO₂, NO_x, CO, суспендованих и таложних материја угљен монооксида и азотних оксида у непосредном појасу прометног државног пута Шабац-Лозница и сеоским насељским агломерацијама Лешница и Ново Село, али се на основу генералних резултата испитивања квалитета ваздуха у Србији може закључити да је ваздух на планском подручју у I категорији (чист или незнатно загађен ваздух). Тој категорији (која се утврђује на основу годишњих концентрација) одговарају прве три класе квалитета (одличан, добар и прихватљив), утврђене према вредностима дневних концентрација. Такође, на подручју нема извора дуготрајнијег прекорачења дозвољеног нивоа буке, осим непосредно поред наведеног државног пута. Иако не постоје мерења којима би се експлицитно потврдиле величине, односно концентрације и просторна дистрибуција утицаја извора загађења ваздуха и буке у контексту прописаних граничних вредности, може се констатовати да је стање животне средине у погледу квалитета ваздуха и буке на осталим деловима подручја добро. Нема индиција о појачаном, вештачком или природном, јонизујућем зрачењу. Извор нејонизујећег зрачења су далеководи, а заштита од њиховог електричног поља и магнетне индукције обезбеђује се у току пројектовања и погона далековода сходно домаћем законодавству и смерницама Светске здравствене организације. Имајући то у виду и постојеће и планиране далеководе, овај утицај на животну средину сматра се контролисаним и безбедним.

Испитивање квалитета вода реке Дрине, на профилу села Бадовинци у оквиру државног оперативног и надзорног мониторинга врши Агенција за заштиту животне средине. Узорци се узимају једном месечно, при чему се месечна испитивања разликују по обиму физичко-хемијских, хемијских и микробиолошких параметара (од тридесетак до преко 100 параметара), док се од биолошких параметара прати стање макроинвертебрата (које се, такође, прате и на ушћу Јадра у Лешници). Међутим, с обзиром на сасвим периферни положај и малу дужину водотока Дрине на планском подручју, он није меродаван за хидролошке прилике подручја Просторног плана, посебно планине Цер, тако да се његов квалитет вода овде не дискутује. Локални мониторинг квалитета површинских вода на подручју Просторног плана се не обавља.

На подручју нема јавних или групних канализационих система за отпадне комуналне и друге воде ни постројења за пречишћавање. Отпадне воде испуштају се у септичке јаме, претежно водопропусне или често, у пољопривредним домаћинствима и викендицама, директно на површину терена или реципијенте.

Квалитет земљишта, према резултатима испитивања за подручје Мачве, у односу на присуство загађујућих и штетних материја (кадмијум, бакар, жива, никл, цинк) је задовољавајући, са прекорачењем граничних вредности у једном броју узорака али без прекорачења МДК (осим у случају никла у неким узорцима) и тзв. ремедијационих вредности односно нивоа који је безбедан за коришћење земљишта, с обзиром на просторно учешће пољопривредних површина на којима се примењују агрохемијска средства, релативно мали обим примене тих средстава и одсуство објеката и активности који могу бити извор загађења земљишта већег обима. У земљишту нису констатовани арсен, хром и олово. Изливање отпадних вода домаћинстава и других објеката у сеоским насељима, употреба ђубрива и хемијских средстава у пољопривреди не сматрају се фактором промене квалитета земљишта на подручју. Већина параметара (структура, ниво органских материја, супституционална киселост, биолошка активност, садржај лако приступачног фосфора и калијума, садржај органског угљеника) указује на слабију плодност земљишта. Они су у великој мери одређени матичном подлогом, водним особинама, досадашњим начином коришћења земљишта и стањем/интензитетом ерозионих процеса, а што су ти процеси јачи и

дуготрајнији земљиште је лошијег квалитета и мање плодности. Највећи део подручја, око 50%, обухваћен је процесима врло слабе ерозије, доста мање – око 20%, процесима слабе ерозије, под средњом ерозијом је око 20% и јаком ерозијом 10% подручја. Ерозији су највише изложени терени изграђени од неvezаних или слабо vezаних неогених седимената, на теренима без шуме и травне вегетације и нагиба преко 15 степени.

У обухвату Просторног плана не налазе се нити су планирани севесо постројења/комплекси, у којима је присутна или може бити присутна опасна материја у једнаким или већим количинама од прописаних.

3.2.5. Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље и у ванредним ситуацијама

На подручју Просторног плана налазе се „перспективни” комплекси специјалне намене са зонама заштите који су неопходни за функционисање система одбране земље.

Подручје Просторног плана је изложено потенцијалној опасности од елементарних непогода, у првом реду изазваних интензивним кишним и снежним падавинама, као и другим атмосферским непогодама, а посебно опасностима од бујичних поплава, одрона, клизања земљишта, и др. Опасност од шумских пожара је релативно мала с обзиром на доминирајуће састојине.

Присутна је одређена опасност од земљотреса с обзиром да је интензитет сеизмичког хазарда на подручју Просторног плана, за повратни период од 475 година, у VIII категорији (према EMC скали, EMS-European macroseismic scale). Ове вредности указују да је највећи део подручја угрожен земљотресима који могу изазвати значајна оштећења објеката. У периоду од 1884. до 1934. године забележене су вредности земљотреса на ширем подручју Просторног плана између 4,3 и 5 MW (MW- скала моментне магнитуде).

3.2. Синтезни приказ потенцијала и ограничења просторног развоја подручја посебне намене

Основи *Потенцијали* за развој су:

- Природне вредности, биодиверзитет и богатство флоре и фауне, геолошко наслеђе и карактеристична слика предела са атрактивним визурама (са 4 видиковца изнад 600 m н.в., од којих је највиши 687 m н.в. (Шанчине) са којих се може видети знатан део Србије (панораме Јадра, Поцерине, Мачве, Ваљевских планина, Дрине, Босне, Авале и др. због чега Цер називају и „Западном капијом Србије“);
- Културно историјско наслеђе везано за:
 - (а) римски период из ког потичу: назив Цера од римске богиње Церера која је била заштитница плодности и жита, војно утврђење „Тројанов град“ из III века нове ере (са остацима војног утврђења од којег је данас остала само кула осматрачница и део одбрамбеног зида) и „Косанин град“ из IV века нове ере, стратешки положај Цера због кога су на њему подигнуте осматрачнице на највишим тачкама, и др;
 - (б) Историјску битку на Церу из I светског рата (вођену од 15. до 19. августа 1914. године), у којој је српска војска под вођством Степе Степановића савладала аустроугарску војску. У знак сећања на битку и страдале, у селу Текериш је подигнут споменик са спомен костурницом посвећеном церским јунацима и мешовитим гробљем на ком су сахрањени српски и чешки (аустроугарски) војници;
- Континентална клима са специфичним микроклиматским одликама које погодују свим посетиоцима и пружају одлике ваздушне бање и утичу на рехабилитацију и освежење од урбане свакодневнице и депресије;
- Манастири Радовашница, Чокешина, Криваја и Петковица као мотиви верског туризма;
- Тематске стазе са презентацијом: природе, шумских, историјског и културног наслеђа и др.;

- Бициклическе стазе са уређеним коридорима у више праваца;
- Етно и рурални туризам са понудом домаћинства у селима око Цера, Мачве и Поцерине односно укључивањем локалне заједнице у туристичку понуду, са смештајем и јелима од органски здравих производа са подручја планине Цер, радионицама припремања здраве хране, радионицама препознавања, брања и припремања лековитог биља, као и пласирање производа домаће радиности;
- Манифестације Церски марш, од Шапца до Текериша 34 km (са промоцијом датума значајних за националну историју), затим Вашар и прослава 1. маја на Церу, „Руже Липолиста“ и др.;
- Могућности смештаја туриста у планинској кући „Церера“, етно ресторану „Ружа Тодорова“, као и сеоско-туристичким домаћинствима у подножју Цера;
- Релативно добра приступачност подручја државним путевима I и II реда, која ће у будућности бити унапређена изградњом државног пута Ib реда Рума-Шабац-Лозница, и пругом Ваљево—Лозница, као и близина урбаних центара Шапца и Лознице (из којих могу да се обезбеде квалитетни кадрови за развој туризма и умреже стејхолдери у туризму - туристичке организације, спортски клубови, туристички водичи и сл.), а потом и близина других центара Београда, Новог Сада и Бијелине,
- Мрежа насеља формирана у очуваном природном окружењу и релативно добра саобраћајна повезаност насеља, обнављане традиционалних делатности и могућности разноврсних туристичких и комплементарних активности, као основа активирања локалног становништва; и
- Постојање традиционалних села са вредним природним и културним наслеђем и могућношћу смештаја гостију.
Основа *Ограничења* за развој су:
 - Недовољна валоризација и запостављеност значаја и потенцијала планине Цер као природног добра и историјског, културног и духовног светилишта, недовољно афирмисана понуда активности у природи и неразвијен рурални туризам у односу на могућности;
 - Ограничења хидрографског потенцијала у погледу могућности водоснабдевања за потребе туризма, посебно у највишим деловима Цера, јер јачих извора врела и речних токова нема, за разлику од подножја планине и долина где има нешто више изданске воде, непостојање одговарајуће комуналне инфраструктуре;
 - Недовољна саобраћајна приступачност подручја;
 - Немогућност адекватног саобраћајног повезивања дуж планине Цер из правца Чокешине, због ограничења услед реализације активности за потребе система одбране; и
 - Немогућност реализације и одвијања туристичко рекреативних активности у централној зони Цера услед активности за потребе система одбране.

II ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

1. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Основни принципи заштите, уређења и одрживог развоја подручја Просторног плана јесу:

- обезбеђење услова за изградњу опремање и уређење Меморијалног комплекса „Цер“;
- заштита природе, природних вредности, културних добара и животне средине, и заштита комплекса специјалне намене, као приоритетних активности са којима ће бити усклађене све друге активности на подручју посебне намене;
- обезбеђење услова за неометано функционисање комплекса специјалне намене неопходних систему одбране земље;
- заштита предела планине Цера као важног елемента културног идентитета;
- унапређење туристичко рекреативне инфраструктуре (посебно уређење бицикличких, планинарских и шетних стаза и др., односно искључиво за превозна средства која не емитују буку и издувне гасове);
- заштита и одрживо коришћење водног, пољопривредног и шумског земљишта, посебно од непланске изградње у зонама II и III степена заштите природе;
- просторно-функционална интегрисаност и усклађен интегрисан развој и заштита природних вредности и културних добара са припадајућим, суседним и осталим јединицама локалне самоуправе у окружењу;
- унапређење комуналне опремљености и саобраћајне приступачности насељима;
- заштита јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби;
- принцип супсидијарности и јавно-приватног партнерства;
- релативизација потенцијалних конфликта у заштити простора, очувању и унапређењу културних добара, побољшању животних услова свештенства и одрживом развоју локалних заједница.

2. ОПШТИ И ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Основни циљ израде Просторног плана јесте дефинисање планског основа и обезбеђење просторних услова за успостављање предела изузетних одлика „Цер“ и изградњу Меморијалног комплекса „Цер“. Одрживи развој подручја посебне намене ће се заснивати на заштити, унапређењу и коришћењу природних вредности и културних добара, развоју туризма, спорта и рекреације и функционалној интеграцији ПИО „Цер“ и ширег окружења.

Имајући у виду поменуте планске документе вишег реда, карактер посебне намене, као и препоруке и стандарде Европске уније у погледу одрживог развоја заштићених подручја, **општи циљеви** заштите, уређења и одрживог развоја планског подручја јесу:

- обезбеђење трајне и интегрисане заштите природних вредности ПИО „Цер“, њихово одрживо коришћење за едукацију и научна истраживања, презентацију јавности и комплементарне активности, као и развој еколошког туризма и рекреације;
- обезбеђење трајне и интегрисане заштите објеката и заштићене околине споменика културе од великог значаја (манастира Чокешина) и других споменика културе – манастира Радовашница и Петковица, те других културно-историјских вредности, њихово саобраћајно и инфраструктурно уређење и опремање, стварање других просторних услова за њихову презентацију јавности;

- стварање услова за изградњу опремање и уређење Меморијалног комплекса „Цер“;
- заштита комплекса специјалне намене неопходних систему одбране земље од других активности, као и заштита корисника простора и имовине од функционисања комплекса специјалне намене;
- уређење, одрживо коришћење и заштита предела планине Цера кроз уважавање његових структурних и визуелних карактеристика очувањем целovitости и континуитета шуме која има улогу одржања предеоно-еколошке стабилност и визуелног идентитет подручја;
- јачање регионалног и географског идентитета планског подручја и активирање туризма као кључне функције у развоју планског подручја, базираног на презентацији и одрживом коришћењу природних вредности, споменика културе и историјски значајним местима, уз интегрисање у ширу туристичку дестинацију Подриње;

Као *посебни, оперативни циљеви* заштите, уређења и одрживог развоја подручја посебне намене, издвајају се:

- усклађивање размештаја активности и физичких структура са режимима заштите природних и културних добара;
- заштита, очување, унапређење и одрживо коришћење природних вредности и културне баштине, односно интегритета, разноликости и естетских обележја предела, посебно гребена планине Цер и зона око манастира;
- заштита комплекса специјалне намене и усклађивање других активностима са функционисањем ових комплекса;
- дефинисање просторних услова за изградњу Меморијалног комплекса „Цер“, инфраструктурно опремање и уређење његовог ширег окружења;
- усклађивање обликовних и функционалних карактеристика садржаја и активности у подручју посебне намене тако да се минимизује негативан утицај на карактер предела планине Цер;
- даљи развој саобраћајних и инфраструктурних система, на првом месту реконструкцијом државног пута ПБ реда бр. 323;
- техничко осавремењавање постојеће, и изградња технички квалитетне и поуздане телекомуникационе мреже и обезбеђење приступа интернету у свим деловима мреже, како би се у потпуности задовољиле потребе корисника простора;
- повећање процента покривености простора услугама мобилних телекомуникација;
- стварање услова за боравак посетилаца, њихову едукацију о природним вредностима и културно-историјском значају подручја,
- обезбеђење услова за одвијање спортско-рекреативних активности;
- организовање садржајно заокружене туристичке понуде усклађене са режимима заштите и интегрисане у туристичку понуду Западне Србије;
- даљи просторни развој локалних самоуправа и насеља у обухвату Просторног плана, стварањем услова за реализацију компензација локалном становништву у складу са могућим ограничењима због режима заштите природних вредности, кроз развој инфраструктуре и објеката, туристичке понуде простора, повећање доступности и квалитета услуга, активности и функција јавног значаја и др.

3. РЕГИОНАЛНИ ПОЛОЖАЈ И АСПЕКТИ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Подручје просторног плана налази се у региону Западне Србије, у обухвату Мачванског управног округа, на деловима територија града Шапца и града Лознице.

Највећи значај за саобраћајну доступност, интеграцију и трансгранично повезивање подручја Просторног плана са окружењем има: ДП ИБ реда бр. 26 (Петља Остружница – Мали Зворник, деоница Прњавор – Липнички Шор) и планирани ДП ИА реда бр. 2 (Београд-Јужни Јадран, Е-763).

Подручје Просторног плана налази се у Региону Шумадије и Западне Србије, у обухвату Мачванског управног округа на деловима територија градова Шабац и Лозница.

Највећи значај за саобраћајну доступност и интеграцију подручја Просторног плана са окружењем има ДП ИБ реда бр. 26 (Београд – Обреновац – Шабац – Лозница – државна граница са Босном и Херцеговином) чија траса пролази кроз западни део подручја Просторног плана (деоница Прњавор – Липнички Шор). Везе са другим деловима Републике Србије остварују се преко: ДП ПА бр. 137 (Шабац – Вољујац – Текериш), бр. 138 (Липнички Шор – Текериш) и ДП ИБ реда бр. 323 (Прњавор – Чокешина – Липове Воде – Вољујац – Синошевић – Накучани – Матијевац – веза са ДП ИБ-21).

Подручје Просторног плана има могућност остваривања прекограничних веза са Босном и Херцеговином кроз институционалну сарадњу на међународном, међудржавном, међурегионалном и локалном нивоу.

Успостављање регионалне и трансграничне сарадње условљено је просторно-функционалним односима између урбаних центара различитог хијерархијског ранга, у ширем окружењу подручја Просторног плана који опредељују формирање развојних осовина националног и трансграничног значаја: савске развојне осовине на правцу Београд - Обреновац - Шабац - Сремска Митровица - Брчко - Славонски Брод и дринске развојне осовине на правцу Шабац - Бијељина - Лозница - Зворник - Бајина Башта.

Подручје Просторног плана део је Дринског развојног појаса који би требало да има интегративну улогу у коришћењу хидроенергетског потенцијала Дрине, коришћењу и заштити вода, привредном развоју, развоју туризма и саобраћајном повезивању Републике Србије са Босном и Херцеговином (Републиком Српском), и даље са Црном Гором. У ширем контексту, за функцијско повезивање Дринског појаса значајан је Савски појас (развојна осовина II ранга), преко којег се остварује веза са Дунавским појасем (развојна осовина I ранга).

За јачање регионалног идентитета, заштиту и интеграцију подручја посебне намене важна је рехабилитација и модернизација постојеће железничке пруге као и побољшање мреже ДП II реда и локалних путева ка недовољно активираним деловима подручја, и повезивање те мреже са коридорима планираних аутопутева и пруге Ваљево-Лозница, као и постојећих ДП I реда.

За просторно-функцијску трансформацију подручја Просторног плана најзначајнији су утицаји урбаних центара националног значаја Лознице и Шапца.

4. КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

4.1 Општа концепција

Општу концепција заштите и одрживог развоја опредељују посебне намене подручја Просторног плана. Кључне посебне намене су:

- природне вредности будућег ПИО „Цер” предвиђене за очување, унапређење, заштиту, културолошко коришћење и туристичку презентацију;
- непокретна културна добра са планираним границама зона за заштићена и евидентирана непокретна културна добра;
- комплекси специјалне намене са зонама заштите,
- коридор државног пута ИБ реда број 323.

Остале посебне намене на подручју Просторног плана, а ван подручја посебне намене су: појас дуж државне граница са Републиком Српском (БиХ), коридор планираног државног пута Шабац-Лозница, коридор планиране пруге Ваљево-Лозница, подручје будуће експлоатације минералних сировина „Јадар“ и др.

Општа концепција заштите и развоја подручја планираног за заштиту природних вредности, будући ПИО „Цер”, као и преосталог подручја Просторног плана, заснована је на усклађивању потреба за:

1. Заштитом комплекса специјалне намене;
2. Заштитом природе, природних и културних вредности и предела;
3. Изградњом Меморијалног комплекса „Цер“ и развоја туризма и комплементарних активности на ширем подручју.

Основно планско опредељење је да се омогући достојно презентовање културно-историјских вредности планине Цер, посебно као симбола велике победе српске војске у Првом светском рату, а затим и значаја у другим историјским периодима (Први српски устанак, средњи век, римски период и др). Компатибилно са претходним, је и планско опредељење за заштиту природних вредности и предела.

Заштићене површине природних и предеоних вредности планираног ПИО „Цер“ (са режимима заштите у II и III степену), као и заштићена и евидентирана непокретна културна добра представљају полазиште за конципирање просторног развоја територије, са чим ће се усклађивати развој туризма и комплементарних делатности. Мере потребне за заштиту комплекса специјалне намене су генерално компатибилне са режимима заштите природних вредности, а њихова примена огледа се у ограничавању боравка људи и одвијање туристичких активности.

Површине у режиму II степена заштите планираног ПИО „Цер“ предвиђене су са ограниченим антропогеним коришћењем. Највећи део површине будућег ПИО „Цер“ је у режиму III степена заштите, намењен одрживом и контролисаном просторном развоју, уз обавезу минимизирања свих потенцијално негативних ефеката на природу и природне вредности.

Изузетно, за потребе изградње Меморијалног комплекса Цер, овим просторним планом се обезбеђују услови за формирање грађевинске површине од око 1,7 ha на шумском земљишту у будућој просторној целини „Тројанов град – Коњуша“ са режимом заштите природе II степена.

Површине у зони I степена заштите (строга заштита) целине „Манастир Чокешина“ изузимају се за изградњу и коришћење осим за потребе манастира, уређење и заштиту његове околине и контролисану посету. Површине у зони II степена заштите ове целине (амбијентална заштита) изузимају се за изградњу, коришћење и друге активности осим за потребе манастира, пејзажно уређење, пољопривреду, шумарство, истраживање природе, уређење и одржавање стаза, као и светковине, планиране културне манифестације, контролисано кретање туриста и др. Овим просторним планом предлаже се укључивање манастира Чокешина, у потпуности, у планирани ПИО „Цер“ што треба размотрити Студијом Завода за заштиту природе Србије и Уредбом о проглашењу заштићеног добра.

Другим планским документима је на делу подручја Просторног плана, у и ван граница планираног ПИО, утврђена обавеза спровођења правила уређења и правила грађења (грађевинска подручја насеља, коридор аутопута и др).

Обезбедиће се и побољшање доступности и интегрисаности подручја Просторног плана са окружењем: доградњом/реконструкцијом државног пута IIБ реда број 323 преко гребена планине Цер, изградњом планираног државног пута IБ реда Шабац-Лозница и планиране пруге Ваљево-Лозница, као и уређењем бицикличких, пешачких, планинарских, и излетничких стаза.

Приоритет у решавању комуналних проблема има успостављање система водоснабдевања, одвођења отпадних вода и управљања отпадом.

Значајним се сматра функцијско повезивање и јачање капацитета и партнерстава градова Лозница и Шабац као и укључивање локалног становништва у активности управљања коришћењем, заштитом, уређењем и одрживим развојем планираног ПИО „Цер“.

4.2 Полазишта и принципи за релативизацију конфликтних интереса

Мере утврђене успостављањем зона заштите комплекса специјалне намене, затим зона заштите природних добара са режимима заштите, уређења и коришћења простора планираног ПИО „Цер“, потребе за изградњом Меморијални комплекс „Цер“ и развојем туризма изазивају значајне конфликте у простору. Стога је један од основних задатака Просторног плана обезбеђење решења за интегрални развој, коришћење и уређење подручја посебне намене, односно релативизација и усаглашавање конфликтних интереса заштите и других корисника простора.

Конфликтни интереси су:

- Конфликт 1 – између потреба за изградњом Меморијалног комплекса „Цер“ и успостављања просторне јединице „Тројанов град – Коњуша“ са режимом заштите природе II степена;
- Конфликт 2 – између заштите комплекса специјалне намене и развоја других активности, пре свега туристичке инфраструктуре, у погледу ограничења изградње и боравка људи;
- Конфликт 3 – између заштите природних вредности планираног ПИО „Цер“ и интереса локалне заједнице за социо-економски развој.

Полазишта за релативизацију испољених и потенцијалних конфликтних интереса између посебних намена, као и у односу на одрживи развој подручја и локалних заједница су:

- усклађивање активности система одбране и контрола боравка људи у зонама заштите комплекса специјалне намене;
- минимизовање просторних потреба за формирање Меморијалног комплекса „Цер у оквиру планиране просторне јединице „Тројанов град – Коњуша“ са режимом другог степена заштите природе, инфраструктурно опремање комплекса по највишим стандардима како би се обезбедила заштита животне средине и пејзажно уређење комплекса како би се минимизовао негативан утицај на нарушавање изгледа предела – маркантног гребена планине Цер;
- усклађивање развоја туристичких активности, садржаја и инфраструктуре са зонама заштите комплекса специјалне намене и режимима заштите природних вредности посебно у погледу ограничења капацитета простора за пријем посетилаца, редуцирање производње отпада и учешће дела прихода од туризма у очувању и унапређењу природног и културног наслеђа;
- реализација користи за локалну заједницу кроз укључивање становништва као најзаинтересованијег субјекта ефикасне заштите природних и културних добара и очувања предела и идентитета подручја – увођењем система еколошких услуга заштићеног подручја;
- обезбеђење одговарајућих компензација на име ограничења у производњи и активностима насталих успостављањем режима заштите.

III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ

Просторним планом се одређује простор за установљење заштићеног подручја на основу Закона о заштити природе. Према прелиминарним резултатима студије Завода за заштиту природе Србије, заштићено подручје ће као предео изузетних одлика обухватити површину око 6260 ha и то теме/гребен и делове планинских страна Цера и Видојевице, на територији града Шапца (делови катастарских општина Румска, Двориште, Десић, Радовашница, Бела Река и Петковица) и Лознице (делови катастарских општина Чокешина, Ново Село, Лешница, Доњи Добрић, Јадранска Лешница, Јошева, Каменица, Милина, Трбосиле и Текериш). У оквиру планираног заштићеног подручја издвојене су четири просторне јединице на којима ће се примењивати строжији режим заштите II степена, укупне површине 1543 ha и следеће појединачне површине: Видојевица – 240,1 ha, Гребен Цера – 947,7 ha, Косанин град – 44,7 ha и Тројанов град-Коњуша – 310,5 ha, док ће се на осталом делу планираног предела изузетних одлика, површине 4718 ha, примењивати режим заштите III степена.

Мере тих режима, односно забране и ограничења радова и активности прописане су чл. 35. Закона о заштити природе („Службени гласник РС” бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16) и Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС” број 31/12).

На деловима заштићеног подручја са режимом заштите II степена главне мере заштите су:

а) забрана изградње објеката, осим:

- изградње објеката, уређења и инфраструктурног опремања простора планираног Меморијалног комплекса „Цер“, на основу решења урбанистичко-архитектонског конкурса и урбанистичких пројеката, у складу са решењима овог просторног плана, уз очување шумских екосистема у највећој могућој мери, посебно очување, нега и обнављање састојина цера;
- реконструкције и одржавања постојећих стамбених и помоћних објеката и изградње манастирских економских објеката;
- реконструкције и одржавања постојећих породичних објеката за одмор;
- реконструкције и одржавања саобраћајне, енергетске, комуналне и телекомуникационе инфраструктуре и изградње потребне инфраструктуре за постојеће и планиране објекте;
- изградње, реконструкције и рехабилитације путева за потребе противпожарне заштите и бољег саобраћајног повезивања манастира;

б) забрана свих других активности, осим:

- уређења пешачких и бициклистичких стаза, одморишта и видиковаца, осматрачница, резервоара и водозавата за потребе противпожарне заштите;
- уређења делова подручја за потребе презентације и техничке заштите биолошких вредности и објеката геонаслеђа;
- ограниченог газдовања шумама и шумским земљиштем на начин који обезбеђује умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама и заштита од ерозије, уз употребу биолошких средстава за заштиту шума од болести и штеточина;
- ограниченог и контролисаног сакупљања гљива, лековитог биља и других шумских плодова ван шума и шумског земљишта у државној својини, зона око манастира и планираног меморијалног комплекса;

- санитарног одстрела и активности на гајењу заштити и праћењу стања дивљачи ван зона око манастира и меморијалног комплекса;
- пажљива обрада земљишта уз примену мера заштите од ерозије и ограничено коришћење хемијских средстава;
- натуралног уређења извора на лицу места;
- ограничено и контролисано планинарење, посматрање птица и др.

На деловима заштићеног подручја са режимом заштите II степена посебно се забрањују следеће активности: експлоатација минералних сировина, отварање привремених позајмишта материјала и коришћење бигра и речног наноса, лов, ауто-мото трке, и сл.

На делу заштићеног подручја са режимом заштите III степена главне мере заштите су:

а) забрана изградње објеката осим:

- изградње, реконструкције, доградње и одржавања стамбених, економских и помоћних објеката пољопривредних домаћинстава, манастира и објеката јавне намене у оквиру постојећих грађевинских или суседних, просторно блиских парцела и реконструкције породичних објеката за одмор;
- изградње и реконструкције објеката туристичког смештаја и угоститељства у оквиру грађевинског подручја целине II детаљне разраде „Меморијални комплекс ‘Цер’“;
- изградње, реконструкције и одржавања саобраћајне, енергетске, комуналне и телекомуникационе инфраструктуре;

б) забрана свих других активности, осим:

- уређења планинарских и бициклических стаза, јавних чесми, одморишта и видиковаца, осматрачница, резервоара и водозавода за потребе противпожарне заштите;
- постављања привремених и монтажних објеката за потребе чуварске службе;
- уређења делова подручја за потребе презентације и техничке заштите биолошких вредности и објеката геонаслеђа.

Посебно се забрањују следеће активности: експлоатација минералних сировина, каптирање извора, ауто-мото трке, одлагања отпада изван за то одређених места, прање возила у водотоцима и испуштање горива и мазива, испуштање непречишћених отпадних вода у реципијенте или земљиште, и сл.

На делу заштићеног подручја са режимом заштите III степена допуштене су и препоручене следеће активности: планинарење, посматрање птица, туристички обилазак манастира, историјских места и других културних и природних знаменитости, бициклизам, истраживање и мониторинг природних и културних вредности.

Мере заштите ближе ће се утврдити уредбом Владе о проглашењу заштићеног подручја.

Просторним планом препоручује се укључивање у границе планираног заштићеног подручја планине Цер манастира Петковица и Чокешина са њиховом околином, укључујући и простор боја на Чокешини заштићеног као знаменито место, као и спомен костурнице односно знаменитог места у Текеришу, заједно са простором на коме се у ноћи 15/16. августа 1914. године одиграо познати сукоб српске и аустроугарске војске (потез: Борно поље, Кик, Парлог, Мала и Велика Лисина, Дивич, Грујића механа, Скакалиште).

Просторни и временски обим ограничења радова и активности утврђених мерама заштите ближе ће се одредити планом управљања и актом о унутрашњем реду и чуварској служби предела изузетних одлика када буде проглашен, у складу са законом.

Планска решења не индикују непожељне промене стања природе, односно вредности живог света, геонаслеђа и предела. Планирани просторни развој основне намене подручја не изазива уништавање и нарушавање дивљих врста и њихових станишта, неповољне промене површина под природном и полуприродном вегетацијом, оштећивање морфолошких и хидролошких обележја, подстиче традиционалне видове коришћења простора на планском подручју и обезбеђује контролу над процесима и активностима који могу изазвати загађивање животне средине, ерозију земљишта и прекомерно коришћење шума.

У спровођењу просторног плана обавезна је примена мера заштите природних вредности, односно дивљих врста и њихових станишта, предела и геонаслеђа утврђених у складу са Законом о заштити природе.

У поступку израде урбанистичких планова и пројектне документације за изградњу објеката и друге радове неопходно је обезбедити акт о условима заштите природе.

Сходно Закону о заштити природе, уколико се у току радова наиђе на геолошка и палеонтолошка документа (фосили, минерали, кристали и др.) која би могла представљати заштићену природну вредност налазач је дужан да о налазу обавести министарство надлежно за послове заштите животне средине у року од осам дана од проналаска и предузме мере заштите од уништења, оштећивања или крађе до доласка овлашћеног лица.

На основу Правилника о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС”, број 35/10), а сходно одредбама Закона о заштити природе, на подручју Просторног плана ће се у току његове имплементације идентификовати и детаљно картирати станишта што ће представљати основу за утврђивање и спровођење мера заштите и очувања.

Заштита природе природних вредности на делу просторног плана изван граница планираног предела изузетних одлика обезбеђује се применом закона којима се уређују заштита природе, изградња и уређење простора и коришћење природних ресурса.

2. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Овим просторним планом успостављају се две зоне заштите манастира „Чокешина“, што је детаљно приказано у делу IV, глава „2. Правила уређења и грађења у обухвату детаљне разраде Просторног плана“, рефералним картама Просторног плана и Карти детаљне разраде I

- зона заштите 1 - строга заштита обухвата порту манастира Чокешина, укупне површине од око 0,52 ha;
- зона заштите 2 - амбијентална заштита обухвата околину манастира Чокешина површине од око 8,82 ha;

Списак координата карактеристичних тачака описа зона заштите 1 и 2, као и списак непокретности (катастарских парцела) у њиховом обухвату дати су у делу IV, одељак „2.2. Подела на карактеристичне целине“.

Правни основ за предложене мере заштите представља члан 54. Закона о културним добрима, посебно одредба којом се конституише право на прописивање ограничења, односно забрана извођења одређених грађевинских радова, промене облика терена и коришћења земљишта у оквиру заштићене околине културног добра, као и промене намена појединих културних добара.

Главне мере заштите у зони 1 су:

- а) забрана изградње објеката, осим:
 - реконструкције, доградње, инвестиционог и текућег одржавања манастирских стамбених и помоћних објеката;
 - техничке заштите, рестаурације и одржавања црквених грађевина и других објеката са културним вредностима;
 - реконструкције и одржавања енергетске и комуналне инфраструктуре;
- б) забрана других радова, осим одговарајућег пејзажног и хортикултурног уређења, заштите од штетног дејства вода и клижења терена;
- в) забрана активности које ремете манастирски ред и мир, осим: контролисане посете, црквених светковина и културних манифестација.

Главне мере заштите у зони 2 су:

- а) забрана изградње објеката, осим:

- изградње и реконструкције манастирских економских објеката и реконструкције, доградње, инвестиционог и текућег одржавања других манастирских објеката;
- реконструкције и одржавања саобраћајне и енергетске инфраструктуре;
- изградње, реконструкције и одржавања комуналне инфраструктуре.

б) забрана радова, осим:

- пољопривреде, шумарства и одговарајућег пејзажног уређења;
- заштите од штетног дејства вода и клижења терена;
- уређења и одржавања планинарских и других шетних стаза;

в) забрана активности, осим: црквених светковина, планираних културних манифестација, контролисаног кретања посетилаца, планинарских шетњи и бициклизма, ограниченог и контролисаног саобраћаја моторних возила и сл.

Просторним планом се предлаже укључење у потпуности просторне целине манастира Чокешина у обухват планираног ПИО „Цер“.

Просторним планом се препоручује имплементација мера заштите зона 1 и 2 и за манастире Петковица и Радовашница у локалним планским документима града Шапца.

На зградама, другим објектима и просторима утврђених непокретних културних добара (НКД), односно заштићених споменика културе, знаменитих места и археолошких налазишта и евидентираних добара која уживају претходну заштиту забрањени су радови који могу оштетити или уништити културна добра, као и мењати својства, изглед и намену тих добара без претходно прибављене сагласности надлежне установе за заштиту културних добара, у складу са законом.

На просторима утврђених НКД нису допуштени:

- изградња објеката, осим: реконструкције, доградње, инвестиционог и текућег одржавања манастирских стамбених и помоћних објеката; техничке заштите, конзервације, рестаурације и одржавања црквених грађевина и објеката са културним вредностима у оквиру заштићених знаменитих места и археолошких налазишта; реконструкције и одржавања енергетске и комуналне инфраструктуре;
- други радови, осим пејзажног/хортикултурног уређења, заштите од штетног дејства вода и клижења терена;
- активности које ремете манастирски ред, мир и правила понашања и у нутрашњег реда заштићених манастира и знаменитих места, осим: контролисане посете, црквених светковина, културних и историјских манифестација.

На просторима културних добара која уживају претходну заштиту и на местима на којима су идентификоване и евидентиране одговарајуће споменичке/културне вредности изградња се не може вршити без прибављених услова надлежне установе заштите културних добара која има право да пропише заштитна археолошка и друга истраживања, праћење радова или забрану радова који могу деградирати културна добра и њихову околину.

Мере техничке заштите, односно забране и ограничења радова и активности прописане су појединачно актом о заштити/утврђивању НКД, а те мере, осим изградње објеката, генерално обухватају забрану постављања надземних електро и ПТТ водова, монтажних киоска, контејнера и одлагања отпада и ограничење и регулисање постављања тенди и реклама, одвијања саобраћаја и паркирања и других радова и активности који могу нарушити садржај културних вредности, амбијенталне вредности, уредност и лепоту културног добра и његове околине.

Уколико се у току спровођења Просторног плана открију, истраже и утврде непокретна културна добра и њихова заштићена околина основне мере заштите су забрана изградње и постављање објеката трајног и привременог карактера који својим изгледом, габаритом, карактером или наменом могу да оштете или униште споменичка својства непокретног културног добра или деградирају изграђене и природне елементе његове заштићене околине.

Сходно Закону о културним добрима, надлежна установа заштите културних добара ће у поступку израде документације за изградњу објеката и уређење простора посебним

актима утврдити конкретне услове чувања, коришћења и одржавања, као и услове за предузимање конкретних мера техничке заштите за свако поједино културно добро под претходном заштитом односно евидентирано културно добро за које се у поступку израде те документације утврди такав статус и закључи да може трпети значајне неповољне утицаје услед планираних радова.

Археолошки налази и објекти народног градитељства представљају важан сегмент културног наслеђа, а о њиховим својствима, хронологији и значају може се сигурношћу судити тек на основу спроведених систематских археолошких истраживања или претходних сондажних истраживања, односно одговарајућих истраживања архитектонско-грађевинских и културно-историјских обележаја етно-објеката.

Прибављање и спровођење услова и мера истраживања, техничких мера и других радова на местима и објектима за које се на основу података надлежне установе или других сазнања претпоставља, или зна да имају културне вредности уређени су Законом о заштити културних добара, а посебно су значајне следеће обавезе инвеститора, извођача радова и установа заштите културних добара утврђене чл. 109. и 110. тог закона:

- Уколико се у току грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта и археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;
- Ако постоји непосредна опасност оштећења археолошког налазишта или предмета, надлежни завод за заштиту споменика културе привремено ће обуставити радове док се на основу овог закона не утврди да ли је односна непокретност или ствар културно добро или није;
- Ако надлежни завод за заштиту споменика културе не обустави радове, радове ће обуставити Републички завод за заштиту споменика културе;
- Инвеститор је дужан да обезбеди средства за истраживање, заштиту, чување, публикавање и излагање добра које ужива претходну заштиту које открије приликом изградње, до предаје добра на чување надлежној установи заштите.

Препоручују се рекогносцирање терена и одговарајућа истраживања индикованих археолошких локалитета и објеката народног градитељства у току израде инвестиционо-техничке документације и извођења радова. У зонама заштите природе, уређења простора и изградње објеката предвиђене овим Просторним планом и другим планским документима.

Планским решењима, посебно у домену основне планске намене, не угрожавају се или неповољно мењају физички интегритет, функције и услови истраживања, уређења и презентације непокретних културних добара подручја Просторног плана.

3. ТУРИЗАМ

Најзначајнији туристички производи на подручју Просторног плана биће: презентација природних вредности и културно-историјски туризам, верски и образовни туризам, туризам специјалних интереса, спортски и рекреативни туризам, рурални туризам, манифестације и гастрономија, и др. Целогодишњу понуду и тражњу имају културно-историјски, верски и образовни туризам, док остали производи имају претежно сезонску тражњу.

Развој туризма реализоваће се планом управљања будућим ПИО „Цер“, који ће бити донет након проглашења заштићеног добра и одређивања управљача заштићеним подручјем, као и кроз локалне планске документе градова Шабац и Лозница.

Унапредиће се развој туризма и рекреације у природи, са организованим турама и специјализованим туристичким водичима за биодиверзитет, геодиверзитет, културно-историјско наслеђе и друге тематске руте дуж постојећих, обележених планинарских, шетних и бицикличких стаза и видиковаца. Планинарске и бицикличке стазе и видиковце треба опремити туристичком сигнализацијом, информативним таблама и

пратећим мобилијаром. С обзиром на развијеност коњарства у Шапцу и Мачви, у целини, постоји значајан потенцијал за организовање туристичких рута на коњима. Кључне атракције тематских рута биће: дневне и ноћне планинарске туре (од планинарског дома „Липове воде” ка највишој тачки Цера, Косанином граду/Шанчинама на 687 m н.в., затим од манастира Радовашница до Липових вода и др.); вишедневне „еко авантуре” са активним боравком у природи и шетњи; стазе материјалног и нематеријалног културног наслеђа Цера (од праисторије, периода римске империје, владавине Немањића, сећања на Церску битку и Велики рат и др.), традиције, легенди, митова, обичаја локалног становништва („шетња кроз легенде и митове“ и др.); обиласци манастира (Радовашница, Чокешина, Криваја и Петковица) кружним путем око Цера и др. Преклапање путева културе и природе омогућиће организаторима путовања и туристима да осмисле комбинован обилазак и разноврснији доживљај Цера и непосредног окружења.

Активираће се развој образовног туризма чији је један од циљева стицање конкретних знања кроз осмишљене програме, посебно намењене деци и младима у стицању функционалног знања и развоју креативности. Предвиђа се развој образовног туризма, кроз различите форме везене за школски програм, културу и историју, живот на селу (образовне фарме), практичан рад (центри забаве и образовања, рурални тематски центри), истраживање природе (центри открића) и др.

Комплетираће туристичке понуде захтева и уређење и инфраструктурно опремање насеља у подножју Цера, уз добру повезаност са планинским делом путевима, планинарским, бицикличким и шетним стазама.

Развијаће се и диверзификовати туристички производ специјалних интереса, који ће поред параглајдинга (чије полетиште треба уредити), бициклизма и планинарења, обухватити развој нових производа као што су посматрање птица, адреналин стазе, јахање и др.

Туристички производи рурални туризам, манифестације и гастрономија су пратећа понуда за остале туристичке производе. У гастрономији би требало идентификовати специфичну понуду (бренд) за ово подручје, која ће бити заступљена у свим смештајним и угоститељским капацитетима на подручју Просторног плана, посебно у специјализованим домаћинствима туристичких села.

Просторна организација туристичке понуде и туристичких производа биће организована у неколико туристичких зона:

1. Зона културно-историјског туризма коју формирају тематски путеви на Церу и непосредном окружењу у функцији презентације богатог историјског наслеђа, традиције, легенди, митова, обичаја локалног становништва. У Текеришу је предвиђен главни визитор центар Цера као и центар образовног туризма са циљем сећања на Церску битку и Велики рат;
2. Зона природе, коју формира заштићено подручје Цера са локалним, шумским и пољским путевима и рекреативном инфраструктуром (обележеним планинарским и бицикличким стазама) опремљеном туристичком сигнализацијом, информативним таблама и пратећим мобилијаром, у функцији приступа и презентације природних вредности;
3. Зона верског туризма, коју формирају сви манастирски комплекси повезани кружним путем око Цера, укључујући и приступне путеве, планинарске и бицикличке стазе које их повезују и на којима се планира реализација туристичке сигнализације;
4. Зона руралног туризма, коју формирају насељске групације у подножју Цера, дуж државних путева II реда и локалних путева, у близини приступних путева за поједине манастире, планинарске и бицикличке стазе.

У оквиру наведених зона налазе се локалитети на којима ће се реализовати туризам специјалних интереса (параглајдинг, планинарење, посматрање птица, адреналин стазе, јахање, бициклизам и др.).

Од посебног значаја за развој туризма је интегрално сагледавање и уређење туристичких зона, које се на појединим местима преклапају формирајући јединствене културно-историјске и природне целине заштићеног предела Цера.

4. УТИЦАЈ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НА РАЗВОЈ ПОЈЕДИНИХ ОБЛАСТИ

4.1. Природни ресурси

4.1.1. Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде

Одрживо коришћење пољопривредног земљишта остварује се кроз: спречавање прекомерног заузимања пољопривредних површина за потребе социоекономског развоја, применом урбанистичких правила уређења насеља и туристичких зона; подржавање превентивних мера заштите од угрожавајућих природних фактора (водна ерозија, клизишта, поплаве, као и глобалне климатске промене, праћене екстремним временским приликама, дуготрајним жегама, бујичним токовима и сл); унапређење услова чувања стајског ђубрива и његове редовне примене у ратарско-повртарској, воћарској и ливадарској производњи; пошумљавање плитких, еродибилних и других обрадивих земљишта најслабијег производно-економског потенцијала; постизање хигијенско-здравствених безбедоносних стандарда у пољопривредној производњи.

Одрживи рурални развој остварује се кроз обезбеђивање подршке буџетских средстава за: повећање конкурентности (субвенционисање набавке пољопривредне механизације, опреме и увођења стандарда и подизање дугогодишњих засада), подршке у функцији привредног развоја (обезбеђивањем погона за прераду сировина са овог подручја, служби везаних за модеран рад сточарства), подршку заштити животне средине и руралних предела (узгој и пласман лековитог биља, органске хране), диверсификацију активности у руралној економији подршком развоја мултифункционалне пољопривреде и усмерењем према туризму (нарочито села на обронцима клисуре), тржишне мере подршке (инвестиције у модернизацију производње и прераде пољопривредних производа).

4.1.2. Заштита и коришћење шума и шумског земљишта

Газдовање шумама обављаће се у складу са Законом о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 89/15), подзаконским актима и постојећим планским документима донетим на основу тог закона, а ловство ће се развијати у складу са Законом о дивљачи и ловству („Службени гласник РС”, број 18/10) и прописима и документима донетим на основу тог закона. У шумама и ловиштима од посебног значаја је и примена прописа којима се уређују заштита природе и заштита од пожара.

Планови гајења, обнављања, оснивања нових и неге шума утврђени основама газдовања шумама у државној својини и својини Српске православне цркве генерално су компатибилни са будућом, планираном функцијом простора планине Цер као заштићеног подручја посебних природних и културно-историјских вредности. Уколико ти планови, кроз врсту, интензитет и обим мера неге и обнављања шума не буду у довољној мери сагласни са режимима заштите прописаним актом о проглашењу заштићеног подручја и мерама очувања еколошки значајног (ИВА) подручја које се односе на шуме и шумско земљиште, извршиће се потребне измене основа газдовања шумама.

Главни плански задаци у шумарству у наредном уређајном периоду су реконструкција девастираних састојина, пошумљавање одређеног дела чистина, припрема изданаčkih састојина за конверзију селективним проредима, нега шума и шумских култура у свим фазама развоја, обнављање букових шума, обнављање храстових (китњакових, сладуново церових) шума, обнављање багремових шума, супституција дела деградираних састојина, одржавање и делимична реконструкција већ постојећих саобраћајница.

У коришћењу и заштити шума сопственика, осим Закона о шумама, примењиваће се и меродавне мере и услови утврђени актом о проглашењу планом и планом управљања заштићеног подручја, при чему је најважније да се очува склоп и побољша структура састојина, посебно да се очува њихова фитоценолошка и укупна биолошка разноврсност. Уколико такве мере подразумевају повећане трошкове или штету за шумовласнике услед ограничења права коришћења у односу на законом допуштене активности и радове у шумама, неопходно је утврдити и применити подстицајне и компензационе инструменте финансијског и другог карактера.

Управљање ловиштима и активности гајења, заштите и излова дивљачи обављају се према ловној основи и годишњим плановима, сходно закону. У заштићеном подручју, на основу Закона о заштити природе и Уредбе о режимима заштите, излов односно одстрел дивљачи може бити додатно ограничен или забрањен.

Основна решења Просторног плана не индикују неповољне промене стања шумских екосистема, шумског земљишта и ловне дивљачи, а ограничења у коришћењу шума у режиму заштите II степена и ловних активности доприносе унапређењу њиховог стања.

Ризик појаве и могућа штета од пожара у шумама су највећи у вештачки подигнутим састојинама четинара, пре свега у састојинама црног бора, које су у I степену угрожености, али је опасност ширења пожара умањена због мале површине и просторне изолованости четинарских култура. Изузетно је важно организовати и спроводити превентивне противпожарне мере, посебно у време пролећног чишћења корова и жбуња на пољопривредним површинама и у време летњих, првенствено августовских суша. Заштита шума од пожара, укључујући и санацију пожаришта, као важан сегмент укупне заштите шума, уређена је Законом о шумама и подзаконским актима и документима, сходно Закону о заштити од пожара („Службени гласник РС”, бр. 111/09 и 20/15).

У складу са меродавним одредбама Закона о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 89/15), уколико дође до промене намене шумских површина извршиће се потребне измене и допуне основа газдовања шумама.

Антиерозивна заштита на површинама под шумом и на шумском земљишту оствариваће се одговарајућим мерама обнављања и неге постојећих шума и, мањим делом, вештачким обнављањем и оснивањем нових шума, односно применом различитих биолошких и био-техничких антиерозивних радова (попуњавање култура, пошумљавање, затрављивање просека, подизање плетера и зидића против спирања и др.).

4.2. Развој насеља, демографски и социјални развој

Имајући у виду да је становништво подручја Просторног плана изложено процесу депопулације до 2028. године, може се очекивати пад укупног броја становника од око 25% у односу на 2011. годину (Табела 4). Наведене процене броја становника обухватају цела статистичка насеља на подручју Просторног плана чији се делови налазе на подручју евидентираног природног добра планираног за заштиту ПИО „Цер“ и треба их посматрати оквирно. Промене у кретању становника зависиће од укупног социо-економског развоја планског подручја.

Насеља на подручју Просторног плана треба посматрати у контексту развоја мреже насеља на територија градова Шабац и Лозница. Полазећи од остварених просторно-функцијских односа и веза на подручју Просторног плана предвиђа се даље јачање центара заједнице насеља Лешница, Јадранска Лешница и Текериш који интегришу остала примарна сеоска насеља. У наредном периоду њихов ће се развој заснивати на стварању услова за социо-економску трансформацију сеоских насеља у складу са планираним режимима заштите будућег ПИО „Цер“ и развојем спомен комплекса „Цер“. Развој мреже насеља ближе се утврђује просторним плановима јединица локалне самоуправе.

Табела 4: Пројекција становништва по насељима на подручју на подручју Просторног плана

Назив ЈЛС	Назив насеља	2011.*	2018.	2028.
Лозница	Лешница	4276	3925	3420
	Чокешина	751	650	505
	Доњи Добрић	1164	1100	970
	Јошева	1037	970	875
	Милина	183	150	100
	Трбосиље	317	290	250
	Текериш	286	220	130
	Каменица	170	155	135
	Ново Село	1204	1050	830
	Јадранска Лешница	1933	1820	1640
Шабац	Бела Река	806	720	600
	Десић	253	215	160
	Двориште	237	200	155
	Милошевац	76	60	40
	Радовашница	190	155	100
	Румска	752	630	455
	Петковица	812	690	520
Укупно подручје Просторног плана		14447	13000	10885

*Извор: РЗС (2014), Упоредни преглед броја становника 1948 – 2011.

Развој мреже јавних служби заснива се на постојећој мрежи објеката јавних служби и развоју мобилних услуга, у складу са очекиваним демографским променама и развојем насељских функција. У том контексту једно од основних планских одређења је побољшање доступности и квалитета услуга који су прилагођени потребама корисника (интегрисано пружање услуга здравствене и социјалне заштите; организовање мобилних служби, организовање специјализованог превоза за децу предшколског и школског узраста; организовање програма доквалификације и преквалификације локалног становништва у складу потребама планираног развоја пољопривреде, туризма, услуга, заштите и презентације природних и културних вредности на подручју Просторног плана и др.).

Просторним плановима јединица локалне самоуправе ближе се утврђује развој мреже објеката и услуга јавних служби за сва насеља која се налазе на подручју Просторног плана.

4.3. Инфраструктурни системи

4.3.1. Саобраћајна инфраструктура

Развој саобраћајне инфраструктуре на подручју Просторног плана усмерен је ка стварању услова за безбедно и функционално одвијање различитих видова саобраћаја у складу са режимима и мерама заштите природних вредности и културних добара.

Најважније планско решење је доградња, односно реконструкција државног пута ПБ реда број 323, од државног пута ПА реда број 137 до манастира Чокешина. У погледу безбедног одвијања саобраћаја на овом путо неопходно је усаглашавање активности система одбране, саобраћајне полиције и корисника простора.

На бољу саобраћајну повезаности и туристичку презентацију будућег ПИО „Цер“ утицала би изградња кружне саобраћајнице од Чокешине преко Петковице, Беле Реке, Радовашнице, Десића, Милошевца, Румске, Текериша, МиLINE, Јошове и даље до Чокешине. Реализације ове саобраћајнице мора бити усаглашена са заштитом и функционисањем комплекса специјалне намене посебно у погледу периода кретања и интензитета саобраћаја.

Такође за унапређење саобраћајне доступности и интеграцији подручја Просторног

плана са окружењем кључна је изградња планираног државног пута IB реда Шабац-Лозница и планиране пруге Ваљево-Лозница, као и уређењем бициклических, пешачких, планинарских, и излетничких стаза.

Перспективно, може се разматрати повезивање планине Цер са Дрином и околином системом вертикалног транспорта, односно гондолском жичаром и сл.

4.3.2. Енергетска инфраструктура

Према Плану развоја преносног система за период од 2018. до 2027. године и плану Инвестиција планиране су активности на реконструкцији са заменом бетонских стубова и адаптацијом деоница са челично-решеткастим стубовима далековода 110 kV бр. 119/2 ТС „Мали Зворник” – ТС „Лешница” и ДВ 110 kV бр. 119/3 ТС „Лешница” – ТС „Шабац 3”.

Општа планско решење је повећања сигурности и квалитета у снабдевању потрошача електричном енергијом изградњом трафо-станица 20/0,4 kV, далековода 20 kV и подземних каблова 20 kV, у складу са локалним планским документима и развојним плановима надлежних електродистрибутивних предузећа.

4.3.3. Водоснабдевање и одвођење отпадних вода

У складу са локалним планским и развојним документима водоснабдевање насеља града Шапца, обезбедиће се ширењем постојеће водоводне мреже од градског насеља Шапца ка насељима Радовашница и Десић, док ће се за насеља на подручју града Лознице постепено прикључивати на јединствен прстенасти систем водоснабдевања чију окосницу чини цевовод Текериш-Јадранска Лешница-Ново Село.

Канализациони системи формираће се у свим насељима Просторног плана која припадају граду Шапцу, а реципијенти, након пречишћавања отпадних вода, ће бити локални водотоци: Бела река, Нечаја, Думача, Бела река, Копљевић и Добрава. За насеља на територији града Лозница предвиђено је постепено спајање канализационих система са постројењима за пречишћавање отпадних вода.

4.3.4. Електронске комуникације и поштански саобраћај

Планирани развој фиксне телефонске мреже и мобилне телефоније заснива се на: побољшању постојећег стања телекомуникационе мреже осавремењивањем приступних мрежа, као и заменом постојећих застарелих дигиталних комутација (центра) новим мултисервисним приступним чворовима у свим насељима где такве центре постоје. Тиме ће се омогућити побољшавање приступа интернету и мрежи за пренос података у свим местима у којима постоји телефонска мрежа;

Просторним планом предвиђено је следеће:

- За насеља Чокешина и Бела Река урадиће се краћи приводи оптичких каблова и инсталираће се одговарајући МСАН чвор.
- Планирана је изградња по 3 нове базне станице оператора VIP и „Телеком Србија“.

4.3.5. Третман комуналног отпада

Спровођењем Националне стратегије управљања комуналним отпадом у Србији, којом се утврђују регионални процеси са циљем смањивања и већег искориштавања отпада, проблем депоновања отпада на територији планског подручја, биће решен укључивањем у пројекат две регионалне депоније.

У области управљања отпадом на планском подручју примењиваће се следећи принципи: смањење количине отпада (превенција стварања отпада, поновна употреба производа за исту или другу намену); рециклажа отпада, ради добијања сировина за

производњу истог или другог производа; искоришћење, односно коришћење вредности отпада (компостирање, коришћење енергије из отпада и др.); безбедно одлагање отпада на депоније и др.

Планска решења се разликују за период до изградње и за период функционисања регионалних центара за управљање комуналним отпадом. У периоду до изградње регионалних центара за управљање комуналним отпадом се: унапређује организовано сакупљање и транспорт отпада са планског подручја, уз повећање броја становника обухваћеног сакупљањем отпада; подстиче сепарација, поновна употреба и рециклажа отпада; санирају подручја нелегалних депонија и места неадекватног одлагања отпада, пре свега оних које угрожавају квалитет вода и изворишта.

Управљање отпадом на планском подручју, до изградње регионалних центара за управљање комуналним отпадом, подразумева санирање и рекултивацију подручја нелегалних депонија и локација на којима се врши неадекватно управљање отпадом и унапређење система сакупљања отпада и транспорта комуналног и другог отпада до градских депонија повећањем броја становника обухваћених организованим прикупљањем комуналног отпада. Неопходно је зауставити досадашњи тренд или појаве просторне дисперзије депонија дуж путева и речних токова и у близини сеоских насеља на територији планираног ПИО „Цер“ имплементацијом пројеката изградње рециклажних дворишта (центара за сакупљање са кратким временом складиштења) у границама Просторног плана и ослањање на планиране трансфер станице ван граница планског обухвата. Управљање отпадом на заштићеном подручју подразумева примену досадашњег система, односно организовано прикупљање и одвожење отпада на места примарне селекције, спровођење забране одлагања свих врста отпада (комуналног, грађевинског, амбалажног, опасног и другог) осим на начин и на местима како је то одређено планом управљања заштићеног подручја, уклањање и санитацију тзв. „дивљих депонија“.

План управљања отпадом ће се утврдити и спроводити као саставни део Плана управљања ПИО „Цер“, у непосредној сарадњи надлежних комуналних служби/предузећа градова Шабац и Лозница.

Концептуално опредељење је установљивање децентрализованог система управљања отпадом који би сеоским насељима омогућио индивидуално прикупљање органског и неорганског отпада, прераду органског отпада на локалном нивоу и даљу дистрибуцију неорганског отпада крајњим корисницима, тј. откупљивачима секундарних сировина. Један од начина решавања наведеног проблема је изградња рециклажног дворишта, у коме би се обављала сепарација отпада на органске и неорганске компоненте. Органске компоненте би биле даље одвожене на компостирање, док би се органске компоненте балирале и возиле до места коначне прераде или одлагања.

Ради ефикаснијег спровођења система управљања отпадом, приоритет има санација и рекултивација постојећих дивљих одлагалишта која су у процесу затварања утврђивањем: механизма санације на основу детаљних анализа еколошке угрожености земљишта и квалитета подземних вода у непосредној близини сваке дивље депоније; и начина рекултивације земљишта ради привођења новим наменама (а према постојећој планској и пројектној документацији), која би (заједно са истраживањима) требало да се обави у периоду од 1 до 3 године након затварања депоније.

4.4. Заштита животне средине

Планска решења не индикују неповољан утицај на главне елементе и показатеље стања животне средине. На подручју Просторног плана ће се примењивати мере заштите животне средине утврђене просторним плановима града Лознице и града Шапца.

Изграђеним и планираним саобраћајним обилазницама урбанизованих центара сеоских насеља смањује се утицај загађења ваздуха и буке на околину. Изградња и реконструкција јавних канализационих система и изградња станица за пречишћавање

отпадних комуналних вода градских насеља, сакупљање отпадних вода домаћинстава и јавних и других објеката у селима у непропусне септичке јаме или њихов третман у малим уређајима за пречишћавање, изградња канализације и пречишћавање отпадних вода индустријских загађивача предвиђени су наведеним просторним плановима. Те активности заштите вода су обавеза установљена националним законодавством и одговарајућим европским документима, рокови за њихово извршење/имплементацију нису прецизно утврђени али се не могу одлагати дуже од десет година, док се за нове привредне објекте мере заштите вода одмах примењују, у току израде пројектне документације и њене еколошке и урбанистичко-грађевинске сертификације.

Република Србија и јединице локалне самоуправе ће обезбедити инструменте финансијске подршке за изградњу и пражњење септичких јама домаћинстава, викендица и других објеката на подручјима са статусом државне заштите (заштићене околине НКД и будући предео изузетних одлика)

Управљање отпадом на планском подручју подразумева организовано прикупљање и одвожење отпада, спровођење забране одлагања свих врста отпада (комуналног, грађевинског, амбалажног, опасног и другог) осим на начин и на местима како је то одређено одговарајућим планом управљања отпадом, уклањање и санитацију тзв. „дивљих депонија”.

Заштита од ерозије обезбедиће се кроз строги надзор над сечачама и другим шумарским радовима у шумама сопственика, извођење планираних радова на природном и вештачком обнављању шума у државној својини, подстицај и подршку земљопоседника за пошумљавање пашњака и другог за пољопривреду неподесног земљишта, затрављивање и пошумљавање земљишта оштећеног грађевинским радовима.

Ради заштите водотока и извора од загађивања, од којих је велики број у функцији водоснабдевања, очувања плодности земљишта и очувања животињског света препоручује се ограничена и пажљива примена органских и минералних ђубрива и хемијских средстава у пољопривреди, санитарно безбедно складиштење стајског ђубрива и оцедних вода из објеката узгоја и силажа и пажљиво руковање бензином, дизел горивом и другим нафтним дериватима и забрањује прање возила и машина у водотоцима.

Конкретне мере заштите, односне мере за елиминисање или смањивање утицаја на животну средину приликом изградње објеката и уређења простора у оквиру планираних намена, утврдиће се у поступку израде пројектне документације, кроз студије утицаја на животну средину или на други начин утврђен у складу са законом. Кроз услове и мере заштите природе и културних добара, планирани радови и активности код којих је индикован значајнији неповољан утицај у домену квалитета вода и ваздуха, буке и отпада могу се оценити као сасвим неподесни са становишта циљева заштите природних или културних вредности или условно прихватљиви, уз јача ограничења и строжије мере заштите.

Просторним планом се препоручује доследна примена мера заштите животне средине прописаних законом, посебно мера које се односе на испуштање (емисију) загађујућих, опасних и штетних материја у воду и земљиште, одлагање и елиминацију отпада, антиерозивне и противпожарне заштите, рекултивацију и ремедијацију, како подстицајног тако и репресивног карактера. Утицај планиране изградње инфраструктурних, услужних, спортско-рекреативних, туристичких и других објеката, посебно утицај на воде, може се успешно контролисати наведеним мерама заштите животне средине и одговорном еколошком сертификацијом урбанистичке и пројектне документације.

4.5. Заштита од акцидената, елементарних непогода и обезбеђење интереса за одбрану земље

Просторним планом су, у складу са Условима и захтевима Министарства одбране утврђене одговарајуће зоне заштите перспективних комплекса. Ове зоне представљају простор са посебним режимом коришћења, уређења и изградње, а правилима уређења дефинишу се као: а) зона забрањене изградње која подразумева било какву градњу, б) зона

ограничене градње у којој је забрањена градња објеката високоградње и за које је обавезна претходна сагласност Министарства одбране, и в) зона контролисане градње у којој је за градњу објеката обавезна претходна сагласност Министарства одбране). Комплекси специјалне намене са зонама заштите су обрађени у посебном делу – Анексу овог просторног плана и, у складу са Законом о планирању и изградњи, нису доступни јавности.

Непосредни појас уз државну границу у режиму контролисаног и ограниченог коришћења у надлежности је Министарства унутрашњих послова. У појасу ширине 300 m од државне границе на територији Републике Србије, не предвиђа се изградња објеката који би могли да ометају и доведу у питање видљивост граничне линије, што важи и за засаде високог растиња и пољопривредних култура. У складу са Законом о прелажењу државне границе и кретању у граничним појасу, примењују се ограничења за кретање и боравак лица у граничном појасу ширине 100 m од државне границе на територији Србије.

Локалне самоуправе треба да ураде процене угрожености од елементарних непогода и других несрећа, на основу којих ће се дефинисати планови заштите и спасавања у ванредним ситуацијама. Налази процена угрожености треба да буду третиране и у планским решењима локалних планских докумената. Такође локалне самоуправе дужне су да донесу планове за одбрану од поплава за воде другог реда и одлуке о проглашењу ерозивних подручја.

Услед високог ризика од бујичних поплава у сливу река Јадар и Дрина, а у циљу планирања заштите угрожених градова и насељених места, просторним плановима јединица локалне самоуправе и урбанистичким плановима неопходно је предвидети режиме коришћења простора и мере за заштиту од поплава и клизишта, тако што ће се утврдити подручја која су угрожена поплавама („поплавна подручја”) и подручја која су угрожена ерозијама („ерозивна подручја”). На поплавним подручјима је неопходно предвидети изградњу водних објеката за заштиту од поплава у складу са климатским променама и све чешћом појавом великих кишних падавина и великих вода. Изградњу јавних објеката (предшколских и школских установа, здравствених, културних, спортских и сл.) планирати изван „поплавних подручја”.

У складу са принципима превенције од разарања, обавезна је примена важећих асеизмичких прописа при санацији постојећих и изградњи нових објеката.

У изради плана заштите од пожара обезбедиће се саобраћајна приступачност шумским подручјима мрежом јавних, службених и шумских путева, стаза за туристичка теренска возила, бицикле и пешаке, рачунајући ове објекте истовремено и као противпожарне баријере које деле шуму на мање сегменте. У обухвату ГЈ „Цер – Видојевица”, формираће се око 40 km противпожарних путева и око 1km противпожарних пруга.

5. КОРИШЋЕЊЕ ПРОСТОРА И БИЛАНС ПОВРШИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Употреба простора на подручју Просторног плана (површине око 292,45 km²) има следећу структуру² (Табела 5):

- Преовлађују шуме и шумско земљиште на око 152,94 km² (52,32 %), затим
- Пољопривредно земљиште на око 109,05 km² (око 37,31 %),
- Жбунаста вегетација и травнате површине на око 17,10 km² (5,84%); и
- Остало земљиште (изграђено, неплодне, водене површине и влажна подручја) око 13,22 km² (4,52%).

На подручју планираног ПИО „Цер“ доминирају шуме на око 61 km² што је готово 98% укупне површине подручја посебне намене.

² Извор: „Републички геодетски завод“. Основни извор информација за израду Карте основног земљишног покривача јесу SPOT 5 сателитски снимци резолуције 10 m из 2011. године.

Табела 5: Приказ биланса коришћења простора на подручју посебне намене (у ha)

Година	Коришћење земљишта				Укупно
	Пољопривредно	Травнато и жбунасто	Шумско	Остало земљиште (грађевинско и др.)	
Зона II (2)					
2018.	1,05	16,64	1524,17	0,96	1542,82
2028.	1,05	16,64	-1,7	+1,7	
2028/2018	0	0	1522,47	2,66	
Зона III (3)					
2018.	13,53	117,55	4586,35	3,2	4720,63
2028.	13,53	117,55	-6,16	+6,16	
2028/2018	0	0	4580,19	9,36	
Укупно планирани ПИО „Цер“ (1+2+3)					
2018.	14,58	134,19	6110,52	4,16	6263,45
2028.	14,58	134,19	-7,86	7,86	
2028/2018			6102,66	12,02	

Извор: Републички геодетски завод, 2017, стање 2011. година

Одредбе овог просторног плана не подразумевају значајније промене у начину коришћења земљишта, осим незнатног повећања осталог земљишта (пре свега грађевинског) на рачун шумског, формирањем меморијалног комплекса „Цер“, уређењем тог комплекса и његовог ближег окружења. Највеће промене се огледају у **промени режима коришћења** на подручју планираног ПИО „Цер“ евидентираног природног добра планираног за заштиту ПИО „Цер“.

Планиране промене највише су везане за унапређење инфраструктурне повезаности насеља и квалитета живљења.

IV ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ЗОНЕ СА ПОСЕБНИМ РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ

1.1. Зоне заштите природних добара

Изградња и уређење у подручју планираног природног добар ПИО „Цер“ ће се третирати у складу са одредбама из дела III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА, глава 1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, и то:

1. На деловима заштићеног подручја са режимом заштите II степена главне мере заштите су:

а) забрана изградње објеката, осим:

- изградње објеката, уређења и инфраструктурног опремања простора планираног Меморијалног комплекса „Цер“, на основу решења урбанистичко-архитектонског конкурса и урбанистичких пројеката, у складу са решењима овог просторног плана, уз очување шумских екосистема у највећој могућој мери, посебно очување, нега и обнављање састојина цера;
- реконструкције и одржавања постојећих стамбених и помоћних објеката и изградње манастирских економских објеката;
- реконструкције и одржавања постојећих породичних објеката за одмор;
- реконструкције и одржавања саобраћајне, енергетске, комуналне и телекомуникационе инфраструктуре и изградње потребне инфраструктуре за постојеће и планиране објекте;
- изградње, реконструкције и рехабилитације путева за потребе противпожарне заштите и бољег саобраћајног повезивања манастира.

б) забрана свих других активности, осим:

- уређења пешачких и бициклистичких стаза, одморишта и видиковаца, осматрачница, резервоара и водозавата за потребе противпожарне заштите;
- уређења делова подручја за потребе презентације и техничке заштите биолошких вредности и објеката геонаслеђа.

2. На делу заштићеног подручја са режимом заштите III степена главне мере заштите су:

а) забрана изградње објеката осим:

- изградње, реконструкције, доградње и одржавања стамбених, економских и помоћних објеката пољопривредних домаћинстава, манастира и објеката јавне намене у оквиру постојећих грађевинских или суседних, просторно блиских парцела и реконструкције породичних објеката за одмор;
- изградње и реконструкције објеката туристичког смештаја и угоститељства у оквиру грађевинског подручја целине II детаљне разраде „Меморијални комплекс ‘Цер’“;
- изградње, реконструкције и одржавања саобраћајне, енергетске, комуналне и телекомуникационе инфраструктуре.

б) забрана свих других активности, осим:

- уређења планинарских и бициклистичких стаза, јавних чесми, одморишта и видиковаца, осматрачница, резервоара и водозавата за потребе противпожарне заштите;
- постављања привремених и монтажних објеката за потребе чуварске службе.

1.2. Заштита непокретних културних добара

Уређење простора утврђених непокретних културних добара и њихове заштићене околине, добара која уживају претходну заштиту и простора на којима су евидентиране или индиковане културне вредности третираће се у складу са одредбама из дела III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА, глава 2. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА и дела IV ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА, глава

2.2. „Подела на карактеристичне целине са описом делова зона заштите природних вредности”

Главне мере заштите у зони 1 су:

а) забрана изградње објеката, осим:

- реконструкције, доградње, инвестиционог и текућег одржавања манастирских стамбених и помоћних објеката;
- техничке заштите, рестаурације и одржавања црквених грађевина и других објеката са културним вредностима;
- реконструкције и одржавања енергетске и комуналне инфраструктуре;

б) забрана других радова, осим одговарајућег пејзажног и хортикултурног уређења, заштите од штетног дејства вода и клижења терена;

Главне мере заштите у зони 2 су:

а) забрана изградње објеката, осим:

- изградње и реконструкције манастирских економских објеката и реконструкције, доградње, инвестиционог и текућег одржавања других манастирских објеката;
- реконструкције и одржавања саобраћајне и енергетске инфраструктуре;
- изградње, реконструкције и одржавања комуналне инфраструктуре.

б) забрана радова, осим:

- пољопривреде, шумарства и одговарајућег пејзажног уређења;
- заштите од штетног дејства вода и клижења терена;
- уређења и одржавања планинарских и других шетних стаза.

2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА У ОБУХВАТУ ДЕТАЉНЕ РАЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

2.1. Обухват и опис подручја детаљне разраде

Укупна површина обухвата подручја детаљне разраде је 66,03 ha, на подручју катастарске општине Чокешина, Текериш и Трбосиље на територији општине Лозница и катастарских општина Дешић, Двориште и Румска на територији општине Шабац, и приказана је на рефералним картама Просторног плана. Површина обухвата појединих целина приказана је на картама детаљне разраде. Уколико се јави неслагање пописа обухваћених катастарских парцела са стањем приказаним на картама, меродавна је ситуација приказана на рефералним картама, у размери 1:25000, и картама детаљне разраде, у размери 1:1000 и 1:2500. Детаљном разрадом обухваћена су две целине: целина I „Манастир Чокешина“ и целина II „Меморијални комплекс ‘Цер’“.

Површине обухвата целина детаљне разраде описане су преломним тачкама граница детаљне разраде, са тачношћу која одговара класи размере картографско-топографске подлоге.

2.1.1. Манастир Чокешина

Површина детаљне разраде целине I „Манастир Чокешина“ износи 9.34 ha. Преломне тачке границе детаљне разраде (Карта детаљне разраде I, лист I.3.) су: 1. 7373046,54, 4945601,78; 2. 7373050,70, 4945605,75; 3. 7373101,06, 4945619,07; 4. 7373348,45, 4945537,25; 5. 7373406,51, 4945420,32; 6. 7373433,35, 4945395,91; 7. 7373415,44, 4945357,41; 8. 7373391,27, 4945305,45; 9. 7373375,55, 4945271,63; 10. 7373371,67, 4945263,30; 11. 7373370,53, 4945259,40; 12. 7373286,24, 4945174,54; 13. 7373095,25, 4945322,67; 14. 7373117,42, 4945502,17; 15. 7373106,31, 4945514,39; 16. 7373093,33, 4945528,69; 17. 7373050,91, 4945550,22.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Чокешина у општини Лозница, и то следеће катастарске парцеле: 2143/6, 2143/5, 2146/22, 2337/2, 2146/2,

2143/11, 2148/3, 2143/10, 2143/9, 2143/1, 2327, 2342/1, 2325/2, 2148/4, 2146/19, 2143/4, 2146/1, 2146/10, 2146/3, 2344, 2337/3, 2342/3, 2148/7, 2148/6, 2148/2, 2148/1, 2147/3, 2879/2, 2346/3, 2324, 2325/1, 2147/4, 2147/2, 2147/1, 2146/21, 2146/20, 2346/4, 2337/1, 2326, 2341, 2343, 2879/1, 2325/3, 2892, 2323, 2328, 2329, 2148/8.

2.1.2. Меморијални комплекс „Цер“

Површина детаљне разраде целине II „Меморијални комплекс ‘Цер’“ износи 56,69 ха. Преломне тачке границе детаљне разраде (Карта детаљне разраде II, лист П.3.) су: **1.** 7381284,76, 4940742,06; **2.** 7381677,58, 4940555,14; **3.** 7382086,44, 4940394,24; **4.** 7382249,97, 4940275,11; **5.** 7382768,68, 4939683,47; **6.** 7383163,78, 4939329,37; **7.** 7383269,55, 4939285,49; **8.** 7383323,44, 4939125,93; **9.** 7383445,15, 4939042,17; **10.** 7383534,87, 4938842,99; **11.** 7383469,35, 4938773,80; **12.** 7383427,33, 4938787,40; **13.** 7383222,14, 4939020,93; **14.** 7383135,62, 4939020,93; **15.** 7382986,06, 4939211,20; **16.** 7382909,42, 4939239,61; **17.** 7382816,69, 4939397,76; **18.** 7382711,63, 4939523,79; **19.** 7382691,05, 4939648,79; **20.** 7382611,04, 4939727,81; **21.** 7382575,15, 4939763,26; **22.** 7382504,04, 4939775,98; **23.** 7382362,06, 4939873,56; **24.** 7382186,74, 4939988,08; **25.** 7381975,08, 4940126,35; **26.** 7381851,87, 4940126,35; **27.** 7381635,20, 4940401,53; **28.** 7381617,35, 4940407; **29.** 7381262,28, 4940593,84.

У обухвату детаљне разраде налазе се непокретности на територији КО Десић, КО Двориште, КО Румска у општини Шабац, КО Текериш, КО Трбосиље у општини Лозница и то следеће катастарске парцеле: КО Десић: 826/1, 826/2, 826/3, 826/4; КО Двориште: 928, 1407; КО Румска: 1041, 1040/4, 2815; КО Трбосиље: 129/2, 129/4, 129/5, 129/6, 129/7, 129/8, 129/9, 129/10, 129/11, 129/12, 129/13, 129/14, 129/15, 129/16, 129/17, 129/18, 129/24, 129/25, 129/26, 129/27, 130, 15/1, 15/2, 20/2, 20/10, 20/7, 20/9, 20/8, 20/1, 18/5, 18/1, 23/12, 22/1, 22/3, 22/2, 21, 23/8, 23/7, 23/6, 22/6, 87/3, 86, 84/2, 82/3, 90/2, 117/1, 131/8, 131/7, 131/6, 131/5, 131/4, 131/3, 131/2, 131/1, 12, 23/13, 20/3, 23/11, 23/10, 23/5, 22/5, 20/6, 23/3, 15/3, 88, 87/1, 83, 82/2, 82/1, 18/4, 18/3, 18/2, 20/5, 20/4, 87/2, 90/1, 16, 14, 13/1, 129/29, 129/28, 129/ 23, 113/2, 132, 129/30, 129/22, 129/21, 129/20, 129/19, 129/3, 129/1, 19, 85, 84/3, 84/1, 116, 97, 23/1, 113/1, 1804/1, 112, 89, 115, 114.

2.2. Подела на карактеристичне целине са описом делова зона заштите природних вредности

Подручје детаљне разраде састоји се из две карактеристичне целине, чије су границе описане у делу IV глава 2. поглавље 2.1. одељци 2.1.1. и 2.1.2. Обухват и опис подручја детаљне разраде и приказане на картама детаљне разраде, у размери 1:1000 и 1:2500.

Подручја режима II и III степена заштите природе у обухвату детаљне разраде, дата у табели 6, приказана су на картама детаљне разраде. Мере ових режима заштите наведене су у делу III глава 1. Просторног плана. Зона II и III заштите природе у оквиру овог просторног плана приказане су у целисти на рефералним картама Просторног плана.

Табела 6: Подела на карактеристичне целине детаљне разраде, са деловима који улазе у зоне заштите природе.

Ознака	Назив целине	Површина целине (ха)	II степен заштите (ха)	III степен заштите (ха)
I	Манастир Чокешина	9,34	0	0,77
II	Меморијални комплекс „Цер“	56,69	43,80	12,89
	УКУПНО	66,03	43,80	13,66

2.2.1. Манастир Чокешина

У границама целине I „Манастир Чокешина“ налазе се **порта и економија** манастира Чокешина и њихово непосредно окружење: **шума** (већим делом у приватној својини – манастирска шума и мањим делом у јавној својини – јавног предузећа „Србијашуме“); **месно гробље; пољопривредне површине; остале зелене површине и становање**. Поред тога кроз целину пролазе два **водотока**.

У поглављу 3.1.2. „Заштита непокретних културних добара“, овог плана, описано је културно добро – манастир Чокешина – који је категорисан као споменик културе од великог значаја, а за који није утврђена заштићена околина. Овим просторним планом успостављене су две зоне заштите непокретних културних добара манастира Чокешина: зона заштите 1 – строга заштита која обухвата порту манастира Чокешина и зона заштите 2 – амбијентална заштита која обухвата околинину манастира Чокешина. Мере заштите у зони 1 и 2 наведене су у делу III глава 2. овог Просторног плана.

Зона 1 заштите непокретних културних добара целине „Манастир Чокешина“, површине 0,52 ha, обухвата манастирску порту. Преломне тачке границе зоне 1 заштите непокретних културних добара (Карта детаљне разраде I, лист I.3.) су: 1. 7373170, 4945419; 2. 7373197, 4945416; 3. 7373207, 4945414; 4. 7373215, 4945413; 5. 7373234, 4945396; 6. 7373250, 4945382; 7. 7373250, 4945379; 8. 7373247, 4945371; 9. 7373243, 4945360; 10. 7373239, 4945355; 11. 7373237, 4945356; 12. 7373226, 4945356; 13. 7373225, 4945349; 14. 7373221, 4945329; 15. 7373216, 4945331; 16. 7373199, 4945339; 17. 7373192, 4945343; 18. 7373164, 4945347; 19. 7373164, 4945350; 20. 7373167, 4945374; 21. 7373169, 4945406.

У обухвату зоне 1 заштите непокретних културних добара налазе се непокретности на територији КО Чокешина у општини Лозница, и то следеће катастарске парцеле: 2146/22, 2143/1, 2143/10, 2143/11, 2143/9, 2146/1, 2146/19, 2146/2, 2146/20, 2146/3, 2147/1, 2147/2, 2147/3, 2147/4, 2148/1, 2148/2, 2148/4, 2148/6, 2148/7, 2148/8, 2323, 2324, 2325/1, 2325/2, 2326, 2327, 2328, 2329, 2337/1, 2337/2, 2337/3, 2341, 2342/1, 2342/3, 2343, 2344, 2345, 2346/3, 2346/4, 2879/1, 2879/2, 2892.

Зона 2 заштите непокретних културних добара целине „Манастир Чокешина“, површине 8,82 ha, обухвата манастирску економију и непосредно окружење. Преломне тачке границе зоне 2 заштите непокретних културних добара (Карта детаљне разраде I, лист I.3.) су: **1.** 7373098,12, 4945574,85; **2.** 7373120,98, 4945563,81; **3.** 7373152,48, 4945552,55; **4.** 7373169,24, 4945548,04; **5.** 7373187,61, 4945546,48; **6.** 7373210,02, 4945545,30; **7.** 7373221,08, 4945541,35; **8.** 7373272,21, 4945523,26; **9.** 7373298,34, 4945515,87; **10.** 7373349,52, 4945505,08; **11.** 7373358,52, 4945503,31; **12.** 7373375,40, 4945502,95; **13.** 7373392,71, 4945502,87; **14.** 7373411,18, 4945504,88; **15.** 7373433,35, 4945395,91; **16.** 7373375,55, 4945271,63; **17.** 7373373,97, 4945268,26; **18.** 7373371,67, 4945263,30; **19.** 7373307,89, 4945193,74; **20.** 7373287,33, 4945180,25; **21.** 7373266,75, 4945172,31; **22.** 7373249,23, 4945167,45; **23.** 7373233,33, 4945165,97; **24.** 7373228,33, 4945167,53; **25.** 7373227,71, 4945172,52; **26.** 7373227,94, 4945177,21; **27.** 7373229,05, 4945189,28; **28.** 7373229,35, 4945198,45; **29.** 7373207,99, 4945227,45; **30.** 7373182,31, 4945257,35; **31.** 7373164,43, 4945277,92; **32.** 7373159,56, 4945286,30; **33.** 7373156,03, 4945288,07; **34.** 7373096,94, 4945306,79; **35.** 7373107,60, 4945375,77; **36.** 7373102,59, 4945400,26; **37.** 7373098,65, 4945420,04; **38.** 7373094,53, 4945465,04; **39.** 7373087,70, 4945488,92; **40.** 7373072,07, 4945507,18; **41.** 7373074,79, 4945532,68; **42.** 7373089,63, 4945560,57.

У обухвату зоне 2 заштите непокретних културних добара налазе се непокретности на територији КО Чокешина у општини Лозница, и то следеће катастарске парцеле: 2324, 2325/1, 2323.

2.2.2. Меморијални комплекс „Цер“

У границама ове целине налазе се: **планирани меморијални комплекс „Цер“; становање у функцији туризма; верски објекти; спорт и рекреација; шума; остале зелене површине.**

Целина II „Меморијални комплекс ‘Цер’“ делом улази у подручје III степена заштите природе, а већим делом у подручје II степена заштите природе.

Највећи део ове целине чини шума.

Већи део целине припада зони контролисанае градње комплекса специјалне намене. У складу са поглављем II, глава 4. овог плана, мере потребне за заштиту комплекса специјалне намене су генерално компатибилне са режимима заштите природних вредности, а њихова примена огледа се у ограничавању боравка људи и одвијање туристичких активности.

Површине намењене за изградњу меморијалног комплекса „Цер“ налазе се на катастарским парцелама бр. 826/1 КО Десић, 928 КО Двориште, град Шабац, и 87/1, 87/2, и 1804/1 у КО Трбосиље, град Лозница.

У непосредној околини локације будућег меморијалног комплекса, налази се планинарски дом „Липова вода“ (намена – спорт и рекреација), црква св. Јована Шангајског (намена – верски објекти), као и два викенд насеља: „Липова вода“ и „Водице“ (намена – становање у функцији туризма).

2.3. Планирана намена простора и врста и намена објеката

У границама целине I детаљне разраде, „Манастир Чокешина“ планиране су површине јавне намене – саобраћајне површине, месно гробље, водоток (поток, делимично зацељен) и шума – за које су урбанистички услови дати у поглављу 2.4., као и површине остале намене – манастирска порта, манастирска економија, манастирска шума, становање, пољопривредне површине и остало зеленило.

Основна намена целине „Манастир Чокешина“ је верски објекти и комплекси манастира. У ову основну претежну намену спадају детаљне намене **манастирска порта** и **манастирска економија**. У оквиру детаљне намене манастирска порта налазе се црква, манастирски конак – стамбени објекти са пратећим помоћним објектима, а у детаљну намену манастирска економија спадају површине за пољопривредну делатност. Све дозвољене интервенције у оквиру манастирског комплекса дефинисане су мерама заштите природних вредности и непокретних културних добара, које су дате у одговарајућим поглављима овог плана.

Табела 7. Приказ биланса намена простора на подручју детаљне разраде целине I – манастир Чокешина (ha)

	Манастирска порта	Манастирска економија	Манастирска шума	Шума	Саобраћајне површине	Пољопривред не површине	Остало зеленило	Гробље	Становање	Водоток	УКУПНО
1-пост.	0,52	3,19	1,81	1,07	0,52	0,51	0,21	1,06	0,21	0,24	9,34
2-план.	0,52	3,14	1,30	1,05	0,95	0,51	0,34	1,09	0,20	0,24	9,34
1/2	0	-0,05	-0,51	-0,02	+0,43	0	+0,13	+0,03	-0,01	0	0

Табела 8. Приказ биланса намена простора на подручју детаљне разраде целине II – Меморијални комплекс „Цер“ (ha)

	Меморијални комплекс „Цер“	Спорт и рекреација	Шума	Саобраћајне површине	Верски објекти	Остало зеленило	Становање	УКУПНО
1-пост.	0	0,10	50,00	2,38	0,12	1,49	2,60	56,69
2-план.	1,94	0,10	44,31	5,07	0,29	0,46	3,79	56,69
1/2	+1,94	0	-5,69	+2,69	+0,23	-1,03	1,19	0

Највећи део непосредног окружења манастира (порти и економија) чини **шума** у којој није дозвољена никаква изградња (већим делом у приватној својини – манастирска шума и мањим делом у јавној својини – јавног предузећа „Србијашуме). Правила уређења и газдовања шумама дата су у поглављу „Заштита и коришћење шума и шумског земљишта и развој ловства“, овог плана.

Намена **становање** задржава се на постојећој локацији, без могућности нове изградње.

Пољопривредне површине се уређују и користе у складу са препорукама за уређење и одржавање пољопривредних површина датим у поглављу „Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде“, овог плана и на њима није дозвољена изградња објеката.

Остало зеленило се уређује и користи у складу са одредбама овог плана које се односе на заштиту природних вредности, предела и животне средине и на њему није дозвољена изградња.

У границама целине II детаљне разраде, „Меморијални комплекс ‘Цер’“ планиране су површине јавне намене – меморијални комплекс „Цер“, саобраћајне површине, спорт и рекреација и шума – за које су урбанистички услови дати у поглављу 2.4., као и површине остале намене – становање у функцији туризма, верски објекти и остало зеленило.

У намену **верски објекти** спада комплекс цркве Светог Јована Шангајског са пратећим садржајима.

Површине намене **становање у функцији туризма** груписане су на две локације – „Водице“ и „Липова вода“. На локацији уз планинарски дом „Липова вода“ дозвољено је мање проширење површина са наменом становање у функцији туризма, у циљу заокруживања постојеће целине.

Све планиране детаљне намене приказане су на картама детаљне разраде број I.2 и II.2.

2.4. Урбанистички услови за површине и објекте јавне намене

Површине и објекти јавне намене у обухвату детаљне разраде су: меморијални комплекс „Цер“; саобраћајне површине, месно гробље (Чокешина), спорт и рекреација; шуме; остале зелене површине; водотоци.

Табела 9: Попис парцела за јавне намене

Целина I „Манастир Чокешина“	
саобраћајне површине	КО Чокешина, делови катастарских парцела број: 2146/22, 2146/2, 2143/1, 2143/10, 2342/1, 2325/2, 2146/3, 2342/3, 2879/2, 2346/3, 2325/1, 2337/1, 2326, 2879/1, 2892, 2323, 2328.
гробље	КО Чокешина, делови катастарских парцела број: 2326, 2327, 2329.
водотоци	КО Чокешина, делови катастарских парцела број: 2148/4, 2148/6, 2148/7,

	2325/2, 2337/1, 2342/1, 2892.
<i>шума</i>	КО Чокешина, делови катастарских парцела број: 2143/9, 2147/4.
Целина II „Меморијални комплекс ‘Цер’“	
<i>меморијални комплекс „Цер“</i>	КО Десић, делови катастарских парцела број: 826/1. КО Двориште, делови катастарских парцела број: 928.
<i>спорт и рекреација</i>	КО Трбосиље, делови катастарских парцела број: 15/1, 15/2, 15/3, 16, 826/2, 1804/1.
<i>саобраћајне површине</i>	КО Десић, делови катастарских парцела број: 826/1, 826/2. КО Двориште, делови катастарских парцела број: 928, 1407. КО Румска, делови катастарских парцела број: 1041, 1040/4. КО Трбосиље, делови катастарских парцела број: 87/3, 129/1, 129/3, 129/5, 129/6, 129/7, 129/8, 129/9, 129/12, 129/13, 129/17, 129/23, 130, 86, 82/3, 23/3, 15/3, 88, 87/1, 83, 82/2, 82/1, 18/3, 87/2, 90/1, 16, 14, 13/1, 113/2, 132, 131/7, 85, 84/3, 84/1, 97, 23/1, 113/1, 1804/1.
<i>шума</i>	КО Трбосиље, делови катастарских парцела број: 130, 129/2, 87/3, 84/2, 23/3, 88, 87/1, 83, 82/2, 82/1, 87/2, 90/1, 14, 113/2, 132, 129, 85, 84/1, 97, 23/1, 113/1, 112, 89. КО Румска, делови катастарских парцела број: 1041, 1040/4. КО Двориште, делови катастарских парцела број: 928. КО Десић, делови катастарских парцела број: 826/1, 826/2.

2.4.1. Саобраћајне површине

Кроз подручје Просторног плана пролази државни пут ПБ реда бр. 323 (Прњавор-Чокешина-Липове Воде-Волујац-Синошевић-Накучани-Матијевац-веза са ДП ИБ-21). Подручја детаљне разраде „Манастир Чокешина“ и „Меморијални комплекс ‘Цер’“ повезана су са државним путем преко постојећих прилазних саобраћајница и некатегорисаних путева. Будући да су постојећи прикључци неусловни, те да конфигурација терена захтева компликоване захвате, кроз даљу разраду потребно је планирати њихову реконструкцију.

Граница подручја детаљне разраде „Манастир Чокешина“ обухвата део државног пута у дужини од око 560m - од референтне станице 7+147 до референтне станице 7+709. У складу са Законом о путевима, према коме постојећа ширина саобраћајнице не одговара рангу државног пута, планирано је проширење и реконструкција овог дела државног пута. Планирано је проширење коловоза од постојећих 4,0 m до 6,5 m, уз који је планиран тротоар ширине 1,5 m.

Постојећа асфалтирана саобраћајница којом се са државног пута прилази манастиру Чокешина (на референтној станици 7+365) има дужину од око 250 m. Планирано је да проширење и реконструкција прилазне саобраћајнице: са постојећих 5 m на 6,5 m. Од референтне станице део прилазне саобраћајнице у дужини од око 180 m тротоар ширине 1,5m и нишу ширине 3,0 m за паркирање 5 аутобуса. У преосталом делу саобраћајнице, у дужини од око 70m, који је са једне стране омеђен оградом манастира, планиран је паркинг за путничке аутомобиле са 29 паркинг места и окретница за аутобусе са 3 паркинг места за аутобусе.

Граница подручја детаљне разраде „Меморијални комплекс ‘Цер’“ обухвата део државног пута у дужини од око 3320 m - од референтне станице 21+938 до референтне станице 25+257. У складу са Законом о путевима, према коме постојећа ширина саобраћајнице не одговара рангу државног пута, планирано је проширење и реконструкција овог дела државног пута. Планирано је проширење коловоза од постојећих 5,0 m до 7,1 m, као и:

- на делу државног пута у дужини 400 m, између саобраћајнице 1 и објекта планинарског дома, гледајући у правцу станице, на левој страни је планирано проширење коловоза и једностраног тротоар ширине 1,5 m;

- у зони објекта планинарског дома планиран је паркинг простор са 27 паркинг места за путничке аутомобила, као и окретница аутобуса са 3 паркинг места за аутобусе.

Поред државног пута планирана је реконструкција приступних саобраћајница:

- С1 којој се обезбеђује приступ са државног пута новом меморијалном комплексу (референтна стациоณาжа 22+495), планиране ширине 6 m, са једностраним тротоаром ширине 1,5 m – са десне стране гледајући у правцу прикључка на државни пут;
- С2 којом се обезбеђује приступ викенд кућама, планиране ширине 5,5 m, која креће од раскрснице на референтној стациоณาжи 22+062 и поново се укључује на државни пут на реф. стациоณาжи 22+549;
- С3, планиране ширине 6,0 m која образује четворокраку раскрсницу са саобраћајницом С2 и државним путем, на референтној стациоณาжи 22+062;
- С4, планиране ширине 5,5 m којом се обезбеђује приступ са државног пута (референтна стациоณาжа 25+078) викенд насељу.

Сви остали путеви у зони подручја детаљне разраде „Манастир Чокешина“ имају застор од земље, ширине су од 2,5 m до 3,0 m и нису предвиђени за реконструкцију.

Осовине саобраћајница дефинисане су графичким путем у ситуационом плану са бројем темена, потребним координатама и свим елементима хоризонталних кривина. Због проблема која могу настати после детаљног геодетског снимања терена код израде каснијих планских документација и главних пројеката може се десити да код неки делова планираних саобраћајница мора доћи до малих ситуационих промена. За овакве ситуације надлежна је општинска служба у сарадњи са обрађивачима плана. Сва потребна проширења коловоза у хоризонталним кривинама за пролазак меродавног возила обавити на унутрашњој страни кривина.

За подручје детаљне разраде „Манастир Чокешина“ величина паркинг места на отвореном не сме бити мања од 2,5 m x 4,8 m (за „Меморијални комплекс ‘Цер’“ 2,5 m x 5,0 m) а пролазне саобраћајнице 5,5 m (за „Меморијални комплекс ‘Цер’“ 6,0 m).

Саобраћајно решење приказано је на картама детаљне разраде I и II – листови I-3 (размера 1:1000) и II-3 (размера 1:2500), под називом „Регулација и нивелација са елементима синхрон плана“.

Нивелационо решење саобраћајница прилагодити што више теренским условима уз поштовање задате концепције регулације одвођења површинских вода. Попречно вођење површинских вода обезбеђују попречни падови за коловоз мин. 2,5% у правцу, за паркинге 2,5%-4,0% у зависности од површинске обраде и 2,0% за тротоаре. Подужно вођење воде вршиће се подужним нагибом који не смеју бити мањи од 0,5%, ни већи од 12%. Приликом нивелационог регулисања целог простора треба лоцирати сва ниска места и на њима предвидети одговарајуће пропусте, а до њих обезбедити доток површинске воде путем отворених канала.

Овим условима се одређује да Државни пут има коловозну конструкцију за средње тешко саобраћајно оптерећење са асфалтним застором, а све остале нове саобраћајнице имају коловозну конструкцију за лако саобраћајно оптерећење са асфалтним застором. Код димензионисања коловозних конструкција посебну пажњу треба обратити на дубину мржњења. Застор на паркинзима може бити од растер елемената по систему бетон-трава, асфалта или од неког другог одговарајућег материјала. На свим паркинзима оставити могућност за садњу дрвореда после сваког другог, односно трећег паркинг места у зависности од врсте саднице и од могућности подземних теренских услова са удаљењем од улице најмање 4,0 m. Пешачке стазе односно тротоаре обрадити са асфалтним застором или бехатон елементима на одговарајућој подлози.

Геомеханичка испитивања потребна за димензионисање коловозних конструкција радиће се у каснијим фазама пројектовања а на основу геомеханичких испитивања и предвиђеног саобраћајног оптерећења према важећим прописима за ову област.

Регулационе ширине и основни елементи нормалних попречних профила дати су у ситуационом плану. Сви елементи попречног профила саобраћајних површина који се

међусобно функционално разликују одвојити одговарајућим елементима визуелно и нивелационо.

Ради безбедног одвијања саобраћаја нарочито на раскрсницама треба предвидети одговарајућу хоризонталну и вертикалну сигнализацију. На свим саобраћајницама у зони плана који служе за проточни саобраћај забранити паркирање.

2.4.2. Инфраструктура

У поступку израде Просторног плана нису добијени конкретни подаци о постојећем стању нити посебни услови за детаљну разраду од стране надлежних јавних предузећа. Постојеће стање сагледано је на основу непотпуних и недовољно детаљних података, добијених за ниво просторног плана, и рекогносцирањем на терену.

Постојеће и планиране мреже и објекти инфраструктуре приказани су на картама детаљне разраде - листови I-3 (размера 1:1000) и II-3 (размера 1:2500), под називом „Регулација и нивелација са елементима синхрон плана“.

Позиције инфраструктурних водова дате на ситуацији и карактеристичним пресецима су илустративне и могу се по потреби мењати приликом израде техничке документације, с тим да су минимална растојања и дубине обавезујући.

У коридорима државних путева, паралелно вођење инфраструктурних мрежа по правилу планирати на удаљености од најмање 3 m од крајње тачке попречног профила – ножице насипа пута, или спољашње ивице путног канала за одводњавање.

Услови за укрштање инсталација са државним путем су:

- да се укрштање врши искључиво управно на пут, механичким подбушивањем испод трупа пута, у прописаној заштитној цеви, која мора бити постављена на целој дужини између крајњих тачака попречног профила пута, увећана за по 3 m са сваке стране;
- укрштање надземног високонапонског далековода са државним путем предвидети по могућности под углом од 90°; изузетно је дозвољено одступање у складу са важећим техничким прописима. Планирани далековод мора бити трасиран тако да не угрожава нормално одвијање и безбедност саобраћаја у складу са важећим законским и техничким прописима и нормативима који регулишу ову материју, и условима надлежних институција;
- минимална дубина инсталација и заштитних цеви испод пута износи, у зависности од конфигурације терена, од 1,35 m до 1,5 m од најниже горње коте коловоза до горње коте заштитне цеви;
- минимална дубина инсталација и заштитних цеви испод путног канала за одводњавање (постојећег или планираног) износи, у зависности од конфигурације терена, од 1,2 m до 1,35 m од коте дна канала до горње коте заштитне цеви;
- укрштање планираних инсталација удаљити од укрштаја постојећих инсталација најмање 10 m;
- стубове далековода и стубне трафостанице предвидети изван заштитног појаса државних путева, у појасу контролисане градње, поштујући ширину заштитног појаса. У случају да је висина стуба већа од прописане ширине заштитног појаса пута, стубове предвидети на минималној удаљености за висину стуба предметног далековода од спољне ивице земљишног појаса државног пута;
- обезбедити ваздушни простор (сигурносну висину високонапонског електровода) изнад коловоза, рачунајући од горње коте коловоза државног пута, до ланчанице при најнеповољнијим температурним условима, са предвиђеном механичком или електричном заштитом.

За све предвиђене интервенције и инсталације које се воде кроз земљишни појас (парцелу пута) државног пута потребно је обратити се управљачу државног пута за прибављање услова и сагласности за израду пројектне документације за изградњу и постављање истих у складу са важећом законском регулативом.

Водовод и канализација

У подручју детаљне разраде постоје уређени водни објекти локалних изворишта са чесмама који се не смеју угрозити. Снабдевање водом садржаја постојећих и планираних садржаја предвиђено је из постојећих централних и локалних система.

У целини I „Манастир Чокешина“ постоји изведен прикључни цевовод јавног градског водовода преко кога се манастир Чокешина снабдева потрошном санитарном водом.

У целини II „Меморијални комплекс ‘Цер’“ развој локалних система водоснабдевања заснива се на коришћењу извора и евентуално малих акумулација, претежно са подручја у непосредној близини цркве св. Јована Шангајског и будуће локације меморијалног комплекса. Воду из локалних извора каптирати и сакупљати у резервоар са пумпном станицом, одакле се гравитационим путем доводи до потрошача. Резервоаре димензионисати на основу потреба потреба пожарне и санитарне потрошне воде. Кота резервоара прилагодити висинској зони потрошача воде. Потрошачи воде су распоређени на котама терена од 645 m н.в. до 650 m н.в. Оваква расподела условљава формирање једне висинске зоне, тако да минимални притисак код потрошача буде 2,5 bar, а максималан 7,5 bar.

Планирана потрошња воде по локалитетима и насељима на подручју плана рачуна се на основу усвојених норми по категоријама корисника и то за становање у функцији туризма 250 l/к/д, а за запослене и јавну потрошњу 150 l/к/д.

Прикључни-дистрибутивни цевовод је минималног пречника ДН110 (ПЕХД ПЕ-100).

Програмом развоја предвиђена је изградња фекалне канализационе инфраструктуре у зони предметног подручја. Према распореду планираних садржаја и конфигурацији терена, решење евакуације и пречишћавања отпадних воде вршиће се где је могуће коришћењем гравитационог сепаратног канализационог система. Како за то на предметној локацији тренутно нема услова решење евакуације и пречишћавања отпадних воде до изградње фекалне канализационе инфраструктуре вршиће се:

1. индивидуално - преко локалног система канализације отпадних вода са механичко-биолошким системима за пречишћавање са упуштањем пречишћене воде у реципијенте. Локацију постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) планирати у најнижем делу локације чиме се омогућава гравитационо одвођење отпадних вода;
2. за објекте или делове објеката из којих није могуће гравитационо одвести отпадне воде - сакупљањем отпадних вода искључиво у водонепропусну септичку јаму-сенгруп без прелива из које се отпадне воде одвозе посебним возилом ЈКП.

Одвођење атмосферских вода планирано је преко отворених канала уз саобраћајницу или зацељеном кишном канализацијом. Атмосферске отпадне воде се одводе гравитационо у природне реципијенте, који су и сада топографски предиспонирани за пријем свих површинских вода. За воде сакупљене са саобраћајница и платоа пре упуштања у поток предвидети претходно примарно пречишћавање. Није дозвољено уводити атмосферске воде у фекалну канализацију и обрнуто.

Електроенергетска инфраструктура

Постојећи садржаји на подручјима детаљне разраде плана снабдени су електричном енергијом и повезани на електроенергетску мрежу надземним водовима. За напајање електричном енергијом будућих објеката у склопу планираног меморијалног комплекса „Цер“ потребно је обезбедити 450 kV. У склопу комплекса предвидети изградњу трафостанице 10(20)/0,4 kV капацитета 1000 kVA са уграђеним трансформатором 630 kVA. Прикључак трафостанице предвидети на најближи постојећи далековод 10 kV.

Целина I „Манастир Чокешина“ повезана је на мрежу фиксне телефоније. Планира се осавремењавање приступне мреже, у складу са поглављем 5.3.4. „Електронске комуникације и поштански саобраћај“, којим је планирана изградња привода оптичких каблова и инсталирање одговарајућег МСАН чвора за насеље Чокешина.

Планира се повезивање свих постојећих и планираних садржаја у целини II „Меморијални комплекс ‘Цер’“ на мрежу фиксне телефоније, изградњом мреже у коридорима јавних саобраћајних површина саобраћајнице.

Планираном изградњом по 3 нове базне станице оператора VIP и „Телеком Србија“ на територији овог просторног плана, побољшаће се покривеност сигнаlima мобилних мрежа, која је сада лоша у обе целине детаљне разраде.

2.4.3. Гробље

Месно *гробље* у Чокешини налази се у границама целине „Манастир Чокешина“, изван граница подручја планираног за заштиту ПИО „Цер“. Гробље се уређује и користи у складу са одредбама из постојећих планских докумената града Лознице и условима надлежног комуналног предузећа.

2.4.4. Меморијални комплекс „Цер“

Површине јавне намене са наменом *меморијални комплекс „Цер“* налазе се у целини II „Меморијални комплекс ‘Цер’“.

Површине намењене изградњи меморијалног комплекса „Цер“ су предмет отвореног, пројектног, једностепеног, анонимног урбанистичко-архитектонског конкурса, који су расписали Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и ПД „Спомен комплекс за очување културно-историјских вредности и одрживи развој Цера – Спомен комплекс Цер“ д.о.о Шабац, под покровитељством Кабинета Председника Републике Србије и Мачванског управног округа, а спровело Удружење архитеката Србије у периоду 13.8.2018 - 24.10.2018. године. У складу са програмом и резултатима конкурса, планирана је изградња спомен обележја Церске битке – видиковца, садржаја културе (музеј и документациони центар), едукације (едукативни центар), туризма и угоститељства (смештајни павиљони) и уређење отвореног простора.

Површина локације је 1,94 ha. Укупна планирана површина објеката у комплексу износи око 4.500 m² БРГП. Највећа дозвољена висина спомен обележја – видиковца је 60 m. Највећа дозвољена спратност осталих објеката је II. Дозвољена је изградња подрума и сутерена, у којима може бити смештен и користан простор, у складу са специфичном функцијом појединих садржаја комплекса. Највећи дозвољени индекс заузетости Из је 25%.

Посебна правила грађења за планирани **Меморијални комплекс „Цер“** утврђују се кроз израду урбанистичког пројекта, на основу правила из овог плана и резултата урбанистичко-архитектонског конкурса. Урбанистичким пројектом могуће је утврдити посебне фазе реализације. Посебно се водити мерама заштите предела планине Цер (део III, глава 3.) и следећим препорукама:

- Периферни (ободни) делови спомен комплекса, који представљају везу са околном шумском вегетацијом треба да садрже елементе који представљају ублажен прелаз према природном пределу;
- Елементи дендрофлоре (дрвенаста и жбунаста вегетација) који представљају део уређења отворених површина у оквиру меморијалног комплекса треба да припадају врстама природно потенцијалне вегетације. У оквиру овог услова, дозвољено је коришћење топијарних форми.

2.4.5. Спорт и рекреација

Површине јавне намене са наменом спорт и рекреација налазе се у целини II „Меморијални комплекс ‘Цер’“ – постојећи планинарски дом „Липова вода“, капацитета 70 лежајева, са пратећим угоститељским садржајима. Дозвољени су радови на одржавању, санацији и адаптацији постојећих објеката, у циљу модернизације и побољшања услова коришћења. Правила грађења утврђују се кроз израду урбанистичког пројекта.

2.4.6. Водотоци, шуме и остало зеленило

Планира се регулација **водотока** у целини I, за коју је потребно урадити одговарајућу техничку документацију. **Водотоци** у целини II уређују се природно и забрањено је њихово преграђивање и регулација. Забрањено је каптирање извора, осим за потребе водоснабдевања меморијалног комплекса „Цер“.

Правила уређења и газдовања **шумама** дата су у поглављу „Заштита и коришћење шума и шумског земљишта и развој ловства“.

Остало зеленило се уређује и користи у складу са одредбама овог плана које се односе на заштиту природних вредности, предела и животне средине и на њему није дозвољена изградња.

2.5. Услови за формирање грађевинске парцеле

Положај парцеле је утврђен регулационом линијом у односу на површину јавне намене и разделним границама парцеле према суседним парцелама. Овим планом утврђују се регулационе линије, а разделне границе између грађевинских парцела утврђују се у процесу парцелације и препарцелације, у складу са Законом о планирању и изградњи.

Грађевинска парцела мора имати приступ јавној саобраћајној површини.

При формирању нових парцела поштовати границе између различитих планираних намена и границе режима заштите целине „Цер“, тако да свака новоформирана парцела припада само једној планираној намени и да се налази у оквиру једног режима заштите. Препоручује се формирање нових парцела за манастирску порту и манастирску економију, тако да свака заокружена просторна целина која припада одређеној намени и режиму заштите у границама детаљне разраде чини једну парцелу.

2.6. Општа правила грађења

Кроз даљу урбанистичку разраду за локације за које није предвиђено непосредно спровођење, правила уређења и грађења утврдиће се поштујући следеће смернице:

- волумен и габарит објекта прилагодити условима окружења, водећи рачуна о очувању аутентичности предела у којем се објекат гради;
- примењени материјали за обраду фасаде морају бити природни и могу се применити: дрво, малтерисана фасада бојене у бело и камен; зидови подрумских етажа, сутерена или подзида који су видни, обрађују се облогом од камена;
- максимална висина новог и реконструисаног објекта је 5,0 m (од коте приземља до слемена);
- кота приземља је највише 1 m од коте терена,
- ограђивање грађевинске парцеле није дозвољено;
- приступ парцели се обезбеђује директним излазом на јавни пут, или преко приватних пролаза или путем уговора о службености, минималне ширине пролаза 3,5 m; и
- паркирање и гаражирање возила обезбеђује се на сопственој грађевинској парцели (по правилу 1 ПМ / 50 m² БРГП), изван површине јавног пута.

2.7. Остала правила грађења

На подручју у границама детаљне разраде овог плана, важе опште мере заштите подручја ПИО „Цер“ из дела III, глава 3, „Заштита предела планине Цер“, и опште мере заштите културних добара из дела III, глава 2 „Заштита непокретних културних добара“, које се односе на споменик културе од великог значаја „Манастир Чокешина“. Опште мере примењују се у складу са режимом заштите који важи у појединачним целинама.

С обзиром да се **манастир Чокешина** налази у статусу заштићеног културног добра утврђеног за споменик културе од великог значаја, правила за реконструкцију, доградњу и адаптацију постојећих објеката и правила за изградњу нових објеката (положај објеката на грађевинској парцели, индекс заузетости, висина објеката, правила за архитектонско обликовање) одређују се у складу са условима надлежне институције за заштиту споменика културе.

Смернице за утврђивање правила грађења за планирани **Меморијални комплекс „Цер“** дате су у тачки 2.4.4.

Правила грађења за **становање у функцији туризма** у целини II: дозвољена је изградња нових објеката, приземне спратности (II); индекс заузетости максимално 10%; минимална величина парцеле 8 а; максимална висина објекта је 5 m од коте приземља до слемена; кота приземља је највише 1 m од коте терена.

У оквиру намене **становање** у целини II дозвољена је реконструкција, санација и текуће одржавање постојећих објеката; није дозвољена нова изградња.

Верски објекти у целини II: дозвољена је реконструкција, санација и текуће одржавање постојећих објеката. За нову изградњу прописује се обавеза израде урбанистичког пројекта којима ће бити утврђена правила грађења.

2.8. Смернице за спровођење плана у границама детаљне разраде

Планска решења овог Просторног плана за подручје у границама детаљне разраде представљају основ за:

- издавање локацијских услова за све локације за које је планирано непосредно спровођење;
- израду урбанистичких пројеката;
- утврђивање јавног интереса и спровођење поступка експропријације;
- израду пројеката парцелације и препарцелације.

По потреби, дозвољена је измена планских решења у обухвату детаљних разрада израдом планова детаљне регулације са циљем кориговања регулација јавних саобраћајних површина и регулација водотока, на основу одговарајуће техничке документације.

Планска решења овог просторног плана за подручје у границама детаљне разраде спроводе се кроз израду урбанистичких пројеката, изузев у случају изградње нових објеката мањих од 50 m² бруто развијене грађевинске површине, у манастирској порти манастира Чокешина.

Обавезно је да се пројектом парцелације/препарцелације за локације које се састоје из више катастарских парцела обухвати цела локација.

За потребе израде техничке документације обавезно је:

- снимање постојеће вегетације (стабала) и унос у геодетску подлогу, уз обавезу задржавања квалитетног зеленила и заштићених групација шумског дрвећа;
- извршити теренска геомеханичка истраживања на локацији и урадити елаборат о геотехничким условима изградње.

За све планиране интервенције, пре израде техничке документације, неопходно је прибавити услове и сагласности надлежних органа, организације и јавних предузећа у складу са законом.

V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ И УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

Имајући у виду принципе и препоруке Просторног плана Републике Србије, националних стратегија и европских политика у области одрживог социо-економског и просторног развоја, заштите природе и културних добара, одређен је оквир имплементације Просторног плана као подручја на којем је, поред изградње Меморијалног комплекса „Цер“, заштите комплекса специјалне намене, очувања и унапређења природних и културних вредности на националном нивоу, потребно плански подржати активности развоја туризма, инфраструктурног опремања и уређења, и заштите животне средине.

Кључни учесници у имплементацији Просторног плана, у складу са својим надлежностима и делокругом рада су републички ресорни државни органи, јавна предузећа и установе, посебне организације и градови Шабац и Лозница. По потреби, у имплементацију Просторног плана могу се укључити и друге јединице локалне самоуправе у окружењу, као и други заинтересовани субјекти, које у реализацији планских решења виде шири регионални интерес. У процесу имплементације Просторног плана посебну важност имаће сагледавање и заштита интереса Епархије шабачке у погледу очувања услова за духовни рад и живот у манастирима.

Поред наведених учесника неопходно је анимирати и организовати учешће других актера у остваривању овог Просторног плана, у првом реду власнике непокретности, привредна предузећа, асоцијације произвођача, невладине организације и друге актере.

Управљање заштитом, развојем и уређењем простора у складу са планским решењима и правилима утврђеним Просторним планом подразумева развој информационих и мониторинг система и унапређење контролних система у различитим областима, које ће у складу са законом обезбедити:

- министарства надлежно за послове одбране и унутрашњих послова у домену заштите и безбедног функционисања комплекса специјалне намене и зона заштите, као и контролу кретања и активности у појасу дуж државне границе са Републиком Српском (Босном и Херцеговином);
- министарство надлежно за послове заштите животне средине, Завод за заштиту природе Србије и будући управљач заштићеног предела, означавањем просторних јединица са режимима заштите природе на терена, спровођење мера заштите тих режима, праћењем стања природних вредности и ефеката примене мера и режима заштите природе, даљим истраживањима и учешћем у дефинисању политике просторног развоја и презентације природних вредности и културних добара;
- министарство надлежно за послове културе, Републички завод за заштиту споменика културе, Завод за заштиту споменика културе Ваљево (и у сарадњи са Епархијом шабачком по питању заштите манастира) мониторингом ефеката примене мера и режима заштите културних добара, даљим истраживањима и учешћем у дефинисању политике просторног развоја и презентације културних добара;
- министарство надлежно за шумарство, у сарадњи са ЈП за газдовање шумама „Србијашуме” успостављањем информационог и мониторинг система о шумама;
- министарство надлежно за интегрално планирање развоја туризма, у сарадњи са градским управама, формирањем информационог система о туризму и утицајима туризма на животну средину активностима, садржајима и осталим елементима туристичке понуде;
- управе градова Шабац и Лозница спречавањем противправне (нелегалне) изградње, посебно појачаним надзором у будућем заштићеном подручју ПИО „Цер“;
- управе градова Шабац и Лозница појачаним надзором над стањем комуналних објеката, пружањем комуналних услуга и обављањем комуналних делатности, приоритетно

прикупљања и одношења отпада из зона заштите и туристичко-рекреативних пунктова и зона на подручју Просторног плана.

Управљање заштитом, развојем и уређењем подручја Просторног плана би требало да се заснива на координисаном деловању државне управе, локалних самоуправа и других корисника простора, путем јавног институционално-организационог аранжмана за имплементацију компензационих шема и програма.

2. СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Просторни план се спроводи, у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи, на следећи начин:

А) Директно:

- 1) Издавањем локацијских услова на основу детаљне разраде за целину I „Манастир Чокешина“ за објекте мање од 50 m²;
- 2) Издавањем локацијских услова на основу мера заштите за одговарајуће режиме заштите природе датих у поглављу II, део „1.ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ“ и правила из планских докумената јединица локалне самоуправе (Просторни план града Шабац и Просторни план града Лозница) за објекте и локације ван граница планираног ПИО „Цер“ у обухвату режима заштите природе III степена;
- 3) Утврђивањем јавног интереса и спровођењем поступка експропријације за планиране површине јавне намене, у границама детаљне разраде манастира Чокешина (целина I) и Меморијални комплекс „Цер“ (целина II);
- 4) Израдом пројеката парцелације и препарцелације, у границама детаљне разраде манастира Чокешина (целина I) и Меморијални комплекс „Цер“ (целина II).

Б) индиректно:

- 1) Урбанистичким пројектом за Меморијални комплекс Цер на основу овог просторног плана и решења урбанистичко-архитектонског конкурса,
- 2) Урбанистичким пројектима који се обавезно израђују за потребе изградње објеката већих од 50 m² БРГП границама детаљне разраде манастира Чокешина (целина I)
- 3) Урбанистичким пројектима за све планиране садржаје у границама детаљне разраде за Меморијални комплекс „Цер“ (целина II);
- 4) Применом и разрадом планских решења овог просторног плана у другим просторним плановима подручја посебне намене;
- 5) Применом и разрадом планских решења овог просторног плана у планским документима јединица локалне самоуправе (Просторни план града Шабац и Просторни план града Лозница) урбанистички планови и др)

2.1. Смернице за спровођење Просторног плана у другим планским документима и однос према донетим планским документима

Важећи плански документи донети до дана ступања на снагу овог просторног плана, примењују се на следећи начин:

1. Не примењују се плански документи, Просторни план града Лозница и Просторни план града Шапца, у границама планираног ПИО „Цер“ у обухвату режима заштите природе II степена и на подручју детаљне разраде овог просторног плана и то;
2. Примењује се Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора државног пута I реда бр. 21 и државног пута I реда бр. 19 („Службени гласник РС“, број 40/11), ван подручја планираног ПИО „Цер“ и детаљне разраде манастира Чокешина,
3. Примењују се плански документи Просторни план града Лозница и Просторни план града Шапца, у границама планираног ПИО „Цер“ у обухвату режима заштите

природе III степена уз поштовање мера заштите природних вредности и предела прописаних овим просторним планом;

4. Примењују се у целини плански документи ван граница планираног ПИО „Цер“.

На површинама на којима се преклапају зоне заштите културних добара и природе, примењује се строжији режим заштите и коришћења простора.

Надлежни органи јединица локалне самоуправе градова Шабац и Лозница, чији су делови територије у обухвату овог просторног плана, донеће одлуку и покренути поступак усаглашавања (измене и допуне) донетих планских докумената са овим просторним планом, у року који не може бити дужи од две године од дана доношења овог планског документа.

По потреби, дозвољена је измена планских решења у обухвату детаљних разрада израдом планова детаљне регулације са циљем кориговања регулација јавних саобраћајних површина и регулација водотока, на основу одговарајуће техничке документације.

За деоницу ДП ПБ реда број 323, од везе са ДП ПА број 137 до манастира Чокешина, гребеном планине Цер, урадиће се план детаљне регулације са циљем реконструкције постојећег и доградње неизграђеног дела ове саобраћајнице. При изради плана детаљне регулације неопходно је обратити се Министарству одбране ради дефинисања конкретних захтева и услова.

Град Шабац покренуће израду планова детаљне регулације за манастире Петковица и Радовашница, са околином у којима ће се посебно дефинисати зоне заштите 1 и 2 степена и имплементирати њихове мере заштите у складу са делом „2. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА“ у поглављу III, и „2. Правила уређења и грађења у обухвату детаљне разраде Просторног плана“, у поглављу IV.

2.2. Смернице за спровођење просторног плана у секторским плановима и програмима

Спровођење и разраду планских концепција, решења и пропозиција утврђених Просторним планом у секторским плановима и програмима у складу са законом обезбеђују:

- 1) министарство надлежно за послове заштите животне средине и Завод за заштиту природе Србије, израдом студије заштите и предлога акта о заштити подручја планине Цер на основу Закона о заштити природе;
- 2) Републички завод за заштиту споменика културе и Завод за заштиту споменика културе Ваљево систематским и детаљним истраживањима археолошких локалитета и објеката;
- 3) Управа за шуме, ЈП „Србијашуме“, Епархија шабачка и управе градова Шабац и Лозница, ревизијом основа газдовања државним шумама, израдом основа газдовања манастирским шумама и програма газдовања шумама сопственика;
- 4) Јавно предузеће „Путеви Србије“ надлежно за управљање државним путевима, у сарадњи са надлежним управама градова Шабац и Лозница, усклађивањем средњорочних и годишњих програма изградње, рехабилитације и одржавања државних путева;

3. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ

Приоритетна планска решења и пројекти одређени су у складу са основним циљем обезбеђење просторних услова за одрживи развој подручја посебне намене, који ће се заснивати на заштити, унапређењу и коришћењу природних вредности и културних добара, развоју туризма, спорта и рекреације и функционалној интеграцији планираног ПИО „Цер“ у шире окружење.

Приоритетна планска решења и пројекти су:

а) изградња, уређење и опремање Меморијалног комплекса „Цер“;

б) У области заштите природе и непокретних културних добара:

– проглашење ПИО „Цер“;

– успостављање зонама са режимом II степена заштите природе и примена мера заштите;

- успостављање зонама са режимом III степена заштите природе и примена мера заштите;
- в) *У области развоја туризма:*
 - уређење излетишта на Церу;
 - развој, уређење и организација тематских туристичких рута намењених презентацији природних вредности и културно-историјског наслеђа;
 - уређење постојећих и по потреби реализација нових деоница планинарских и бициклических стаза и њихово опремање туристичком и рекреативном инфраструктуром;
- г) *У области развоја саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре:*
 - реконструкција и доградња ДП ШБ реда број 323;
- д) *У области развоја комуналне инфраструктуре и заштите животне средине*
 - развој комуналне инфраструктуре посебно система водоснабдевања и пречишћавања отпадних вода у широј зони Меморијалног комплекса Цер.

4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

За остваривање планских концепција, решења и пропозиција Просторног плана најзначајнија је примена основних мера и инструмената имплементације, и то:

Планско-програмске мере и инструменти имплементације:

- спровођење процедуре проглашења ПИО „Цер” (на основу решења овог просторног плана);
- израда плана управљања заштићеним подручјем „Цер“;
- израда измена и допуна Просторног плана града Шабац;
- израда измена и допуна Просторног плана града Лозница;
- израда студије оправданости реализације Меморијалног комплекса „Цер“;
- израда Програма развоја туризма на планини Цер.

Административно-правне и организационе мере и инструменти имплементације (уз претходно дефинисане препоруке за унапређење институционално-организационе подршке):

- доношење уредбе о заштити планине Цер;
- обезбеђење мера појачаног надзора урбанистичке и грађевинске инспекције ради контроле режима коришћења, уређења и заштите простора у зонама заштите природних вредности и културних добара;
- оглашавање и информисање становника са планског подручја од стране стручних служби надлежних јединица локалне самоуправе о планским решењима и режимима коришћења, уређења и заштите простора, као и информисање о правима и обавезама власника и корисника обухваћених непокретности и пружање других потребних обавештења у вези са спровођењем Просторног плана;
- систем компензација (услова, обрачуна, модалитета и аранжмана) власницима земљишта и титуларима својине над земљиштем за евентуалне настале штете, ускраћивање и умањење добити (у развоју пољопривреде и села, локалних инфраструктурних система, комуналних објеката, јавних служби, туризма и др) због ограничења у развоју локалних заједница на подручју Просторног плана ради спровођења режима и мера заштите.